

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

Preiļu novada dome

Pētījums

“Darba tirgus izpēte Preiļu novada attīstībai”

VPD 3. prioritātes „Cilvēkresursu attīstība un nodarbinātības veicināšana” 3.1. pasākuma
„Nodarbinātības veicināšana” 3.1.5. aktivitātes „Atbalsts pētījumu veikšanai” apakšaktivitāte

3.1.5.2. „Pētījumu veicināšana par darba tirgus jautājumiem”

Projekts „Darba tirgus izpēte Preiļu novada attīstībai”

(VPD1/ESF/NVA/05/APK/3.1.5.2./0008/3)

Konsultanti

SIA

2006. gada decembris

SATURS

Sadaļa	Sadaļas nosaukums	Lapa
	Lietotie saīsinājumi	3
	Kopsavilkums	4
1.	ESOŠĀ SITUĀCIJA UN TENDENCES PREIĻU NOVADĀ NODARBINĀTĪBAS JOMĀ	5
1.1.	Vispārējs Preiļu novada raksturojums	5
1.1.1.	<i>Izglītība</i>	6
1.1.2.	<i>Uzņēmējdarbība</i>	11
1.1.3.	<i>Nodarbinātība un darba tirgus raksturojums</i>	13
1.1.4.	<i>NVO un pašvaldības sektors</i>	16
1.1.4.1.	<i>NVO sektors</i>	16
1.1.4.2.	<i>Pašvaldības sektors</i>	18
1.2.	Tiesiskais ietvars nodarbinātības veicināšanai Preiļu novadā	19
1.2.1.	<i>Tiesiskais ietvars nacionālajā līmenī</i>	20
1.2.2.	<i>Tiesiskais ietvars reģionālajā un vietējā līmenī</i>	27
1.3.	Līdzšinējās Preiļu novadā veiktās aktivitātes nodarbinātības veicināšanai	32
2.	ESOŠĀS SITUĀCIJAS ANALĪZĒ KONSTATĒTĀS PROBLĒMAS UN KRITISKIE FAKTORI NODARBINĀTĪBĀ. TO PAMATOJUMS	34
2.1.	Aptaujas apkopojums „Darba tirgus izpēte Preiļu novada attīstībai”	34
2.1.1.	<i>Iedzīvotāji (darba ņēmēji)</i>	34
2.1.2.	<i>Izglītojamie</i>	79
2.1.3.	<i>Vadītāji (uzņēmumu, NVO un iestāžu vadītāji)</i>	92
2.2.	Konstatētās problēmas un kritiskie faktori. Fokusa grupas ieteiktie risinājumi	122
2.3.	Latgales reģiona pētījumu salīdzinājums ar Preiļu novada aptaujas apkopojumu	124
2.4.	Secinājumi un ieteikumi	127

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

AKM	Atvērtā koordinācijas metode
AS	Akciju sabiedrība
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
IKP	Iekšzemes kopprodukts
IT	Informāciju tehnoloģijas
IKT	Informāciju un komunikāciju tehnoloģijas
LBAS	Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
LDDK	Latvijas darba devēju konfederācija
LIAA	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
LR	Latvijas Republika
LRAA	Latgales reģiona attīstības aģentūra
LSI	Latvijas Statiskas institūts
NAP	Nacionālais attīstības plāns
NSID	Nacionālais stratēģiskā ietvara dokuments
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO	Nevalstiska organizācija
OP	Operacionālā programma
PIAA	Pieaugušo izglītības un apmācību apvienība
RAPLM	Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SF	Struktūrfondi
SVID	Stiprās, vājās puses, iespējas, draudi
VAS	Valsts akciju sabiedrība
VPD	Vienotais programmdokuments
VRAA	Valsts Reģionālās attīstības aģentūra

KOPSAVILKUMS

Pētījums „Darba tirgus izpēte Preiļu novada attīstībai” veikts laikā posmā no 2006. gada 26. jūlija līdz 15. decembrim. Pētījumu sagatavoja SIA „Konsultanti” sadarbībā ar Preiļu novada domi, tās speciālistiem un struktūrvienību vadītājiem un sadarbības partneriem – Nodarbinātības valsts aģentūras Preiļu filiāli un Preiļu datu savākšanas un apstrādes centru projekta „Darba tirgus izpēte Preiļu novada attīstībai” (Nr. VPD1/ESF/NVA/05/APK/3.1.5.2./0008/3) ietvaros. Pētījuma **mērķis** bija izpētīt darba tirgus situāciju un attīstību, kas būtu teorētiskais pamats turpmākai profesionālai, regulārai un mērķtiecīgai nodarbinātības kvalitātes pilnveidošanai Preiļu novadā. Balstoties uz šo pētījumu, tiek gatavota rīcības programma.

Pētījuma **mērķa teritorija** bija Preiļu novads, t.sk. Preiļu pilsēta, Aizkalnes pagasts un Preiļu pagasts. Pētījuma **mērķa grupas** bija Preiļu novada, t.sk. Preiļu pilsētas, Aizkalnes pagasta un Preiļu pagasta:

- Uzņēmumi,
- Izglītības un pašvaldības iestādes,
- Iedzīvotāji.

Pētījuma izstrāde lielā mērā balstīta uz Preiļu novada mērķa grupu aptauju (tiešās intervijas), kā rezultātā sagatavots **aptaujas apkopojums** „Darba tirgus izpēte Preiļu novada attīstībai”, definētas problēmas nodarbinātības veicināšanas jomā, izstrādāti secinājumi un ieteikumi. Aptaujas gaitā tika intervēti 55 Preiļu novada privāto uzņēmumu vadītāji, vidēji 18 respondenti no Aizkalnes pagasta, Preiļu pagasta un Preiļu pilsētas, 5 izglītības iestāžu vadītāji, 160 izglītojamie (skolēni, kas 2006.-2007. gadā beigs 9. un 12. klases), 3 deputāti (pārējie 8 atteicās vai neatrada intervijai laiku), 5 pašvaldības struktūru vadītāji, kā arī 200 Preiļu novada iedzīvotāji (arī darba ņēmēji), 10 nevalstisko organizāciju un iedzīvotāju grupu vadītāji. Kopā tika saņemtas un pētījuma sagatavošanā izmantotas **438 aptaujas anketas**.

Pētījums „Darba tirgus izpēte Preiļu novada attīstībai” raksturo Preiļu novada darba tirgus esošo situāciju un problēmas.

Pētījums sastāv no divām galvenajām sadaļām. **Pirmajā sadaļā** „Esošā situācija un tendences Preiļu novadā nodarbinātības jomā” sniegts vispārējs Preiļu novada raksturojums izglītības, uzņēmējdarbības, nodarbinātības un NVO un pašvaldības sektoros, veikts apkopojums par tiesisko ietvaru nodarbinātības veicināšanai Preiļu novadā, raksturotas līdz šim veiktās aktivitātes nodarbinātības sekmēšanai Preiļu novadā.

Otrajā sadaļā „Esošās situācijas analizē konstatētās problēmas un kritiskie faktori nodarbinātībā. To pamatojums.” iekļauts Preiļu novada mērķa grupu aptaujas apkopojums „Darba tirgus izpēte Preiļu novada attīstībai”, formulētas konstatētās problēmas un kritiskie faktori, kā arī sniegti secinājumi un ieteikumi. Preiļu novada darba tirgus izpētes rezultāti salīdzināti ar 2006. gadā Latgales reģionā veikto pētījumu par iedzīvotāju apmācību vajadzībām un iespējām un darba devēju vajadzībām personālpolikas un darba tirgus jautājumos rezultātiem.

1. ESOŠĀ SITUĀCIJA UN TENDENCES PREIĻU NOVADĀ NODARBINĀTĪBAS JOMĀ

1.1. Vispārējs Preiļu novada raksturojums

Preiļu novads izveidots 2000. gada 24. oktobrī, kad Ministru kabinets akceptēja „Noteikumus par Preiļu rajona Preiļu novada izveidošanu”, kuri nosaka, ka Preiļu novads tiek izveidots, apvienojot Preiļu pilsētu, Preiļu pagastu un Aizkalnes pagastu. Preiļu novads atrodas Austrumlatvijas dienvidu daļā, Latgales reģiona centrālajā daļā. Tā kopējā platība ir 157,8 km², kas sastāda 0,24% no Latvijas teritorijas. Preiļu novada atrašanās trijstūra – Daugavpils, Rēzekne, Jēkabpils – centrā ir izdevīga vieta gan ģeogrāfiskā ziņā, gan arī kopumā labi attīstītas sabiedriskās satiksmes ziņā.

Preiļu novadā dzīvo 10 256 iedzīvotāji, kas sastāda 0,45% no kopējā Latvijas iedzīvotāju skaita un 2,84% no Latgales iedzīvotāju skaita. Aptuveni 8605 iedzīvotāji (83,9%) dzīvo Preiļu pilsētā, pārējie 16,1% dzīvo novada lauku teritorijā – Preiļu un Aizkalnes pagastos, un situācija ir līdzīga kā citur Latgalē.

Pēc 2000. gada Tautas skaitīšanas datiem Preiļu novadā 59,2% ir latvieši, 35,2% - krievi, 5,6% - pārējās tautības (baltkrievi, poļi, čigāni u.c.). Būtiskas izmaiņas pēdējo gadu laikā nav vērojamas.

Preiļu novadā ir 4015 privātās mājsaimniecības ar vidējo mājsaimniecības lielumu 2,58 cilvēki (lielākoties viens vai divi iedzīvotāji mājsaimniecībā)¹.

Svarīgākās Preiļu novada ekonomikas nozares ir lauksaimnieciskās produkcijas (piena) pārstrāde, vieglā rūpniecība, kokapstrāde, transporta pakalpojumu sfēra, tomēr samērā liels īpatsvars ir arī lauku tūrismam (it īpaši ņemot vērā attīstības iespējas) un tirdzniecībai.

Saskaņā ar *Lursoft* datiem Preiļu novadā 2005. gadā reģistrēti 367 uzņēmumi, no tiem (pēc pamatdarbības veida) 155 – lauksaimniecības, 13 – kokmateriālu pārstrādes, 10 – transporta pakalpojumu, 3 – būvniecības u.c. Pašvaldības uzņēmumi ir SIA „Preiļu saimnieks” un SIA „Preiļu slimnīca”.

2004. gadā Latgales reģionā bija viszemākais iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes līmenis (54,3%) Latvijā (valstī vidējais 62,6%). Preiļu novadā uz 1000 iedzīvotājiem 2005. gadā bija reģistrēti 36 uzņēmumi (salīdzinājumam Preiļu rajonā – 20, Latvijā – 31). Latgalē 2004. gadā uz 1000 iedzīvotājiem darbojās 10,5 ekonomiskie aktīvie uzņēmumi, kas ir divreiz mazāk nekā valstī vidēji (22,2). Reģiona lielākajā pilsētā Daugavpilī 2005. gadā uz 1000 iedzīvotājiem darbojās 14,6 uzņēmumi un kapitālsabiedrības. Valstī kopumā ir neliela pieauguma tendence, bet Latgales reģionā iedzīvotāju ekonomiskās aktivitātes līmenis samazinās.

---

¹ 2000. gada skaitīšanas dati

Bezdarba līmenis Preiļu novadā ir 9,98% (684 iedzīvotāji, no tiem Preiļu pilsētā ir 534 bezdarbnieki)², kas ir zemāks nekā vidēji Preiļu rajonā (12,07%) un Latgalē (15,9%), tomēr augstāks nekā vidēji Latvijā (7,9%).

No 10 256 iedzīvotājiem 6854 ir darbaspējas vecumā (67,8%). Iedzīvotāju dabiskais pieaugums ir konstanti negatīvs un 2005. gadā sastādīja -54³.

Preiļu novadam ir raksturīgs negatīvs iedzīvotāju migrācijas saldo, kas liecina, ka iedzīvotāji aizplūst uz citiem reģioniem Latvijā un ārvalstīm. Šī tendence ir raksturīga arī Latgalei kopumā.

1.1.1. Izglītība

„Preiļu novada attīstības programmā līdz 2015. gadam” uzsvērts, ka izglītība ir viena no cilvēka darbības svarīgākajām nozarēm, bez kuras nevar notikt sabiedrības mērķtiecīga attīstība, jo izglītoti, kvalificēti cilvēki nākotnē būs galvenā vērtība un attīstību virzošais spēks. Izglītības sistēmai jāveido daudzveidīgas zināšanas, prasmes un iemaņas cilvēka tālākai izglītībai visa mūža garumā ar specializācijas un padziļinātas apguves iespējām.

Izglītība ir viena no Preiļu novada prioritātēm un **2005. gada pašvaldības budžetā 59.82% tika atvēlēti izglītībai un tās vajadzību nodrošināšanai.**

Preiļu novadā kopumā ir 13 izglītības iestādes organizācijas, kas nodrošina iedzīvotājiem sekojošas **izglītības iespējas:**

- pirmsskolas izglītība;
- vispārējā izglītība;
- profesionālās ievirzes izglītība;
- arodizglītība;
- pieaugušo izglītība;
- interešu izglītība.

Preiļu novadā nav augstākās izglītības iestāžu un šeit neatrodas neviena augstākās izglītības iestāžu filiāle. Tuvākās augstskolas (vai to filiāles) Latgales reģionā ir Daugavpili un Rēzeknē.

Preiļu novadā **domes** pakļautībā ir sekojošas izglītības iestādes:

- Pirmsskolas izglītības iestāde „Pasaciņa” (ar filiāli „Auseklītis”);
- Aizkalnes pamatskola;
- Preiļu 1. pamatskola;
- Preiļu 2. vidusskola;
- Preiļu valsts ģimnāzija;

² NVA dati uz 01.01.2006.

³ Dati no Preiļu novada domes 2005. gada publiskā pārskata

- Preiļu mūzikas un mākslas skola.

Preiļu novadā citu **juridisku personu** pakļautībā ir sekojošas izglītības iestādes:

- Preiļu arodvidusskola (Izglītības un zinātnes ministrijas pakļautībā);
- Preiļu rajona padomes pakļautībā – Preiļu rajona vakara (maiņu) un neklātienes vidusskola;
- Preiļu rajona bērnu un jauniešu tehniskās jaunrades centrs;
- Preiļu rajona bērnu un jauniešu centrs;
- Sporta klubs „Cerība”.

Preiļu novadā **pieaugušo izglītības** jomā galvenokārt strādā divas nevalstiskās organizācijas:

- Biedrība „Preiļu NVO centrs”;
- Biedrība „Preiļu sieviešu klubs”.

Jāatzīmē Preiļu novada IT centrs (Preiļu novada domes pakļautībā), kas nodrošina apmācības pieaugušajiem informācijas tehnoloģiju jomā. Preiļu rajona padomes Izglītības pārvaldes metodiskais centrs un datorcentrs piedāvā tālākizglītības kursus pedagogiem un citiem interesentiem.

Preiļu novada dome ir iekļāvusies Latgales reģiona mūžizglītības sadarbības tīklā un izvirzījusi savu pārstāvi mūžizglītības jautājumu koordinēšanai novada un reģiona līmenī (mūžizglītības sadarbības tīkls izveidots projekta “Latgales reģiona mūžizglītības atbalsta sistēmas veidošana un kapacitātes stiprināšana” 2005/0102/VPD1/ESF/PIAA/05/NP/3.2.4.1/0002/0182 ietvaros)⁴.

1. tabulā atspoguļotas izglītības programmas, kuras Preiļu novadā nodrošina izglītības iestādes un organizācijas.

1. tabula. **Izglītības programmu piedāvājums Preiļu novada izglītības iestādēs un organizācijās**

Iestāde	Programma	Kods
Pirmsskolas izglītība		
Pirmsskolas izglītības iestāde „Pasaciņa” ar filiāli „Auseklītis”	• Vispārējās pirmsskolas izglītības programma	Latviešu, 01011111
	• Vispārējās pirmsskolas izglītības programma	Mazākumtautību, 01011121
	• Pirmsskolas izglītības programma piecgadīgiem un sešgadīgiem bērniem, kuri nav apmeklējuši pirmsskolas izglītības iestādi	Latviešu, 00011111

⁴ LRAA dati

	<ul style="list-style-type: none"> Pirmsskolas izglītības programma piecgadīgiem un sešgadīgiem bērniem, kuri nav apmeklējuši pirmsskolas izglītības iestādi 	Mazākumtautību, 00011121
Vispārējā izglītība		
Preiļu 1. pamatskola	<ul style="list-style-type: none"> Vispārējās pamatskolas izglītības programma 	21011111
	<ul style="list-style-type: none"> Korekcijas programma 	21011811
Preiļu 2.vidusskola	<ul style="list-style-type: none"> Mazākumtautību pamatizglītības programma 	21011121
	<ul style="list-style-type: none"> Vispārējās vidējās izglītības programmas: 	Latviešu plūsma, 31011011 Krievu plūsma, 31011021
	<ul style="list-style-type: none"> Jaunsargu sagatavošanas programma 	
Preiļu Valsts ģimnāzija	<ul style="list-style-type: none"> Vispārējās vidējās izglītības matemātikas, dabaszinību un tehnikas virziena (dabaszinības) programma 	31013211
	<ul style="list-style-type: none"> Vispārējās vidējās izglītības matemātikas dabaszinību un tehnikas virziena (matemātika un datorzinības) programma 	31013111
	<ul style="list-style-type: none"> <ul style="list-style-type: none"> Vispārējās vidējās izglītības vispārīzglītojošā virziena programma 	31011011
	<ul style="list-style-type: none"> Vispārējās vidējās izglītības humanitārā un sociālā virziena programma 	31012011
	<ul style="list-style-type: none"> Vispārējās vidējās izglītības profesionāli orientētā virziena (komerczinības) programma 	31014111
Aizkalnes pamatskola	<ul style="list-style-type: none"> Vispārējās pamatskolas izglītības programma 	21011111
	<ul style="list-style-type: none"> Vispārējās pirmsskolas izglītības programma 	000111111
Preiļu rajona vakara (maiņu) un neklātienes vidusskola	<ul style="list-style-type: none"> Vispārējās pamatizglītības programma latviešu mācībvalodā vakara (maiņu) skolām 	12011112
	<ul style="list-style-type: none"> Vispārējās pamatizglītības mazākumtautību programma vakara (maiņu) skolām 	12011122
	<ul style="list-style-type: none"> Vispārējās vidējās izglītības vispārīzglītojošā virziena programma latviešu mācībvalodā neklātienei 	31011013
	<ul style="list-style-type: none"> Vispārējās vidējās izglītības vispārīzglītojošā virziena mazākumtautību programma neklātienei 	31011223
Profesionālās ievirzes izglītība		
Mūzikas un mākslas skola	<ul style="list-style-type: none"> Instrumentālā mūzika 	102114

	<ul style="list-style-type: none"> Vizuāli plastiskā māksla 	102123
Sporta klubs „Cerība”	<ul style="list-style-type: none"> Futbols 	813015
	<ul style="list-style-type: none"> Basketbols 	813003
	<ul style="list-style-type: none"> Volejbols 	813036
	<ul style="list-style-type: none"> Vieglatlētika 	813034
	<ul style="list-style-type: none"> Galda teniss 	813016
Arodizglītība		
Preiļu arodvidusskola	<ul style="list-style-type: none"> Komerczinības 	333411
	<ul style="list-style-type: none"> Ēdināšanas serviss 	328114
	<ul style="list-style-type: none"> Iestāžu darba organizācija un vadība 	333422
	<ul style="list-style-type: none"> Pakalpojumi (frizieris) 	328112
	<ul style="list-style-type: none"> Datorsistēmas 	335251
Pieaugušo izglītība		
Biedrība „Preiļu sieviešu klubs”	<ul style="list-style-type: none"> Projektu un biznesa plānu izstrādes kursi 	-
	<ul style="list-style-type: none"> Dārzu ierīkošanas u.c. māsaimniecības prasmju apguves kursi 	-
	<ul style="list-style-type: none"> Lietvedības kursi 	-
Biedrība „Preiļu NVO centrs”	<ul style="list-style-type: none"> Datorkursi 	-
	<ul style="list-style-type: none"> Grāmatvedības kursi 	-
	<ul style="list-style-type: none"> Mājamatnieku apmācību kursi 	-
	<ul style="list-style-type: none"> Angļu un vācu valodu apmācību kursi 	-
Interesešu izglītība		
Preiļu rajona bērnu un jauniešu centrs	Vizuālā māksla, lietišķā māksla, teātris, mūzika, dejas, interesešu klubiņi, dzīvesziņa, vides izglītība	-
Preiļu rajona bērnu un	Tehniskā modelēšana jaunākajām klasēm, pulciņi: mopēdistu, trases automodelēšanas,	-

jauniešu tehniskās jaunrades centrs	radioelektronikas, kuģu modelēšanas, lidmodelēšanas u.c. pulciņi	
--	--	--

Analizējot statistikas datus par 2003., 2004. un 2005. gadiem⁵, redzams, ka skolēnu skaits Preiļu novada izglītības iestādēs samazinās. Izņēmums varētu būt Preiļu Valsts ģimnāzija, kur skolēnu skaits pa gadiem neuzrāda būtisku tendenci samazināties.

Salīdzinot 9. klašu absolventu skaitu pa gadiem, redzama tendence samazināties skolēnu skaitam, lai gan Preiļu 1. pamatskola varētu būt izņēmums.

2. tabulā atspoguļots Preiļu novada skolu 9. un 12. klašu absolventu skaits pa gadiem.

2. tabula. Preiļu novada skolu 9. un 12. klašu absolventu skaits pa gadiem

	Pamata izglītība			Vidējā izglītība		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Preiļu 1. pamatskola	115	98	112	-	-	-
Preiļu 2. vidusskola	70	53	61	25	36	31
Preiļu Valsts ģimnāzija	-	-	-	75	96	90
Aizkalnes pamatskola	8	7	7	-	-	-
Preiļu arodvidusskola	-	-	-	58	39	36
Preiļu rajona vakara (maiņu) un neklātienes vidusskola	5	8	5	68	41	38
Kopā:	198	166	185	226	212	195

Jāatzīmē, ka, no vienas puses, pieaug citu pašvaldību skolēnu skaits, kas mācās Preiļu novadā, bet no otras puses – samērā liels ir to skolēnu skaits, kas no Preiļu novada dodas mācīties uz citām pašvaldībām. Ietekmējoši faktori šādai kustībai varētu būt skolēnu vecāku mobilitāte darba meklējumos un izglītības iestāžu publicitātes pasākumi, aicinot un ieinteresējot skolēnus mācīties ar kvalitatīvām programmām, mācību un sadzīves apstākļiem.

Salīdzinot statistikas datus⁶, redzams, ka pieaug to skolēnu skaits, kas pēc pamatskolas beigšanas turpina vidējās izglītības iegūšanu, vidēji sastādot 2003. gadā – 56%, 2004. gadā – 73% un 2005. gadā – 73%.

Arodizglītību izvēlas aptuveni vienāds absolventu skaits, piemēram, 2003. gadā – 20%, 2004. gadā – 20% un 2005. gadā – 17% no kopējā absolventu skaita, lai gan šim skaitam ir neliela tendence samazināties.

⁵ Preiļu novada attīstības programma līdz 2015. gadam, dati no Preiļu arodvidusskolas un Preiļu rajona vakara (maiņu) un neklātienes vidusskolas

⁶ Nav iekļauti dati par Preiļu arodvidusskolu un Preiļu rajona vakara (maiņu) un neklātienes vidusskolu

Vidēji 74% novada vispārējās izglītības iestāžu absolventu izvēlas studēt augstskolās un salīdzinot pa gadiem šis īpatsvars ir palicis līdzīgs.

Jāatzīmē, ka to absolventu īpatsvars, kas meklē darbu un sāk strādāt uzreiz pēc pamata vai vidējās (vispārējās) izglītības iegūšanas, bet kuriem vēl nav aroda, būtu jāņem vērā, jo vidēji sastāda 9%, lai gan pa gadiem uzrāda tendenci nedaudz samazināties.

Preiļu novadā katru gadu apmēram par 20% palielinās pieprasījums un to pieaugušo skaits, kas apmeklē dažādus apmācību kursus, kurus organizē NVO. Pieaugušo apmācību kursi līdz 2006. gadam ir bijuši vai nu bezmaksas vai daļēji līdzfinansēti no projektiem, tai skaitā arī ES fondiem. Preiļu NVO centrā ir izveidota materiālā bāze un vairāk kā sešu gadu pieredze pieaugušo izglītības kursu organizēšanā un vadīšanā (kopš 2000. gada, kad biedrība „Preiļu sieviešu klubs” uzsāka pieaugušo izglītības projekta realizāciju), apmācīti aptuveni 2000 cilvēku (tajā skaitā arī no Preiļu rajona un citiem Latgales rajoniem). Vispieprasītākie apmācību kursi ir grāmatvedība, angļu valoda un datorkursi. Pieaugušie, kas sākuši apmeklēt kursus, parasti arī turpina to darīt nākamajos gados⁷.

Lai papildus statistikas analīzei raksturotu esošo situāciju, tika veikta Preiļu novada izglītības iestāžu un organizāciju vadītāju, kā arī izglītojamo (skolēnu, kuri 2006.-2007. mācību gadā beigs 9. klasi un 12. klasi, aptauja (tiešās intervijas), kuras rezultāti atspoguļoti 2. sadaļā.

1.1.2. Uzņēmējdarbība

Uzņēmējdarbības attīstības veicināšana un uzņēmējdarbībai labvēlīgas vides veidošana pozitīvi ietekmē **darba tirgus attīstību un nodarbinātību**. Lai to sekmētu, Preiļu novadam ir atkārtoti piešķirts īpaši atbalstāmās teritorijas statuss, kas stājās spēkā ar 2004. gada 27. jūniju un ir spēkā līdz 2006. gada 31. decembrim⁸, sniedzot iespēju vietējiem uzņēmumiem piedalīties valsts atbalsta programmās un ES līdzekļu piesaistīšanā vietējo uzņēmumu attīstībai ar VRAA atbalstu.

Svarīgākās Preiļu novada ekonomikas nozares ir lauksaimnieciskās produkcijas (piena) pārstrāde, vieglā rūpniecība, kokapstrāde, transporta pakalpojumu sfēra⁹, tomēr samērā liels īpatsvars ir arī lauku tūrismam (it īpaši ņemot vērā attīstības iespējas) un tirdzniecībai.

Saskaņā ar *Lursoft* datiem Preiļu novadā 2005. gadā reģistrēti 367 uzņēmumi, no tiem (pēc pamatdarbības veida) 155 – lauksaimniecības, 13 – kokmateriālu

⁷ Preiļu NVO centra dati

⁸ Preiļu novadam pirmo reizi īpaši atbalstāmā reģiona statusu piešķīra 1999. gadā

⁹ Preiļu novada attīstības programma līdz 2015. gadam

pārstrādes, 10 – transporta pakalpojumu, 3 – būvniecības u.c. Pašvaldības uzņēmumi ir SIA „Preiļu saimnieks” un SIA „Preiļu slimnīca”.

2005. gadā pašvaldības uzņēmumos bija nodarbināti 7,25%, valsts iestādēs un nevalstiskajās organizācijās – 16% un privātajā sektorā – 76,75% no kopējā Preiļu novada uzņēmumos nodarbināto skaita.

Pēc *Lursoft* 2005. gada datiem Preiļu novada 17 uzņēmumi ar vislielāko apgrozījumu¹⁰ ir AS „Preiļu siers”, SIA „Zolva”, SIA „VS Teks”, SIA SAU, SIA „Preiļu slimnīca”, SIA „Preiļu saimnieks”, SIA ISI, SIA VIRP, SIA „Atvars P”, SIA „Preiļu celtnieks”, SIA TU LAUKI, SIA Trans SN, SIA „Santa 98”, SIA „Kontakts – Preiļi”, SIA „Celmeņi ASK”, SIA VEGA P, SIA „Lauku tehnika”.

Preiļu novada uzņēmumi ar vislielāko apgrozījumu 2005. gadā salīdzinājumā ar 2004., 2003. un 2002. gadiem dots 3. tabulā.

3. tabula. Preiļu novada uzņēmumi ar vislielāko apgrozījumu (2005. g.)

Nr.p.k.	Uzņēmums	Apgrozījums LVL	% pret 2004.g.	% pret 2003.g.	% pret 2002.g.
1.	AS „Preiļu siers”	20 156 515	49%	2,64 reizes	3,41 reizes
2.	SIA „Zolva”	1 766 872	22%	2,58 reizes	19,66 reizes
3.	SIA „VS Teks”	1 629 046	19%	50%	2,02 reizes
4.	SIA SAU	1 450 705	-4%	2,53 reizes	71%
5.	SIA „Preiļu slimnīca”	1 284 154	14%	46%	78%
6.	SIA „Preiļu saimnieks”	1 158 044	16%	20%	2,23 reizes
7.	SIA ISI	847 950	73%	4,13 reizes	6,87 reizes
8.	SIA VIRP	828 173	59%	2,28 reizes	3,59 reizes
9.	SIA „Atvars P”	764 447	50%	71%	3,45 reizes
10.	SIA „Preiļu celtnieks”	662 751	3,53 reizes	4,42 reizes	7,29 reizes
11.	SIA TU LAUKI	617 737	19%	40%	51%
12.	SIA Trans SN	578 435	45%	2,42 reizes	5,36 reizes

¹⁰ Lursoft statistika, Preiļu novada uzņēmumi ar lielāko gada apgrozījumu 2005. gadā (virs 0,5 milj. Ls)

13.	SIA „Santa 98”	575 958	18%	24%	48%
14.	SIA „Kontakts – Preiļi”	564 909	11%	89%	64%
15.	SIA „Celmeņi ASK”	543 304	21%	78%	2,09 reizes
16.	SIA VEGA P	540 614	34%	55%	61%
17.	SIA „Lauku tehnika”	501 771	29%	60%	2,02 reizes

AS „Preiļu siers” ir vienīgais Preiļu novada uzņēmums, kas nosaukts starp Latvijas uzņēmumiem ar vislielāko apgrozījumu¹¹ 2004., 2003., 2002. un 2001. gados.

AS „Preiļu siers” un SIA „VS Teks” ir divi svarīgi Preiļu novada uzņēmumi, kas ražo savu produkciju eksportam.

Lai papildus statistikas analīzei raksturotu esošo situāciju, tika veikta Preiļu novada uzņēmumu vadītāju anketēšana (tiešās intervijas), kuras rezultāti atspoguļoti 2. sadaļā.

1.1.3. Nodarbinātība un darba tirgus raksturojums

Pēc NVA datiem¹² Preiļu novadā darbaspējas vecumā ir 6854 iedzīvotāji vai aptuveni 80% no kopējā Preiļu novada iedzīvotāju skaita (10256).

Bezdarba līmenis Preiļu novadā ir 9,98% (684 iedzīvotāji, no tiem Preiļu pilsētā ir 534 bezdarbnieki), kas ir zemāks nekā vidēji Preiļu rajonā (12,07%) un Latgalē (15,9%), tomēr augstāks nekā vidēji Latvijā (7,9%).

4. tabulā parādīta bezdarba līmeņa izmaiņu dinamika pa mēnešiem un gadiem pret iedzīvotāju skaitu darbaspējas vecumā¹³.

4. tabula. **Bezdarba līmenis Preiļu novadā pret iedzīvotāju skaitu darbaspējas vecumā pa mēnešiem un gadiem**

Gads	01.01.		01.04.		01.07.		01.10.	
	Bezdarbn. skaits	Bezdarba līmenis %	Bezdarbn. skaits	Bezdarba līmenis %	Bezdarbn. skaits	Bezdarba līmenis %	Bezdarbn. skaits	Bezdarba līmenis %
2004	978	14.25	852	12.41	776	11.31	788	11.57

¹¹ Lursoft Gada pārskatu reģistra bāze

¹² NVA dati uz 01.01.2006.

¹³ NVA dati uz 01.01.2006.

2005	792	11.63	754	11.1	713	10.47	688	10.04
2006	684	9.98	679	9.91	641	9.35	569	8.35

No kopējā Preiļu novada bezdarbnieku skaita 381 ir sievietes (vai 55,7%), jaunieši – 10,23% un invalīdi – 4,7%. Salīdzinoši Latvijā¹⁴ no kopējā bezdarbnieku skaita sievietes ir 59,9% (vai 47 005).

Izglītības līmeņa ziņā vislielākais bezdarbnieku skaits ir iedzīvotājiem ar vispārējo izglītību – 48,4%, profesionālo izglītību – 37,8%, augstāko izglītību – 8,5%. Bezdarbnieki ar pamatzglītību vai zemāku par to veido 1,9%.

2005. gadā pašvaldības uzņēmumos bija nodarbināti 7,25% vai 485 strādājošie, valsts iestādēs un nevalstiskajās organizācijās – 16% vai 1062 strādājošie un privātajā sektorā – 76,75% vai 5104 strādājošie.

5. tabulā un 6. tabulā atspoguļotas tās 10 profesijas, kurās Latvijā kopumā ir vislielākais reģistrēto brīvo darba vietu skaits un lielākais reģistrēto bezdarbnieku skaits¹⁵.

5. tabula. Desmit profesijas, kurās ir lielākais reģistrēto brīvo darba vietu skaits Latvijā

Nr.p.k.	Profesijas kods	Profesijas nosaukums	Valstī trūkst
1.	522005	Mazumtirdzniecības veikala pārdevējs	1425
2.	932202	Palīgstrādnieks (ražošanas uzņēmumos)	915
3.	913202	Apkopējs	511
4.	512201	Pavārs	479
5.	933301	Krāvējs (roku darbs)	383
6.	712101	Celtnieks	346
7.	832403	Kravas automobiļa vadītājs	280
8.	921104	Palīgstrādnieks (lauksaimniecībā)	263
9.	832201	Automobiļa vadītājs	257
10.	916201	Sētnieks	256

¹⁴ NVA dati uz 31.12.2005.

¹⁵ NVA dati par 2006. gada 1. ceturksni

6. tabula. **Desmit profesijas, kurās ir lielākais reģistrēto bezdarbnieku skaits Latvijā**

Nr.p.k.	Profesijas kods	Profesijas nosaukums	Valstī trūkst
1.	932202	Palīgstrādnieks (ražošanas uzņēmumos)	6359
2.	522005	Mazumtirdzniecības veikala pārdevējs	5904
3.	921104	Palīgstrādnieks (lauksaimniecībā)	2417
4.	913202	Apkopējs	2409
5.	916202	Gadījuma darbu strādnieks	1660
6.	512201	Pavārs	1430
7.	832201	Automobiļa vadītājs	1414
8.	916201	Sētnieks	1177
9.	833107	Traktora vadītājs	1003
10.	743301	Šuvējs	988

Lai raksturotu esošo situāciju nodarbinātības jomā un raksturotu darba tirgu, 2006. gadā tika veikta Preiļu novada mērķa grupu aptauja (tiešās intervijas). Pētījuma mērķis bija izpētīt darba tirgus situāciju un attīstību, kas būtu teorētiskais pamats turpmākai profesionālai, regulārai un mērķtiecīgai nodarbinātības kvalitātes pilnveidošanai Preiļu novadā, saistībā ar kuru tiku sagatavota Preiļu novada darba tirgus / nodarbinātības attīstības rīcības programma 2007.-2013. gadam. Aptaujas mērķa teritorija bija Preiļu novads (Preiļu pilsēta, Aizkalnes un Preiļu pagasti).

Aptaujas **mērķa grupas** ir Preiļu novada:

- Uzņēmumi,
- Izglītības un pašvaldības iestādes,
- iedzīvotāji.

Aptauja aptvēra **trīs virzienus**, un aptaujas anketas tika izstrādātas ar mērķi intervēt definētās mērķa grupas atbilstoši noteiktajiem pētījuma virzieniem:

- *Uzņēmējdarbības veicināšana un darba vietu radīšana, t.sk.:*
uzņēmējdarbības uzsākšanas veicinošo iniciatīvu piemērošana mazo un vidējo uzņēmumu izaugsmei ražošanas un pakalpojumu sfērā; jaunu nodarbinātības iespēju uz zināšanām balstītā sabiedrībā veicināšana; jaunu nodarbinātības iespēju, izmantojot vietējos resursus, veicināšana; nepieciešamo zināšanu izpēte uzņēmējdarbībā iesaistītajam personālam un karjeras veidošanai šajā sektorā;
- *Cilvēkresursu un mūžizglītības attīstības veicināšana, t.sk.:*

profesionālās orientācijas un karjeras attīstības izpēte uzņēmumos, risinājumi mūžizglītības ieviešanas kontekstā vadošajam personālam un darbiniekiem; profesionālās izglītības programmu un vispārējās izglītības programmu izpēte un risinājumi profesionālās orientācijas un karjeras īstenošanas kontekstā;

- *Reģionālo atšķirību samazināšana, attālu lauku teritoriju attīstība nodarbinātības kontekstā, t.sk.*
investīciju cilvēkresursos nepieciešamības izvērtējums atbilstoši infrastruktūras esamībai, kvalitātei, investīciju izvietojumam vietējā līmenī kontekstā ar reģionālo atšķirību samazināšanu; nosacījumu izpēte jauniešiem pievilcīgu nodarbinātības iespēju un dzīves vides izveidei novadā; lauku teritoriju, tai skaitā pierobežas, attīstības izvērtējums un priekšlikumi nodarbinātības veicināšanai.

Pētījuma izstrāde balstījās uz **anketēšanu** (tiešo intervēšanu). Jāatzīmē, ka nerespondentu īpatsvars bija niecīgs, respondentu aktivitāte un interese par uzdotajiem jautājumiem bija liela. Kopumā tika saņemtas aizpildītas 438 anketas pa sekojošām mērķa grupām:

- Preiļu novada uzņēmumi: intervēti 55 privāto uzņēmumu vadītāji, vidēji 18 respondenti no Aizkalnes pagasta, Preiļu pagasta un Preiļu pilsētas, **kopā: 55 respondentu anketas.**
- Preiļu novada izglītības un pašvaldības iestādes: intervēti 5 izglītības iestāžu vadītāji, 160 izglītojamie (skolēni, kas 2006.-2007. gadā beigs 9. un 12. klases), 3 deputāti (pārējie 8 atteicās vai neatrada intervijai laiku), 5 pašvaldības struktūru vadītāji, **kopā: 173 respondentu anketas.**
- Preiļu novada iedzīvotāji: intervēti 200 Preiļu novada iedzīvotāji (arī darba ņēmēji), 10 nevalstisko organizāciju un iedzīvotāju grupu vadītāji, **kopā: 210 respondentu anketas.**

Papildus informāciju sniedz uzņēmumu, iestāžu un organizāciju vadītāju (darba dēvēju) un iedzīvotāju (darba ņēmēju) aptaujas apkopojums, kura rezultāti atspoguļoti 2. sadaļā.

1.1.4. NVO un pašvaldības sektors

1.1.4.1. NVO sektors¹⁶

Preiļu novadā ir pietiekami labi attīstīts NVO un iedzīvotāju iniciatīvas grupu sadarbības tīkls, pakāpeniski tiek veidots dialogs starp nevalstisko sektoru un pašvaldību. Sadarbība tiek sekmēta caur kopīgiem pasākumiem un projektiem. Jāatzīmē arī Preiļu novada domes finansiālais atbalsts NVO darbības attīstībai.

¹⁶ Preiļu NVO centra dati

Atbalstu Preiļu novada NVO sektora attīstībai nodrošina biedrība „Preiļu NVO centrs”, kas apvieno 13 dalīborganizācijas un sniedz bezmaksas informatīvos, konsultatīvos, juridiskos un tehniskos pakalpojumus ne tikai dalīborganizācijām, bet arī iedzīvotāju grupām un iedzīvotājiem individuāli.

Preiļu novada iedzīvotāji lepojas ar 2 **nacionālām** biedrībām: Slāvu biedrība un *Nevo Drom* čigānu biedrība (birojs atrodas Krāslavā), savukārt latgaļu biedrības aktivitātes pirms vairākiem gadiem tika pārtrauktas. Šīs nacionālās biedrības rūpējas par tradīciju un kultūras mantojuma saglabāšanu, integrāciju, organizē pasākumus .

Sabiedriskas centrs „Aizkalne” apvieno Aizkalnes pagasta iedzīvotājus kopīgu pasākumu organizēšanai, apkārtnes sakopšanai un uzlabošanai. Tā ir organizācija, kuras mērķis ir **vietējās attīstības** veicināšana un cilvēku līdzdalības sekmēšana Aizkalnē.

Vairākas nevalstiskās organizācijas savu darbību nopietni vērš **sociālo** jautājumu risināšanai un sociāli mazaizsargāto grupu interešu aizstāvībai. Aktīvākās sociālā rakstura organizācijas ir Latvijas Sarkanā Krusta Preiļu nodaļa, biedrība „Mūsmājas”, Preiļu novada pensionāru biedrība, Latvijas organizācijas „Glābiet bērnus” Preiļu nodaļa, Preiļu novada invalīdu biedrība. Galvenās mērķa grupas ir: bērni, jaunieši, pensionāri, maznodrošinātie, bezdarbnieki, sievietes.

Preiļu novadā ir 2 nevalstiskās organizācijas, kas rūpējas par **veselības** jautājumiem: atbalsta grupa cilvēkiem ar psihiskās veselības traucējumiem, viņu draugiem un atbalstītājiem – Biedrība „Dzirksts” ar mērķi sekmēt viņu iespējas dzīvot pilnvērtīgu dzīvi un iesaistīties nodarbinātībā, un Preiļu veselības veicināšanas biedrība, kuras galvenais mērķis veicināt Preiļu iedzīvotāju veselības un sociālās aprūpes uzlabošanu caur informatīviem pasākumiem un projektiem.

Vairākus gadu pieredze **pieaugušo izglītības** jomā izveidota 2 nevalstiskajām organizācijām: Biedrība „Preiļu sieviešu klubs” un Biedrība „Preiļu NVO centrs”, kas organizē un piedāvā iedzīvotājiem dažādus apmācību kursus, t.sk. dažādu prasmju apgušana, lietvedība, projektu izstrāde, grāmatvedība, svešvalodas, datorkursi u.c.

Nesen nodibinātā nevalstiskā organizācija „Preiļu rajona **partnerība**” izvirzījusi par savu galveno mērķi vietējās attīstības un nodarbinātības veicināšanu, iesaistot visu sektoru pārstāvjus un rodot kopīgus risinājumus vietējām problēmām. Paredzams, ka aktivitāšu rezultātā ieguvēji būs arī Preiļu novada iedzīvotāji.

Vairumam iepriekšminēto organizāciju ir daudzu gadu darba pieredze un tās finansējumu savām aktivitātēm galvenokārt piesaista caur projektiem (arī starptautiskiem un ES līdzfinansētiem projektiem), labdarības pasākumiem, ziedojumiem un pašvaldības atbalstu. Organizāciju darbība lielā mērā ir balstīta ir brīvprātīgo iesaistīšanu, tomēr projekti, kā arī sadarbība ar NVA dod iespēju uz laiku pieņemt darbā un apmaksāt nepieciešamos speciālistus. Pastāv vajadzība celt nevalstisko organizāciju kapacitāti.

1.1.4.2. Pašvaldības sektors¹⁷

Preiļu novada iedzīvotājus pārstāv 11 deputāti, kurus ievēl uz 4 gadiem. Domes funkciju veikšanai izveidotas komitejas, komisijas, iestādes, kā arī kapitālsabiedrība SIA „Preiļu saimnieks”.

Preiļu novada domes 3 **komitejas**:

- Finanšu komiteja;
- Sociālo, izglītības un kultūras jautājumu komiteja;
- Infrastruktūras un novada attīstības komiteja.

Preiļu novada domes 8 **komisijas**:

- Būvdarbu iepirkumu komisija;
- Iepirkumu komisija;
- Administratīvā komisija;
- Nekustamā īpašuma privatizācijas komisija;
- Dzīvojamo māju privatizācijas komisija;
- Sociālā komisija;
- Zemes komisija;
- Vēlēšanu komisija.

Preiļu novada domes 10 **iestādes**:

- Preiļu 1. pamatskola;
- Preiļu Valsts ģimnāzija;
- Preiļu 2. vidusskola;
- Aizkalnes pamatskola;
- Preiļu mūzikas un mākslas skola;
- Preiļu pirmsskolas izglītības iestāde „Pasaciņa”;
- Bāriņtiesa;
- Dzimtsarakstu nodaļa;
- Būvvalde;
- Preiļu novada kultūras centrs.

Preiļu novada domes darba organizācijai izveidota **izpildinstitūcija**:

- Aizkalnes pagasta centrs;
- Preiļu pagasta centrs;
- Sociālais dienests;
- Administratīvā nodaļa;
- Finanšu nodaļa;
- Grāmatvedības nodaļa;
- Plānošanas nodaļa;

---

¹⁷ Preiļu novada attīstības programma līdz 2015. gadam

- Tehniskā nodaļa;
- Juridiskā nodaļa.

Preiļu novads pēdējo 5 gadu laikā uzrāda pozitīvu attīstības tendenci, ko apliecina RAPLM izstrādātais attīstības indekss.

Tomēr salīdzinājumā ar citām Latgales reģiona pilsētām un novadiem Preiļu novada attīstības indekss ir zemāks un izaugsmes temps ir nedaudz krities.

7. tabulā atspoguļots vairāku Latgales reģiona pilsētu un novadu vietu (rangu) salīdzinājums pēc attīstības indeksa.

7. tabula. Latgales reģiona atsevišķu pilsētu un novadu vieta (rangs) pēc attīstības indeksa

Šī	Attīstības indekss		Vieta (rangs)	
	1999	2004	1999	2004
Daugavpils	-0.51	-0.27	35	27
Rēzekne	-0.56	-0.65	37	41
Balvi	-0.72	-0.66	41	42
Preiļu novads	-1.27	-0.98	56	47
Krāslava	-0.78	-1.17	44	54
Ludza	-1.07	-1.54	53	57
Līvānu novads	-2.69	-2.04	76	65
Vijāni	-2.28	-2.99	75	77

Lai papildus statistikas analīzei raksturotu esošo situāciju, tika veikta Preiļu novada nevalstisko organizāciju un iedzīvotāju grupu vadītāju, kā arī pašvaldības iestāžu un izpildinstitūciju, kā arī deputātu anketēšana (tiešās intervijas), kuras rezultāti atspoguļoti 2. sadaļā. Pašvaldības darba izvērtējums dots arī iedzīvotāju un uzņēmēju anketēšanas rezultātu apkopojumā.

1.2. Tiesiskais ietvars nodarbinātības veicināšanai Preiļu novadā

Dažādu plānošanas un attīstības dokumentu esamību nosaka nepieciešamība definēt teritoriju attīstības prioritātes dažādos līmeņos – valsts, reģionālajā un vietējo pašvaldību līmenī. Veidojot savus pašvaldības attīstības un plānošanas dokumentus, pašvaldībai ir jāņem vērā visu līmeņu eksistējošie dokumenti, lai ne tikai plānotu savus darbības virzienus un finanšu resursus, bet kopumā spētu darboties vienotā pašvaldību tīklā, kas ir spējīgs savstarpēji sadarboties. Visu līmeņu plānošanas un attīstības dokumentiem būtu jābūt saskaņotiem, lai valstī

veidotos spēcīgu un konkurētspējīgu pašvaldību tīkls, kas līdz ar teritoriju attīstību sekmētu iedzīvotāju labklājības līmeņa paaugstināšanos un pakalpojumu pieejamību visā Latvijas teritorijā.

Tiesisko ietvaru nodarbinātības veicināšanai Preiļu novadā veido šādi svarīgākie stratēģiskie un politiskie plānošanas **dokumenti**:

- Likums „Par pašvaldībām”,
- „Reģionālās politikas pamatnostādnes”(MK 02.04.2004. ar rīkojumu Nr. 198 apstiprinātas),
- Reģionālās attīstības likums,
- Teritorijas plānošanas likums,
- Nacionālais attīstības plāns 2007.-2013. gadam (2006),
- Latvijas nacionālā Lisabonas programma 2005. – 2008. gadam,
- Nacionālais stratēģiskais ietvardokuments 2007.-2013. gadam,
- Latvijas Nacionālais 2005. gada rīcības plāns nodarbinātības veicināšanai,
- Nodarbinātības politikas pamatnostādnes,
- Latvijas ilgtermiņa ekonomiskā stratēģija (apstiprināta Ministru kabinetā 2001. gada 17. jūlija sēdē, protokola Nr. 34),
- Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007. – 2013. gadam (apstiprinātas MK 2006. gada 27. septembrī ar rīkojumu Nr. 742.),
- Nacionālā inovāciju programma 2003.-2006.gadam,
- Latgales attīstības plāns (2000),
- Latgales Pilsētu attīstības stratēģija,
- Latgales reģiona cilvēkresursu attīstības plāns,
- Latgales reģiona mūžizglītības attīstības rīcības plāns,
- Preiļu novada attīstības programma līdz 2015. gadam (2006), citi.

1.2.1 Tiesiskais ietvars nacionālajā līmenī

Teritoriju attīstības plānošanu valstī nosaka un regulē dažādi stratēģiskie un normatīvie dokumenti. Nozīmīgākie dokumenti ir Teritorijas plānošanas likums, Reģionālās attīstības likums, likums Par pašvaldībām, likums Par vides aizsardzību, Aizsargjoslu likums, Būvniecības likums, Likums par Īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kā arī atsevišķi Ministru Kabineta izdotie noteikumi un būvnormatīvi.

Reģionālās attīstības likums nosaka, ka reģionālā attīstība nacionālā līmenī tiek īstenota atbilstoši nacionālās attīstības plānam, nacionālajam plānojumam un nacionālās un nozaru attīstības programmām.

Likums “Par pašvaldībām” kā vienu no pašvaldības autonomām funkcijām nosaka saimnieciskās darbības sekmēšanu attiecīgajā administratīvajā teritorijā un rūpēšanos par bezdarba samazināšanu.

Nacionālais stratēģiskais ietvardokuments 2007.-2013. gadam atzīst izglītību un zināšanas kā svarīgāko resursu, uz kura valsts var balstīt tālāko ekonomisko

izaugsmi, kā arī to, ka demogrāfiskā situācija rāda, ka cilvēku resursi kvantitatīvi valstī tuvākajās desmitgadēs nepieaugs, tādējādi lielākā uzmanība jāpievērš esošo cilvēku resursu efektīvai izmantošanai un tālākai attīstībai. Tas arī uzsver nepieciešamību īstenot iekļaujoša tirgus veicināšanas pasākumus – uzlabot un dažādot aktīvo nodarbinātības pasākumu klāstu un kvalitāti, attīstīt tādu sociālo pakalpojumu sistēmu, kas ļautu mērķa grupām labāk iesaistīties darbaspēka tirgū, kā arī nepieciešamību samazināt nelabvēlīgās atšķirības nodarbinātības un bezdarba rādītājos starp dažādām valsts teritorijas daļām.

Nacionālais attīstības plāns (NAP) nosaka valsts attīstības stratēģiju un prioritātes periodā no 2007. – 2003. g., un Struktūrplāns nosaka prioritātes ES strukturālo fondu finansējuma izmantošanai, lai līdzsvarotu sociālo un ekonomisko situāciju Latvijas teritorijā. NAP vidēja termiņa plānošanas dokuments izstrādāts, lai sekmētu līdzsvarotu un ilgtspējīgu valsts attīstību un nodrošinātu valsts konkurētspējas paaugstināšanu. Tādējādi NAP izvirza vairākas prioritātes un priekšnoteikumus to sasniegšanai:

NAP prioritātes	Valsts izaugsmes priekšnosacījumi
1. Izglītots un radošs cilvēks. 2. Uzņēmumu tehnoloģiskā izcilība un elastība. 3. Zinātnes un pētniecības attīstība.	<ul style="list-style-type: none"> • izaugsme reģionos • iekļaujošs un noturošs darba tirgus • vesels cilvēks ilgtspējīgā sabiedrībā • droša, pilsoniska un saliedēta sabiedrība • moderna infrastruktūra un pakalpojumi • Latvijas izaugsmes starptautiskā dimensija • pieejams mājoklis un sakopta dzīves telpa • laba pārvaldība kā ilgtspējīgas izaugsmes politikas nodrošinājums

NAP kā vienu no risināmajiem uzdevumiem izvirza nepieciešamību stiprināt reģionu kapacitāti, nodrošinot reģionos gan materiāli tehnisko bāzi, gan cilvēkresursus, akcentēta nepieciešamība radīt labvēlīgus nosacījumus darba vietu veidošanai iespējami tuvāk dzīvesvietām, lai sekmētu reģionu attīstību. NAP raksturo bezdarba galvenos cēloņus:

- nepietiekami attīstīta uzņēmējdarbību;
- mazu pašnodarbināto skaitu;
- vāji attīstītu infrastruktūru.

Šajā aspektā kā vieni no risināmajiem uzdevumiem tiek izvirzīta nepieciešamība veicināt darba vietu veidošanos un pieejamību tām, atbalstot pašnodarbinātību un uzņēmējdarbību reģionos, kā arī ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju pieeju darba vietām un aizbraukušā darbaspēka atgriešanos Latvijas darba tirgū. Uzņēmējdarbības attīstība ir jāskata ciešā saistībā ar sociāli ekonomisko attīstību, jo tā nodrošina jaunu darba vietu izveidošanu, citu nozaru uzplaukumu, iedzīvotāju ienākumu palielināšanos, pakalpojumu un preču kvalitātes uzlabošanos un iedzīvotāju dzīves līmeņa paaugstināšanos.

Latvijas ilgtermiņa ekonomiskā stratēģija uzsver, ka ikvienam reģionam pastāvīgi jāpilnveido optimāls attīstības modelis, lai veicinātu sabalansētu

ekonomisko un sociālo attīstību, gan piesaistot investīcijas, izveidojot modernu infrastruktūru un veicinot nodarbinātību, gan nostiprinot pašvaldības kā nozīmīgu spēlētāju valsts attīstībā.

Latvijas Nacionālais 2005. gada rīcības plāns nodarbinātības veicināšanai un Nodarbinātības politikas pamatnostādnes kā nodarbinātības politikas prioritāros virzienus nodarbinātības veicināšanas jomā izdala:

- ekonomiskās aktivitātes vāji attīstītos reģionos veicināšana;
- intensīvāka nedeklarētā darba problēmas risināšana;
- Nodarbinātības valsts aģentūras infrastruktūras un sniegto pakalpojumu pilnveidošana, paplašinot aktīvo nodarbinātības pasākumu klāstu;
- izglītības un apmācību iespēju, kā arī mūžizglītības iespēju paplašināšana, vienlaicīgi uzlabojot izglītības kvalitāti un attīstot profesionālās orientācijas pasākumus.

Latvijas nacionālā Lisabonas programma 2005.-2008. gadam, kas vērsta uz Lisabonas mērķu sasniegšanu – pāreju no darbietilpīgas ekonomikas uz zināšanām balstītu ekonomiku - aptver visus Latvijas Nacionālajā attīstības plānā izvirzītos prioritāros virzienus. Atbilstoši jomām, ko Latvija noteikusi par prioritārām Lisabonas stratēģijas ieviešanai Latvijas Nacionālajā Lisabonas programmā 2005. - 2008. gadam, Programma paredz:

- radīt vidi zinātnes un pētniecības attīstībai tūrisma jomā, veicināt uz inovācijām balstītas tūrisma industrijas attīstību;
- veicināt komercdarbības vides maziem un vidējiem uzņēmumiem uzlabošanu;
- veicināt investīciju piesaisti cilvēkresursu attīstībai, jaunu darba vietu radīšanu;
- veicināt labi funkcionējošas bāzes infrastruktūras izveidi;
- veicinot tūrisma attīstību, nodrošināt vides ilgtspējību, atbalstot ekonomiski efektīvus un videi draudzīgus jaunievedumus

Viens no svarīgākajiem jēdzieniem nākamajā programmēšanas periodā ir „**inovācija**”. Arī līdzšinējā „**Nacionālā inovāciju programma 2003.-2006. gadam**” paredzēja:

- harmonizētas un koordinētas inovatīvai darbībai labvēlīgas vides veidošanu,
- ilgtspējīgas inovatīvu uzņēmumu veidošanās un izaugsmi veicinošas bāzes radīšanu,
- unikālas un konkurētspējīgas tautsaimniecības struktūras izveides veicināšanu.

Inovāciju veicināšanai nākamajā periodā tiks pievērsta īpaša uzmanība, novirzot tiešā atbalsta pieejamības iespējas uz netiešā atbalsta sniegšanu.

Nākamajā programmēšanas periodā Eiropas Savienības Struktūrfondu un Kohēzijas fonda līdzekļi tiek plānoti izmantot atbilstoši **3 tematiskām asīm**:

1. ass:	Cilvēkresursu attīstība un efektīva izmantošana
2. ass:	Konkurētspējas palielināšana un virzība uz zināšanām ietilpīgu ekonomiku
3. ass:	Publisko pakalpojumu un infrastruktūras uzlabojumi kā priekšnoteikums valsts un tās teritorijas līdzsvarotai attīstībai

Reģionālās politikas pamatnostādnes kā divus no galvenajiem **Latvijas reģionālās politikas** mērķiem nosaka līdzvērtīgu dzīves, darba un vides apstākļu nodrošināšanu valsts iedzīvotājiem visā Latvijas teritorijā un līdzvērtīgu uzņēmējdarbības priekšnoteikumu radīšanu, lai sekmētu līdzsvarotu valsts teritorijas, reģionu un to daļu attīstību.

8. tabulā parādīts Eiropas Savienības Struktūrfondu un Kohēzijas fonda līdzekļu plānojums atbilstoši 3 tematiskām asīm.

8. tabula. ES SF un Kohēzijas fonda līdzekļu plānojums atbilstoši 3 tematiskajām asīm

Tematiskā ass	Rīcības virzieni
<p>Cilvēkresursu attīstība un efektīva izmantošana</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kvalitatīva pamatizglītība, obligāta vidēja un pieejama augstākā izglītība; • izglītības infrastruktūras modernizācija; • darbaspēka sagatavošana atbilstoši darba tirgus pieprasījumam; • cilvēka radošā potenciāla pilnvērtīga izmantošana un attīstība mūžā garumā.
<p>Konkurētspējas palielināšana un virzība uz zināšanām ietilpīgu ekonomiku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pielietojamās zinātnes komercializācija, inovācijas un tehnoloģiju pārnese; • jaunu konkurētspējīgu uzņēmumu radīšana; • zināšanu pielietošana uzņēmumu konkurētspējas palielināšanai; • radošo industriju attīstība; • dabas un enerģētisko resursu ilgtspējīga un efektīva izmantošana. <p><i>papildus prioritāte – zinātnes un pētniecības attīstība:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • akadēmiskas zinātnes izcilība; • akadēmiskās un pielietojamās zinātnes potenciāla atjaunošana; • zinātniskās infrastruktūras modernizācija institūtos un augstskolās.
<p>Publisko pakalpojumu un infrastruktūras uzlabojumi kā priekšnoteikums valsts un tās teritorijas līdzsvarotai attīstībai</p>	<ul style="list-style-type: none"> • investīcijas infrastruktūrā, kas nodrošina cilvēku kapitāla attīstību • IKT infrastruktūra • Investīcijas vides un enerģētikas infrastruktūrā

Augstāk minētajos attīstības un plānošanas dokumentos tiek uzsvērts, ka valstī būtu jāuztur ilgtermiņa inovatīvai darbībai **labvēlīga vide**, kas ietvertu:

- atbilstošu likumdošanas vidi;
- zinātnisko pētījumu virzību uz lietišķajiem pētījumiem un inovatīvu darbību;
- valsts atbalstu inovatīviem uzņēmumiem un infrastruktūrai (piemēram, tehnoloģiskie centri, biznesa inkubatori),
- investīciju piesaisti.

Lielāka nozīme jāpievērš **neformālajai izglītībai**, ņemot vērā iedzīvotāju intereses, spējas un reģionu sociāli ekonomiskās attīstības vajadzības. Eiropas Komisijas “Mūžizglītības memorandā” ir izvirzīts mērķis “Jaunas pamatprasmes visiem”, lai katrs cilvēks iegūtu un / vai atjaunotu prasmes, kas nepieciešamas ilgstošai līdzdalībai uz zināšanām balstītā sabiedrībā un tautsaimniecībā.

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2007.-2013. gadam nosaka 4 galvenos mērķus nākamajā programmēšanas periodā:

- paaugstināt izglītojamo vispārējo zināšanu, vērtībuzglītības un dzīvesprasmju apguves kvalitāti;
- nodrošināt tautsaimniecības attīstības vajadzībām atbilstošu izglītības piedāvājumu;
- paplašināt izglītības iespējas dažādām iedzīvotāju grupām visos reģionos;
- stiprināt izglītības kvalitātes nodrošināšanas un vadības rīcībspēju.

Izglītības attīstības pamatnostādnes uzver nepieciešamību identificēt darbaspēka **pieprasījumu** par profesijām, nosakot pieprasījumu un piedāvājumu reģionālā līmenī; identificējot pieprasītākās profesijas reģionā, nosakot to koncentrēšanās vietas. Tāpat būtu būtiski noteikt profesiju struktūru tautsaimniecības sektoros un prognozēt tās izmaiņas, identificēt tos tautsaimniecības sektorus, kuros varētu rasties problēmas kādas profesijas pārstāvju nepietiekamības dēļ, un prognozēt pieprasījumu pēc identificētajām profesijām. Pašvaldībai, risinot darbaspēka **piesaistes** problēmas, jāņem vērā, ka mūsdienu sabiedrības attīstības procesā strauji mainās zināšanas un to pielietojums, kompetences, kuras nepieciešamas darba tirgū un sabiedrībā kopumā.

Preiļu novada darba tirgus attīstību ietekmē arī virkne nacionālo tautsaimniecības nozaru politikas plānu, programmu un attīstības koncepciju. Daži no svarīgākiem nozaru plāniem, kam būs ietekme uz Preiļu novada nodarbinātības attīstību:

Nacionālais vides politikas plāns 2004.-2008. gadiem, kurā formulēti vides aizsardzības principi, galvenie politikas mērķi un pasākumi to sasniegšanai. Īpaša vērība tiek pievērsta vides politikas integrēšanai visās Latvijas tautsaimniecības nozarēs, kā arī nacionālās, reģionālās un vietējās plānošanas līmenī.

Latvijas Tūrisma attīstības programma 2006. - 2008. gadam, kuras mērķis ir nodrošināt Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādnēs 2004. - 2008. gadam noteikto tūrisma attīstības politikas mērķu sasniegšanu, pozicionējot un virzot

starptautiskajā tirgū Latviju kā atšķirīgu, drošu un atpazīstamu tūristu galamērķi, palielinot tūristu plūsmu uz Latviju, kā arī veicinot vietējā tūrisma attīstību. Programmas galvenais mērķis ir 2006. - 2008. gados nodrošināt tūrisma nozares pievienotās vērtības ikgadējo pieaugumu 10% - 15% apmērā un tūrisma nozares īpatsvara IKP pieaugumu 20 % gadā (faktiskajās cenās).

Nacionālā programma “Kultūra 2000.-2100.” Apakšprogramma „Kultūras mantojums”, kas nosaka, ka kultūras mantojums ir cilvēka garīgās darbības liecība materiālā vai nemateriālā formā. Kultūras mantojums šajā programmā sastāv no:

- arhitektūras mantojuma;
- arheoloģijas mantojuma;
- monumentālās, sakrālās un lietišķās mākslas mantojuma;
- industriālā mantojuma;
- zemūdens mantojuma.

Kultūras mantojuma lielākā un vistiešāk uztveramā daļa ir kultūras pieminekļi, kultūrvēsturiskas ainavas, parki un cita veida kultūras objekti, kuru saglabāšana nākamajām paaudzēm atbilst Latvijas valsts un tautas, un starptautiskajām interesēm.

Valsts kultūrpolitikas vadlīnijas 2006-2015. Stratēģisko mērķu sasniegšanai 2006.-2008. gadam izvirzītas vairākas prioritārās darbības jomas, tai skaitā:

- Kultūras nozares cilvēkresursu attīstība;
- Reģionālās kultūrpolitikas veidošana;
- Kultūras ieguldījumu palielināšana bērnu un jauniešu attīstībā;
- Kultūras kartēšana un pētniecība.

Ņemot vērā esošo situāciju, ko izraisījusi straujā sociāli ekonomiskā attīstība gan Latvijā, gan pasaulē, vadlīnijās ir formulēti vairāki kultūrpolitikas akcenti, tai skaitā: Kultūras mantojums un kultūras daudzveidība ir viens no ilgtspējīgas un līdzsvarotas reģionu attīstības nosacījumiem. Katram indivīdam ir tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi (kultūrvidi) un pienākums rūpēties par tās ilgtspējas nodrošināšanu.

Jaunatnes politikas valsts programma 2005.-2009. gadam. Programmas mērķis ir radīt labvēlīgu vidi, kas palīdzētu jauniešiem uzsākt patstāvīgu dzīvi kā atbildīgam sabiedrības loceklim. Programmas mērķi un apakšmērķi ir:

- Radīt labvēlīgu tiesisko un institucionālo vidi darbam ar jaunatni;
- Izveidot jauniešu interesēm un vajadzībām atbilstošu informācijas sistēmu;
- Izveidot jaunatnes neformālās izglītības sistēmu, attīstīts jaunatnes brīvprātīgo darbu un paaugstināt jauniešu iespējas lietderīgi izmantot brīvo laiku;
- Izveidot jauniešiem draudzīgus veselības aprūpes pakalpojumus;
- Sekmēt jauniešu nodarbinātību;
- Atbalstīt jauniešu līdzdalību pilsoniskas sabiedrības veidošanā;
- Uzlabot jaunatnes noziedzības profilaksi.

Rīcības plāns koncepcijas “Valsts ģimenes politika” īstenošanai 2004.-2013. gadam. Rīcības plāna mērķis: radīt ģimenei labvēlīgus apstākļus valstī, īstenojot

2002. gada 28. maijā Ministru kabinetā akceptēto koncepciju “Valsts ģimenes politika”. Rīcības plāna galvenie uzdevumi:

- Ģimenei draudzīgas vides veidošana.
- Ģimenes locekļu nodarbinātības pilnveidošana.
- Atbalsta nodrošināšana ģimenei mājokļa jautājumu risināšanā.
- Finansiālā atbalsta nodrošināšana ģimenei.
- Atbalsta nodrošināšana ģimenes locekļu izglītošanās procesā.
- Izglītības sistēmas pielāgošana ģimenes vajadzībām.
- Pirmsskolas un sākumskolas vecuma bērnu aprūpes sistēmas pilnveidošana.
- Informatīvais atbalsts ģimenei.
- Ģimenes veselības aprūpes pilnveidošana.
- Atbalsta nodrošināšana ģimenei, kurā ir persona ar īpašām vajadzībām.
- Atbalsta nodrošināšana ģimenei cīņā pret dažāda veida atkarībām.
- Atbalsta nodrošināšana ģimenei krīzes situācijā.
- Vardarbības mazināšana ģimenē.
- Institucionālās sistēmas pilnveidošana ģimenes atbalstam.

Rīcības plāns ietver sekojošas aktivitātes:

- Uzlabot bērnu iespējas strādāt skolas brīvlaikā:
- radot starpinstitucionālas sadarbības (izglītības iestādes, valsts institūcijas, pašvaldības, uzņēmēji, NVO) un sabiedrības informēšanas sistēmu, lai radītu iespēju bērniem strādāt skolas brīvlaikos to garīgai un fiziskai veselībai nekaitīgus darbus;
- izvērtēt iestāžu, uzņēmumu, organizāciju motivēšanas variantus, lai nodrošinātu bērniem iespēju skolas brīvlaikā veikt viņu garīgai un fiziskai veselībai nekaitīgus darbus.

Valsts programmas “Pilsoniskās sabiedrības stiprināšana. 2005. – 2009. gads” rīcības virzieni sadarbības veicināšanai nosaka:

- Aktivizēt pašvaldības (un nevalstiskās organizācijas, skat. III apakšmērķi), lai radītu reālu iespēju iedzīvotāju sabiedriskajām aktivitātēm.
- Veicināt labdarību, tai skaitā, brīvprātīgo darbu, indivīdu ziedošanu, uzņēmēju filantropiju un nodibinājumu veidošanos.
- Aktivizēt pašvaldību, nevalstisko organizāciju un plašsaziņas līdzekļu darbību, lai popularizētu veiksmīgu pilsonisko sabiedrību un līdzdalību ar to saistītajos procesos, minot reālus piemērus.
- Paplašināt skolas vecuma bērnu zināšanas un prasmes, sekmējot attieksmes veidošanos dzīvei pilsoniskā sabiedrībā.
- Veicināt sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju līdzdalību pilsoniskajā sabiedrībā.

Jāatzīmē, ka daļa attīstības un plānošanas dokumentu, kas attiecas uz nākamo programmēšanas periodu 2007.-2013. g., vēl ir gatavošanas stadijā un reāla Eiropas Savienības finanšu līdzekļu piesaiste varētu uzsākties 2007. gada 2. pusē, tomēr ir izveidots pamats tālākās rīcības izstrādei pašvaldībām, t.sk. Preiļu novada domei, izvirzīto mērķu sasniegšanai.

1.2.2. Tiesiskais ietvars reģionālajā un vietējā līmenī

Ne tikai valsts līmenī, bet arī reģiona un vietējo pašvaldību līmenī jāizstrādā saskaņotus plānošanas un attīstības dokumentus gan attiecībā uz laika perioda ietvaru, gan arī noteiktajām prioritātēm, gan sasniedzamajiem uzdevumiem un izvēlētajiem to sasniegšanas līdzekļiem, jo tikai saskaņotības gadījumā var efektīvi piesaistīt un efektīvi izlietot Eiropas Savienības finanšu instrumentu ietvaros pieejamos finanšu līdzekļus. Reģionu aģentūras, padomes un pašvaldības ir galvenais attīstības virzītājspēks pilsētās un laukos, jo ar valsts un privātā sektora atbalstu tās veicina izaugsmi un uzņēmējdarbību, izglītības, mājokļu, sabiedrisko, transporta un citu pakalpojumu pieejamību un kvalitāti, sekmē iedzīvotāju aktivitāti un kopumā veicina dzīves kvalitātes uzlabošanu.

Izpētot esošos Latgales reģiona un Preiļu novada attīstības un plānošanas dokumentiem, redzama, ka tajos noteikts dažāds laika periods, kuram tie ir izstrādāti, kas rada savstarpēju nesaskaņotību saistībā ar plānotajiem sasniedzamajiem rezultātiem un veicamajiem uzdevumiem. Gan Latgales reģiona, gan Preiļu novada attīstības dokumentos būtu vairāk jāakcentē salīdzinošās priekšrocības un jāiestrādā skatījums uz reģiona / pašvaldības teritoriju sadarbībā ar citiem reģioniem / pašvaldībām.

Latgales attīstības plāns, kas kā pilotprojekts izstrādāts 2000. gadā, akcentē nepieciešamību uzlabot pamatinfrastruktūru, veikt bezdarbnieku apmācību, profesionālās un augstākās izglītības pilnveidošanu, kā arī lauksaimniecības un lielo uzņēmumu racionalizāciju un modernizāciju. Latgales plānošanas reģionam 2004. gadā tika izstrādāts - Latgales reģiona telpiskās struktūras plāns, un tiek izstrādāta reģiona Attīstības programma, kas balstās uz 2000. gadā izstrādāto Latgales attīstības plānu. Patreiz noslēgusies sabiedriskā apspriešana Latgales plānošanas reģiona Teritorijas plānojuma projektam.

Latgales reģiona attīstības virzieni ir formulēti, ievērojot līdzsvaru starp resursus radošajām un resursus patērējošajām jomām:

- ekonomikas attīstība un konkurētspējas veicināšana;
- cilvēkresursu attīstība un nodarbinātības veicināšana;
- infrastruktūras attīstība;
- vides kvalitātes uzlabošana un kultūrvides saglabāšana.

Latgales reģiona prioritātes ir:

- Reģiona konkurētspējas paaugstināšana;
- Uzņēmējdarbības aktivitātes palielināšana;
- Rūpniecības, lauksaimniecības un pakalpojumu nozaru produktivitātes palielināšana;
- Cilvēkresursu piesaistīšana reģionam;
- Izglītības iespēju uzlabošana, pielāgojot to darba tirgus prasībām;
- Ar uzņēmējdarbību saistītas infrastruktūras attīstība;

- Kultūrvēsturiskā mantojuma, dabas daudzveidības un raksturīgo ainavu saglabāšana.

Latgales Pilsētu attīstības stratēģijā, kas izstrādāta 2001. gadā, izvirzītas 3 prioritātes:

- uzņēmējdarbības un biznesa attīstības stimulēšana (biznesa vides un rūpniecisko teritoriju apsaimniekošanas uzlabošana, MVU attīstības un vietējās uzņēmējdarbības veicināšana, profesionālās izglītības un darba tirgū pieprasīto prasmju uzlabošana);
- pilsētvides atjaunotnes veicināšana (fiziskās pilsētvides atjaunotnes veicināšana, komunālo pakalpojumu infrastruktūras uzlabošana, organizācijas un vadības uzlabošana);
- sociālās integrācijas veicināšana (sociālās un kultūras infrastruktūras uzlabošana, sabiedriskās līdzdalības un aktivitāšu veicināšana).

Pilsētu kā attīstības centru attīstība ir cieši saistīta ar reģionālo attīstību, tādējādi ir būtiski ir veidot attīstības plānošanas dokumentus saskaņā ar pilsētu attīstības politikas stratēģiskiem virzieniem, ņemot vērā nacionāla līmeņa dokumentos atspoguļotās prioritātes un galvenos darbības virzienus.

Jāatzīmē, ka 2006. gadā LRAA uzsāka realizēt projektu „Latgales reģiona mūžizglītības atbalsta sistēmas veidošana un kapacitātes stiprināšana” Nr. 2005/0102/VPD1/ESF/PIAA/05/NP/3.2.4.1/0002/0182, kura ietvaros tika sagatavoti divi stratēģiski svarīgi reģiona līmeņa dokumenti laika periodam 2007.-2013. g. Šie dokumenti ir „Latgales reģiona cilvēkresursu attīstības plāns”¹⁸ un „Latgales reģiona mūžizglītības attīstības rīcības plāns”¹⁹. **Latgales reģiona cilvēkresursu attīstības plāna** prioritātes ir sekojošas:

- Nodarbinātības veicināšana; prioritāte vērsta uz iedzīvotāju sekmīgu iekļaušanos un noturēšanos darba tirgū un līdztiesību darba tirgū, nodrošinot nepieciešamās prasmes, sniedzot nepieciešamo konsultatīvo atbalstu un informāciju.
- Izglītības atbilstība darba tirgus prasībām; prioritāte vērsta uz izglītības kvalitātes uzlabošanu, lai nodrošinātu darba tirgus prasībām atbilstoša darbaspēka sagatavošanu, sniegtu iespējas partnerībā sagatavot nepieciešamās izglītības programmas, kā arī sistemātiski sekot darba tirgus izmaiņām, lai savlaicīgi spētu uz tām reaģēt.
- Administratīvās kapacitātes stiprināšana; prioritāte vērsta uz publiskās pārvaldes institūciju kapacitātes stiprināšanu, lai paaugstinātu cilvēkresursu attīstības veicināšanas pasākumu kvalitāti un efektivitāti, kā arī lai veicinātu sociālo partneru un nevalstisko organizāciju kapacitāti nodarbinātības veicināšanai Latgales reģionā.

Preiļu novada attīstības programma līdz 2015. gadam paredz galvenos novada attīstības virzienus un veicamos pasākumus izvirzīto mērķu sasniegšanai, kas ir

¹⁸ 2006. gadā izstrādāja SIA „Konsultanti”

¹⁹ 2006. gadā LRAA sagatavoja dokumenta darba variantu, kas pēc sabiedriskās apspriešanas būs pieejams, sākot ar 2007. gadu

saskaņā ar sākotnēji uzskaitītajiem attīstības un plānošanas dokumentiem, kā arī aptver 3 galvenos virzienus nodarbinātības veicināšanā pašvaldības teritorijā:

- uzņēmējdarbības veicināšana un darba vietu radīšana;
- cilvēkresursu un mūžizglītības attīstības veicināšana;
- reģionu atšķirību mazināšanā.

9. tabulā dots valsts, reģionālā un vietējā līmeņa attīstības dokumentu un tajos definēto uzdevumu salīdzinājums.

9. tabula. VALSTS, REĢIONĀLĀ UN VIETĒJĀ LĪMEŅĀ ATTĪSTĪBAS DOKUMENTOS MINĒTO SASNIEDZAMO UZDEVUMU SALĪDZINĀJUMS					
Pētījuma pamatvirzieni	Latvijas nacionālais attīstības plāns 2007-2013	Latvijas nacionālā Lisabonas programma 2005.-2008. gadam	Latgales attīstības plāns	Latgales Pilsētu attīstības stratēģija	Preiļu novada attīstības programma līdz 2015. gadam
Laika posms	2007-2013	2005-2008	Nav norādīts	Nav norādīts	līdz 2015. gadam
Izstrādāts	2006	2005	2000	2001	2006
Uzņēmējdarbība un nodarbinātība	Uzņēmumu tehnoloģiskā izcilība un elastība t.sk. lietišķās zinātnes rezultātu komercializācija, inovācija un tehnoloģiju pārnese, zināšanu pielietošana uzņēmumu konkurētspējas palielināšanai, jaunu konkurētspējīgu uzņēmumu radīšana, radošo industriju attīstība, dabas un enerģētisko resursu ilgtspējīga un efektīva izmantošana	Lisabonas mērķu sasniegšana – pāreja no darbietilpīgas ekonomikas uz zināšanām balstītu ekonomiku	Produktīvā sektora attīstība t.sk. lauksaimniecības un lielo uzņēmumu racionalizācija un modernizācija	Uzņēmējdarbības un biznesa attīstības stimulēšana t.sk. biznesa vides un rūpniecisko teritoriju apsaimniekošanas uzlabošana	Videi draudzīgas uzņēmējdarbības un ekonomikas attīstība, nodarbinātības veicināšana t.sk. privātās uzņēmējdarbības attīstība, pievilcīga biznesa vide, ārvalstu investoru piesaiste
Cilvēkresursi un mūžizglītība	Izglītots un radošs cilvēks t.sk. kvalitatīva un pieejama pirmsskolas un pamatizglītība, obligāta vidējā un konkurētspējīga augstākā izglītība, darbaspēka sagatavošana atbilstoši darba tirgus pieprasījumam, mūžizglītība cilvēka radošā potenciāla un dzīves kvalitātes izaugsmei, izglītības infrastruktūras modernizācija	Lisabonas mērķu sasniegšana – pāreja no darbietilpīgas ekonomikas uz zināšanām balstītu ekonomiku, t.sk. nodarbinātības veicināšana, Izglītības un prasmju uzlabošana	Cilvēkresursu attīstība	Sociālās integrācijas veicināšana	Cilvēkresursu attīstība, dzīves kvalitātes uzlabošana un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšana t.sk. izglītība, sociālā aprūpe un veselības nodrošināšana, kultūra, daba un vizuālā vide

	Zinātnes un pētniecības attīstība t.sk. fundamentāla zinātnes izcilība, fundamentālas un lietišķās zinātnes un pētniecības potenciāla atjaunošana un attīstība, zinātniskās infrastruktūras modernizācija zinātniskajās institūcijās				
	Iekļaujošs un noturošs darba tirgus				
	Pieejams mājoklis un sakopta dzīves telpa				
Reģionālās atšķirības	Izaugsme reģionos kā sasniedzamais rezultāts	Investīcijām un darbam labvēlīgas un piesaistošas vides veidošana	Infrastruktūra	Pilsētvides atjaunotnes veicināšana t.sk. fiziskās pilsētvides atjaunotnes veicināšana, komunālo pakalpojumu infrastruktūras uzlabošana	Infrastruktūras modernizācija un pieejamības nodrošināšana t.sk. infrastruktūras sistēmu rekonstrukcija, izveide, pakalpojumu pieejamības uzlabošana
	Moderna infrastruktūra un pakalpojumi		Reģiona pieejamība		Sociālo pakalpojumu attīstība
					Kvalitatīva dzīves vide

1.3. Līdzšinējās Preiļu novadā veiktās aktivitātes nodarbinātības veicināšanai

Preiļu novada dome ir rosinājusi un īstenojusi vairākas iniciatīvas nodarbinātības veicināšanai.

Institucionālas iniciatīvas nodarbinātības veicināšanai

2005. gadā Preiļu novada dome izveidoja **Biznesa koordinācijas un attīstības centru** (BKAC), kura mērķa auditorija ir Preiļu novada vietējie un potenciālie uzņēmēji. Centrs sniedz bezmaksas atbalstu mērķa grupai un izpilda sekojošas funkcijas:

- nodrošināt informāciju par ES fondu līdzekļu pieejamību;
- nodrošināt informāciju par Latvijas garantijas aģentūras, VRAA, LIAA, NVA, banku u.c. institūciju piedāvātajām biznesa iespējām;
- veicināt un koordinēt sadarbību starp pašvaldību, tās iedzīvotājiem, uzņēmējiem;
- sniegt palīdzību projektu iesniegumu sagatavošanā;
- organizēt apmācības, seminārus un konferences;
- nodrošināt tehniskās palīdzības iespējas (dators, internets u.c.).

2006. gadā Preiļu novada dome uzņēmās vadošo lomu un uzaicināja nodarbinātības un izglītības iestāžu vadītājus līdzdarboties **sadarbības grupā** ar mērķi veicināt nodarbinātību Preiļu novadā. Sadarbības grupā tika uzaicināti pārstāvji no NVA, NVO, skolām. Sadarbības grupas aktivitātes rezultātā tika sagatavots un īstenots ESF atbalstīts projekts „Darba tirgus izpēte Preiļu novada attīstībai”, tomēr būtu jāpanāk visu nodarbinātības jomā iesaistīto sektoru līdzdalība un organizāciju lielāka atdeve un ieguldījums.

2006. gadā Preiļu novada dome sagatavoja **konceptiju** „Biznesa inkubatora un tehnoloģiju parka izveide Preiļu novada”, kurā definēta nepieciešamība izveidot un attīstīt uzņēmējdarbības un nodarbinātības attīstības atbalsta sistēmu un infrastruktūru, kā arī apskatīti konceptuāli biznesa inkubatora un tehnoloģiju parka darbības mērķi, uzdevumi un funkcijas.

Projektu iniciatīvas nodarbinātības veicināšanai

Vairāki Preiļu novada domes iniciēti projekti uzņēmējdarbības un nodarbinātības veicināšanas jomā tiek realizēti Interreg programmas ietvaros ar ERAF finansiālu atbalstu un sadarbībā ar pārrobežu partneriem Lietuvā un Baltkrievijā.

2006. gadā Preiļu novada dome realizēja Interreg projektu „Inovātīvu produktu izstrādāšana, ieviešana un attīstība Latvijas un Lietuvas mazajos un vidējos uzņēmumos”, kurā piedalās Preiļu novada mazie uzņēmumi un potenciālie uzņēmēji. Projekta ietvaros viņi piedalījās apmācībās (par uzņēmējdarbības attīstību, inovācijām, mārketingu u.c. tēmām) un pieredze apmaiņas braucienos.

2006.-2007. gadā Preiļu novada dome realizē Interreg projektu „Sadarbības tīkla izveide starp Latvijas un Lietuvas linu audzētājiem un pārstrādātājiem”, kura ietvaros tika pētīta esošā situācija un nākotnes tendences linkopības un linu pārstrādes jomā sakarā ar to, ka Preiļu novads un Latgales reģions kopumā ir bijis pazīstams ar savām bagātajām linu audzēšanas un pārstrādes tradīcijām un pieredzi, tomēr jārisina jautājums, vai linkopība varētu tikt atjaunota un veicināt nodarbinātību un jaunu produktu ar lielāku pievienoto vērtību izveidi.

2006.-2007. gadā Preiļu novada dome realizē ESF atbalstītu projektu „Darba tirgus izpētē Preiļu novada attīstībai” ar mērķi apzināt esošo situāciju un sagatavot Nodarbinātības veicināšanas rīcības plānu periodam 2007-2013.

2007. gadā Preiļu novada dome gatavojas realizēt Interreg projektu jauniešu un jauno uzņēmēju uzņēmējdarbības un nodarbinātības veicināšanas jomā – „Jauniešu uzņēmējdarbības prasmju attīstīšana caur kopīgu sadarbības tīklu un stratēģiju Latvijas, Baltkrievijas un Lietuvas pierobežas teritorijās”, kura rezultātā tiks izveidots biznesa inkubators jaunajiem uzņēmējiem Preiļu novadā.

2007. gadā Preiļu novada dome realizēs ESF projektu „Profesionālās orientācijas konsultāciju, koordinācijas un atbalsta sistēmas pilnveide Preiļu novadā”, kura mērķa grupa būs izglītojamie un kura ietvaros pilnveidota profesionālās orientācijas sistēma tālākai efektīvai darbībai nodarbinātības sekmēšanai.

Citu institūciju iniciatīvas nodarbinātības veicināšanai Preiļu novadā

2005. gadā Preiļu NVO centrs izveidoja novada **Uzņēmējdarbības resursu centru**, kas mērķa grupai – sievietēm uzņēmējām, esošajām un potenciālajām uzņēmējām, piedāvā informāciju un apmācības. Atbalsts pieejams arī vīriešiem uzņēmējiem. Uzņēmējdarbības resursu centrs izveidots ES Interreg III B programmas projekta „FEM: Sieviešu uzņēmējdarbības attīstība Baltijas jūras reģionā” ietvaros.

Preiļu NVO centrs sadarbībā ar Preiļu rajona padomi 2006. gadā realizēja EQUAL programmas atbalstītu projektu „Apmācība datoru un interneta lietošanā Latvijas bezdarbniekiem”, kas nodrošināja apmācības bezdarbniekiem un bija vērsts uz prasmju apgūšanu nodarbinātības veicināšanai. Kopumā Preiļu rajonā, tajā skaitā arī no Preiļu novada, tika apmācīti 60 bezdarbnieki.

Preiļu rajona padome ir izveidojusi aktīvu Pieaugušo izglītības padomi, kā arī apstiprinājusi Preiļu rajona padomes Izglītības pārvaldes struktūrvienību „Metodiskais un tālākizglītības centrs”²⁰.

²⁰ Preiļu rajona padomes dati

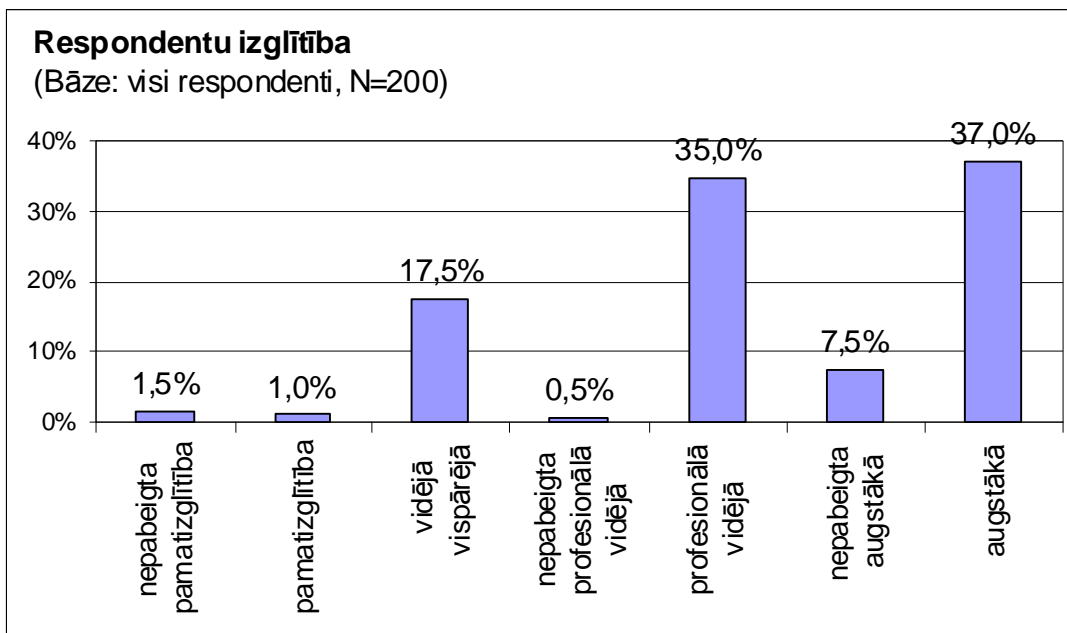
2. ESOŠĀS SITUĀCIJAS ANALĪZĒ KONSTATĒTĀS PROBLĒMAS UN KRITISKIE FAKTORI NODARBINĀTĪBĀ. TO PAMATOJUMS

2.1. Aptaujas apkopojums „Darba tirgus izpēte Preiļu novada attīstībai”

2.1.1. Iedzīvotāji (darba ņēmēji)

Respondentu izglītība

Aptaujas sākumā respondenti tika lūgti norādīt savu izglītības līmeni. Redzams, ka aptuveni vienādam skaitam aptaujāto ir augstākā vai vidējā profesionālā izglītība.

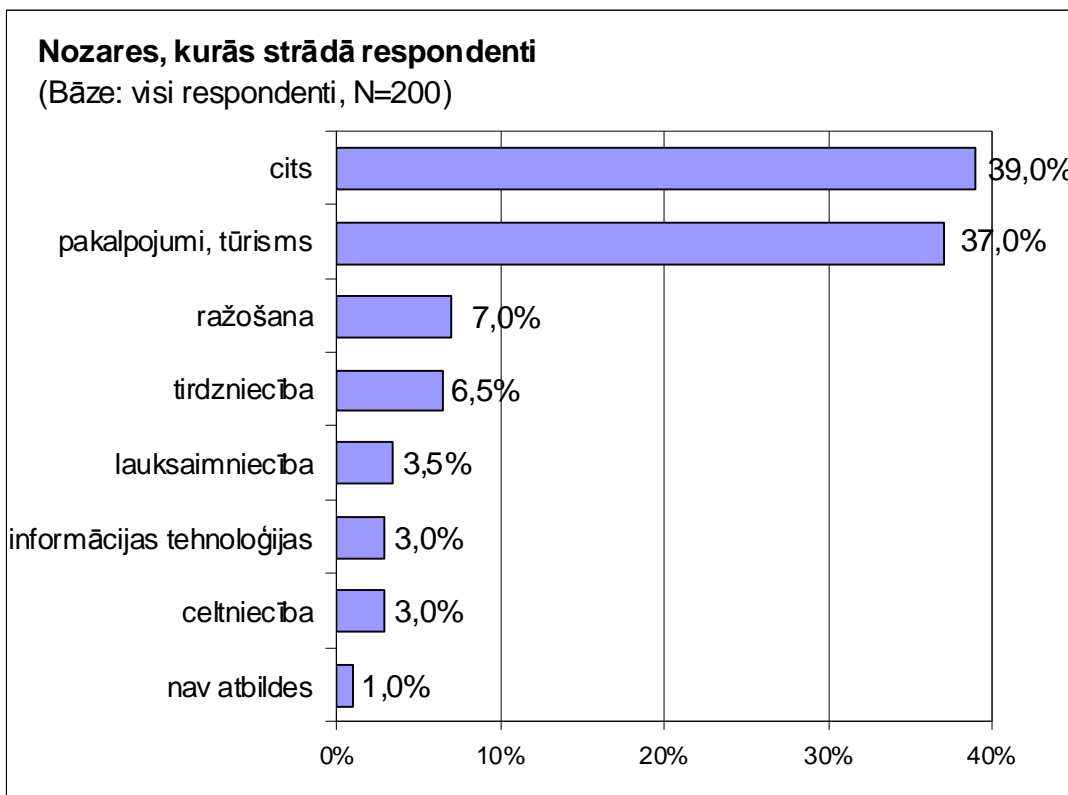
Vīrieši biežāk kā sievietes atzīmējuši, ka viņiem ir vidējā vispārējā izglītība (vīrieši – 23.8%, sievietes – 14.6%). Savukārt, sievietēm biežāk ir vidējā profesionālā (37.2% sieviešu un 30.2% vīriešu vidū) un augstākā izglītība (40.1% sieviešu salīdzinājumā ar 30.2% vīriešu).

Kopumā tendence parāda, ka vidējās profesionālās izglītības īpatsvars pieaug, pieaugot respondentu vecumam. Ja respondentu vidū vecumā no 25 – 34 gadiem vidējā profesionālā izglītība kā pēdējā iegūtā ir 28.9% no grupas respondentiem, tad vecumā no 45 - 54 gadiem šīs izglītības īpatsvars sastāda 52.1%.

Augstāko izglītību ir ieguvusi puse no aptaujas dalībniekiem, kuri vecāki par 54 gadiem. Retāk augstākā izglītība ir aptaujātajiem vecumā no 44 – 54 gadiem (salīdzinoši ar vidējiem rādītājiem – tikai 25.0%) un jauniešiem līdz 24 gadiem

(26.9%). Ja salīdzina aptaujāto atbildes atkarībā no viņu dzimtās valodas, tad redzams, ka latviešiem biežāk kā iedzīvotājiem ar krievu valodu kā dzimto ir vidējā profesionālā izglītība (attiecīgi 38.1% un 24.4%), bet, savukārt, retāk ir augstākā izglītība (attiecīgi 34.2% un 46.7%).

Nozares, kurās strādā respondenti

Kopumā 39,0% respondentu minējuši daudzas un dažādas darbības sfēras, kas katra atkārtojas tikai dažas reizes. Liela daļa iedzīvotāju nodarbināti pakalpojumu un tūrisma sfērā. Ievērojami mazāks skaits iedzīvotāju strādā ražošanā un tirdzniecībā.

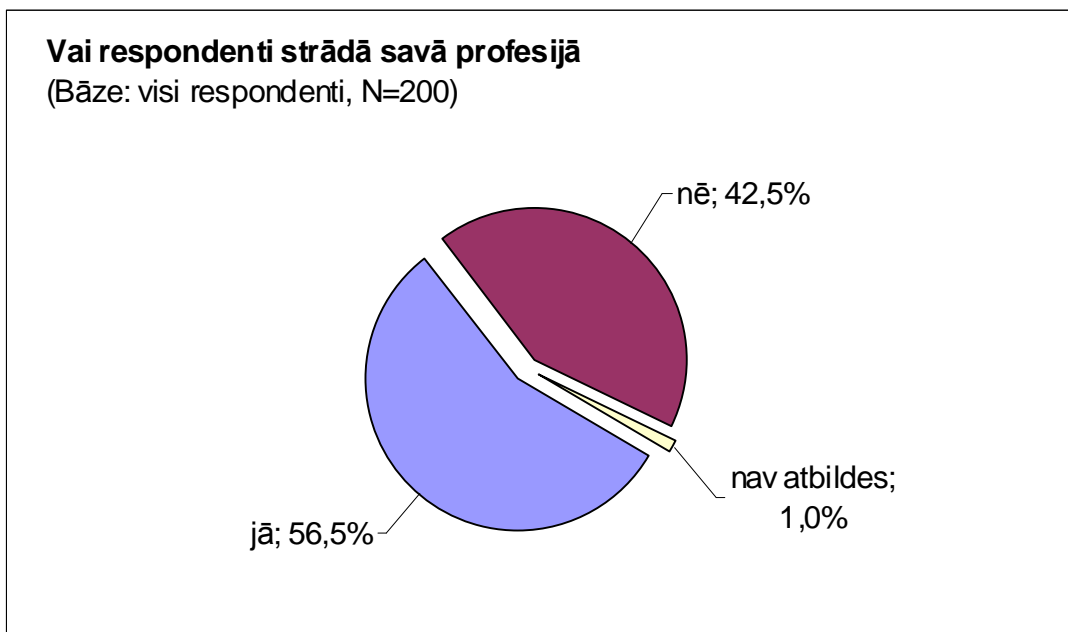
Nozarēs, kas saistītas ar pakalpojumiem un tūrismu biežāk strādā sievietes (39.4% sieviešu un 31.7% vīriešu), kā arī respondenti ar latviešu valodu kā dzimto valodu (latviešu valoda dzimtā – 40.6%; krievu valoda dzimtā – 24.4%);

Celtniecībā strādā tikai vīrieši (9.5%); arī lauksaimniecībā ievērojami biežāk nekā sievietes, strādā vīrieši (0.7% sieviešu un 9.5% vīriešu).

Informācijas tehnoloģiju nozarē strādā respondenti līdz 44 gadu vecumam.

Lauksaimniecībā strādā respondenti vecumā no 25 – 54 gadiem.

Vai respondenti strādā savā profesijā

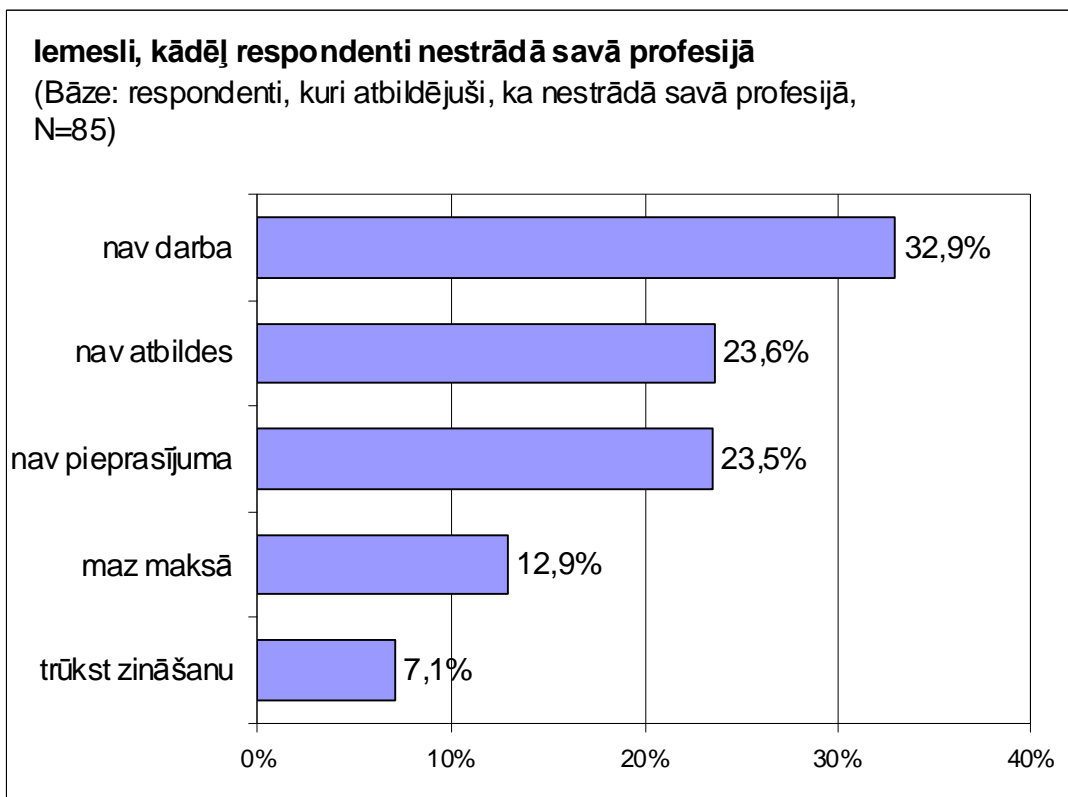
Kā redzams grafikā, tad vairāk kā puse respondentu strādā savā profesijā, tomēr liela daļa aptaujas dalībnieku (42,5%) savā profesijā nestrādā.

Sievietes biežāk nekā vīrieši strādā savā profesijā (apstiprinoši atbildējušas 59.9% sieviešu un 49.2% vīriešu).

Pieaugot respondentu vecumam, viņi biežāk uzsver, ka strādā savā profesijā (līdz 24 gadu vecumam savā profesijā strādā 23.1%, vecumā no 25 – 54 gadiem vidēji 60.2%, bet no tiem, kuri vecāki par 55 gadiem – 75.0%).

Respondenti ar krievu valodu kā dzimto biežāk strādā savā profesijā (53.5% ar latviešu valodu kā dzimto un 66.7% ar krievu valodu kā dzimto).

Iemesli, kādēļ respondenti nestrādā savā profesijā

Kā redzams, kopumā biežāk respondenti savā profesijā nestrādā tādēļ, ka tajā nav iespējams atrast darbu un pēc attiecīgās profesijas nav pieprasījuma. Visai liela aptaujāto daļa arī nav varējusi vai vēlējusies sniegt atbildi uz izvirzīto jautājumu.

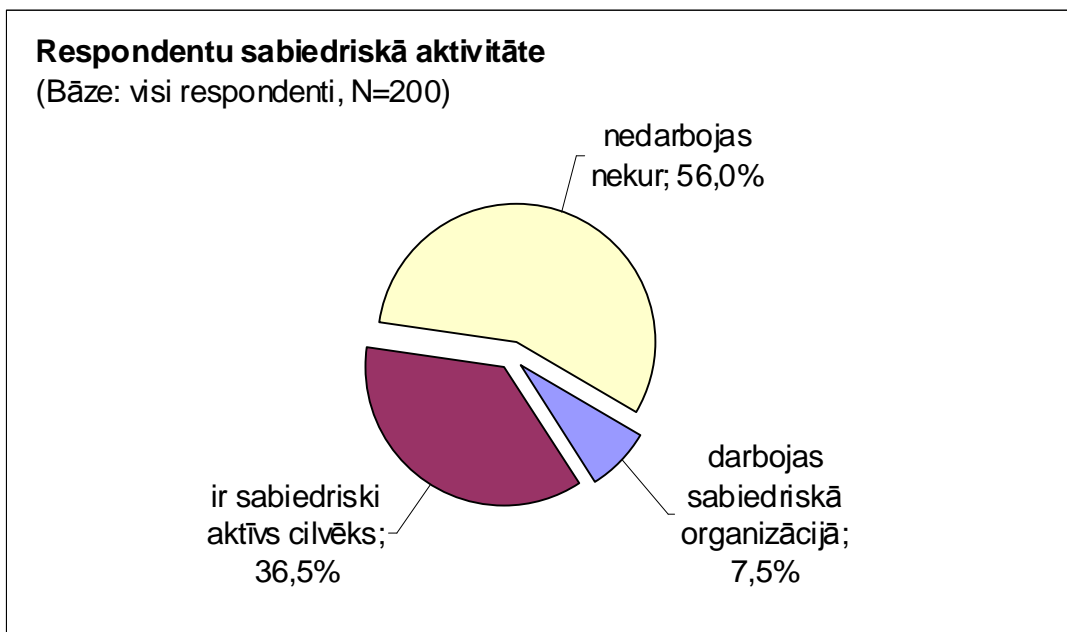
Vīrieši biežāk kā sievietes atzinuši to, ka pēc profesijas nav pieprasījuma (šo iemeslu minējuši 30.0% vīriešu un 20.0% sieviešu).

Sievietes visumā retāk izvēlējušās kādu no piedāvātajiem atbilžu variantiem un nav sniegušas konkrētu atbildi uz izvirzīto jautājumu (atbildi nav sniegušas 29.1% sieviešu un 13.3% vīriešu).

Zināma tendence, kas parādās, salīdzinot respondentu atbildes dažādās vecuma grupās, ir, ka pieaugot respondentu vecumam, biežāk kā iemeslu tam, kādēļ aptaujātie nestrādā savā profesijā, min faktu, ka darbs tajā tiek slikti apmaksāts; domājams, ka to var skaidrot ar situāciju pēc pārejas uz tirgus ekonomiku, kas radīja izmaiņas ne tikai pieprasījumā pēc dažādām profesijām, bet arī atalgojuma līmenī.

Aptaujātie ar latviešu valodu kā dzimto biežāk uzsvēruši, ka darba trūkuma rezultātā šobrīd ir izvēlējušies vai bijuši spiesti nestrādāt apgūtajā profesijā. Šo kā iemeslu nosaukuši 33.8% respondentu ar latviešu valodu kā dzimto un 28.6% krievvalodīgo.

Respondentu sabiedriskā aktivitāte

Sievietes kopumā uzskatāmas ar sabiedriski aktīvākām nekā vīrieši. Salīdzinoši 45.3% sieviešu un 79.4% vīriešu atzinuši, ka nedarbojas nekur.

Par sabiedriski aktīvāk sevi uzskata 46.0% sieviešu, bet vīriešu vidū šādu vērtējumu sev snieguši tikai 15.9%.

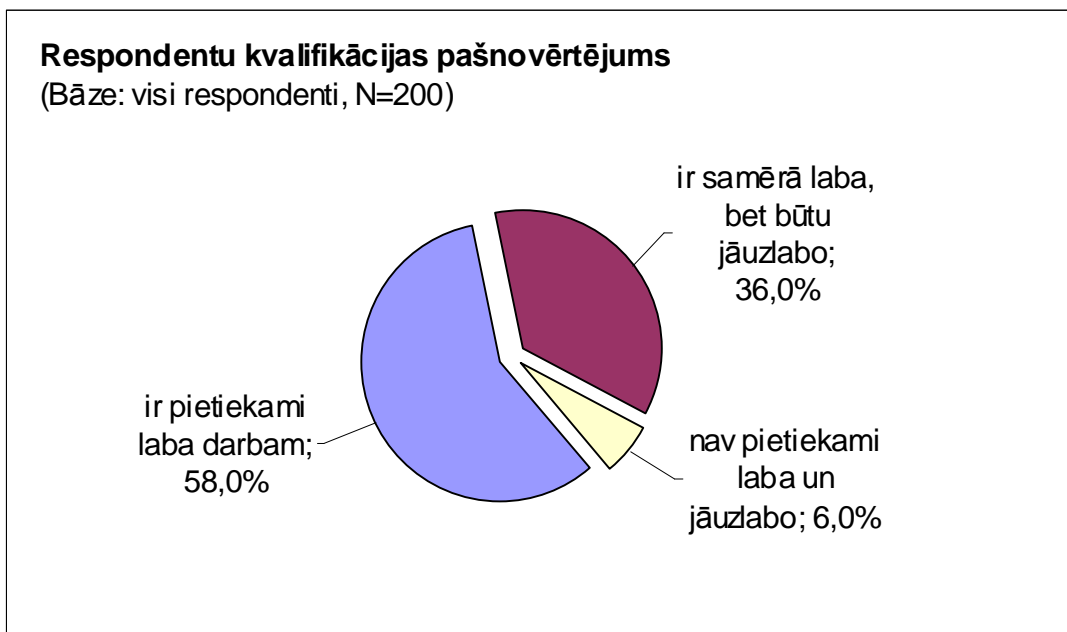
Vislielākais īpatsvars respondentu, kuri sevi uzskata par sabiedriski aktīviem ir vecuma grupā no 35 – 44 gadiem (52.8%).

Par sabiedriski neaktīviem cilvēkiem sevi visbiežāk uzskata respondenti, kuri vecāki par 54 gadiem (to, ka viņi būtu sabiedriski aktīvi, atzinuši tikai 18.8% attiecīgās grupas aptaujas dalībnieku). Citās vecuma grupās šis rādītājs ir līdzīgs vai zemāks par vidējo rādītāju.

Kādā sabiedriskā organizācijā biežāk darbojas respondenti vecuma grupās no 25 – 34 gadiem (13.2%) un vecāki par 54 gadiem (12.5%).

Respondentu sabiedriskās aktivitātes pašvērtējums nav atkarīgs no aptaujāto dzimtās valodas.

Respondentu kvalifikācijas pašvērtējums

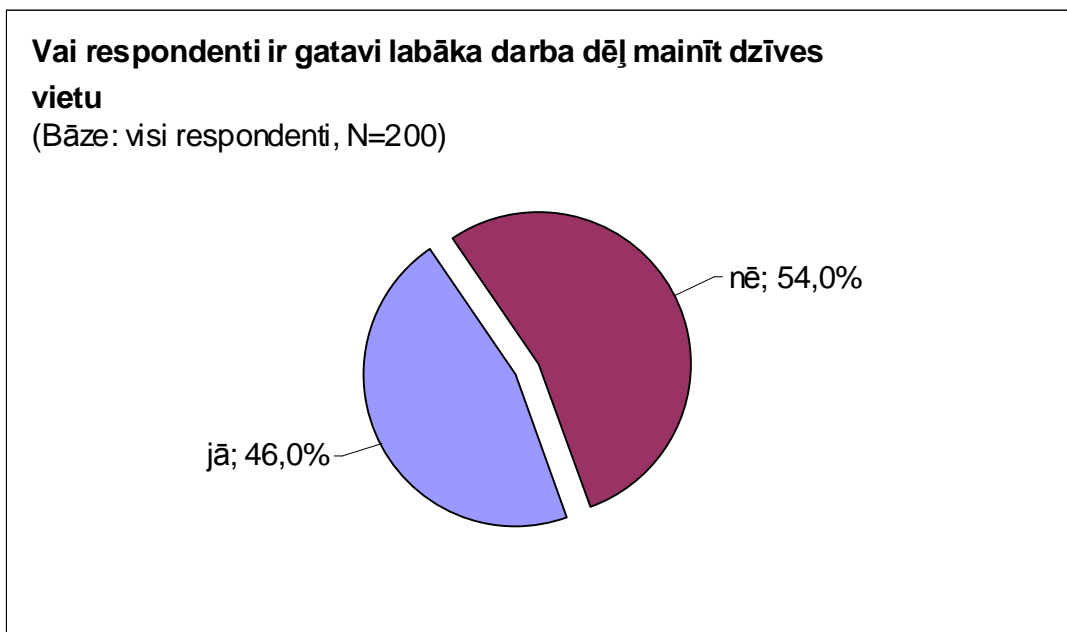
Kopumā liela daļa (58,0%) respondenti savu kvalifikāciju vērtē kā pietiekami labu tam darbam, ko viņi dara vai arī kā samērā labu, kas būtu uzlabojama (36,0%), un tikai 6,0% respondentu atzīst, ka tā nav pietiekami laba.

Sievietes biežāk saka, ka kvalifikācija ir samērā laba, bet būtu jāuzlabo (sieviešu vidū šādu atbilžu variantu izvēlējās 38,7%, bet vīriešu vidū 30,2%). Vīrieši vairāk atzīst, ka kvalifikācijas līmenis nav pietiekami labs (vīriešu vidū 12,7%, sieviešu vidū 2,9%).

Visbiežāk savu kvalifikāciju un piemērotību darbam kā labu vērtē aptaujātie, kuri vecāki par 54 gadiem (93,8% šīs grupas respondentu). Šādu augstu vērtējumu, kas stipri atšķiras no vidējiem rādītājiem var skaidrot ar pieņēmumu, ka šie respondenti atrodas pirmspensijas vai jau pensijas vecumā un līdz ar to viņi sevi nevērtē pēc konkurētspējas darba tirgū ilgtermiņā, bet vairāk izvērtē savu kvalifikāciju kā piemērotu vai nepiemērotu savā patreizējā darba vietā.

Respondenti, kuriem krievu valoda ir pamatvaloda, biežāk uzskata, ka viņu kvalifikācija ir laba un pietiekama darba (82,2%), bet latvieši vairāk pieņem, ka viņu kvalifikācija ir samērā laba, bet to tomēr būtu jāuzlabo (42,6%).

Vai respondenti būtu gatavi labāka darba dēļ mainīt dzīves vietu

Kā redzams, tad iedzīvotāju potenciālā mobilitāte ir samērā augsta, jo labāka darba dēļ vairāk kā puse aptaujas dalībnieku būtu gatavi mainīt savu līdzšinējo dzīvesvietu labāka darba dēļ.

Vīrieši ir apņēmīgāki labāka darba piedāvājuma gadījumā mainīt dzīves vietu: pozitīvi atbildējuši attiecīgi 58.7% vīriešu un 40.1% sievietes.

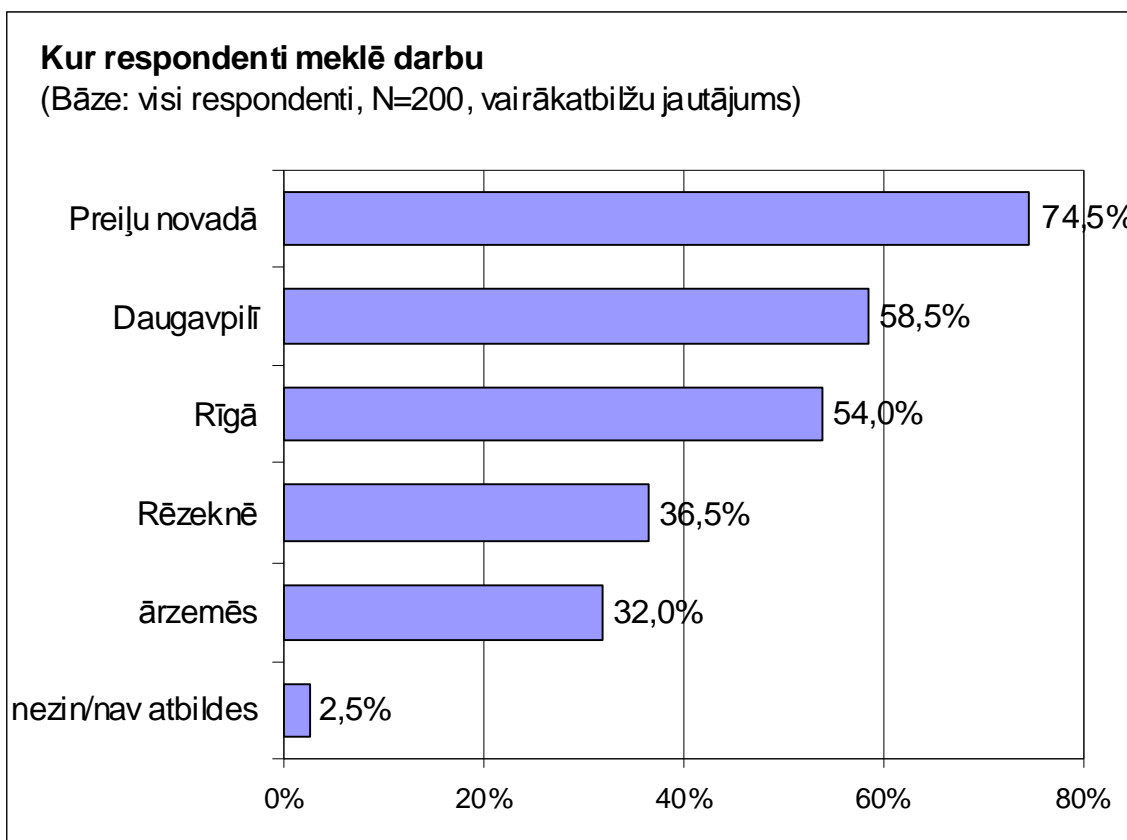
Respondenti vecumā līdz 34 gadiem biežāk atbildējuši apstiprinoši uz izvirzīto jautājumu. Labāka darba dēļ mainīt dzīves vietu gatavi attiecīgi 76.9% jauniešu vecumā līdz 24 gadiem un 60.5% respondentu vecumā no 25 – 34 gadiem.

Būtisku atšķirību atkarībā no aptaujāto dzimtās valodas un izglītības līmeņa iegūtie dati neuzrāda.

Kur respondenti meklētu darbu

Atbildot uz jautājumu “Kā Jūs meklēsiet darbu?” respondentiem tika lūgts nosaukt trīs variantus, kur tie vēlētos meklēt darbu.

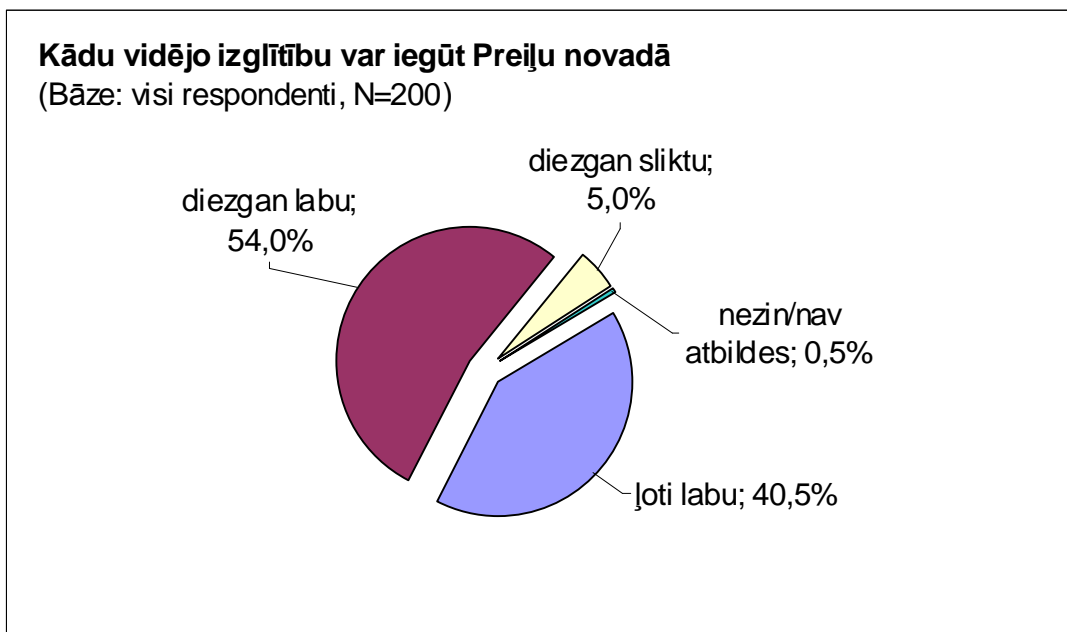

Sievietes biežāk meklētu darbu Preiļu novadā (šo atbilžu variantu izvēlējušās 80.3% sieviešu un 61.9% vīriešu). Vīrieši vairāk būtu gatavi darbu meklēt Rīgā (vīriešu vidū 61.9%, sieviešu vidū 50.4%) un ārzemēs (vīriešu vidū 41.3%, sieviešu vidū 27.7%).

Jo lielāks ir respondentu vecums, jo biežāk priekšroku darba meklējumos viņi dotu Preiļu novadam. Meklēt darbu Rēzeknē biežāk izvēlējušies respondenti vecuma grupā no 25 – 34 gadiem (52.6%). Rīgā darbu meklēt būtu gatavi doties 76.9% jauniešu vecumā līdz 24 gadiem. Tāpat, jo jaunāki ir respondenti, jo lielāka ir viņu gatavība darba meklējumos doties uz ārzemēm.

Respondenti, kuru dzimtā valoda ir latviešu valoda, biežāk nekā to parāda vidējie rādītāji, izvēlētos darbu meklēt Rēzeknē (39.4%). Aptaujātie, kuriem krievu valoda ir pamatvaloda, savukārt, salīdzinoši biežāk darba meklējumos dotu priekšroku Daugavpilij (68.9%) un ārzemēm (37.8%).

Kādu vidējo izglītību var iegūt Preiļu novadā

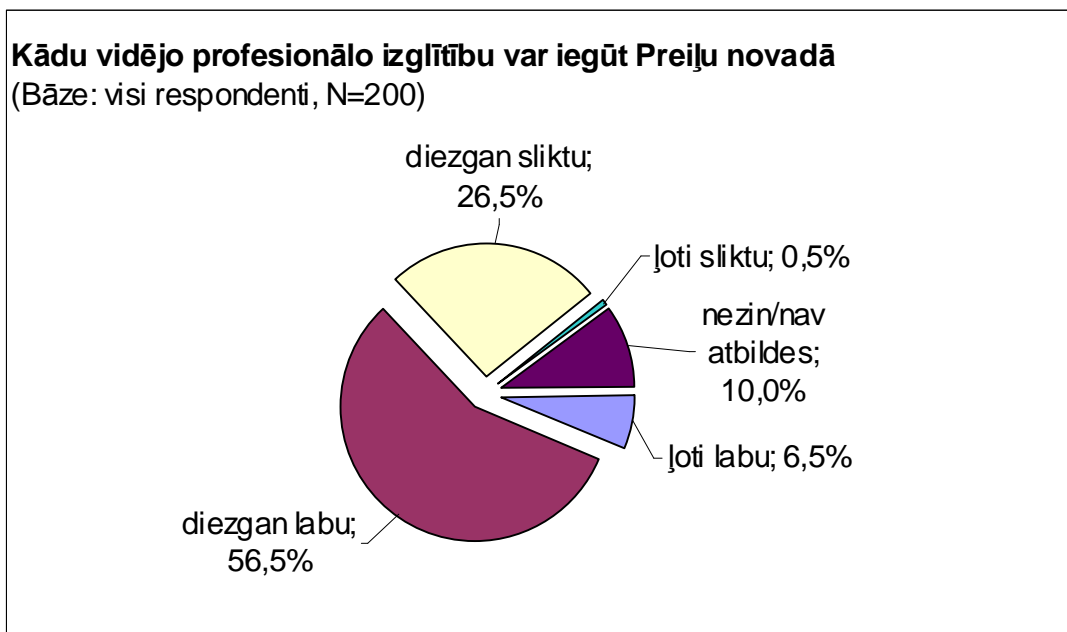

Kopumā iedzīvotāji devuši augstu vidējās izglītības vērtējumu, ko var iegūt Preiļu novadā, jo 94,5% to vērtē kā ļoti labu vai diezgan labu. Būtiski, ka ļoti sliktu vērtējumu nav devis neviens no aptaujas dalībniekiem.

Pozitīvāku vērtējumu par Preiļu novadā pieejamo vidējo izglītību ir sniegušas sievietes. Viņu vidū 45,3% atzinušas, ka vidējā izglītība, ko var iegūt Preiļu rajonā, ir ļoti laba, bet 51,1% to uzskata par diezgan labu. Vīriešu vidū šos atbilžu variantus izvēlējušies attiecīgi 30,2% un 60,3%.

Aptaujāto vidū, kuri vecāki par 54 gadiem, biežāk dominē vērtējumi, ka vai nu vidējā izglītība Preiļu novadā ir ļoti laba (50%) vai diezgan sliktā (12,5%). Salīdzinoši biežāk atbildes variantu “diezgan sliktā” izvēlējušies arī jaunieši vecumā līdz 24 gadiem (11,5%). Pārējās vecuma grupās raksturīgi vērtējumi, kas tuvi vidējiem rādītājiem.

Kādu vidējo profesionālo izglītību var iegūt Preiļu novadā

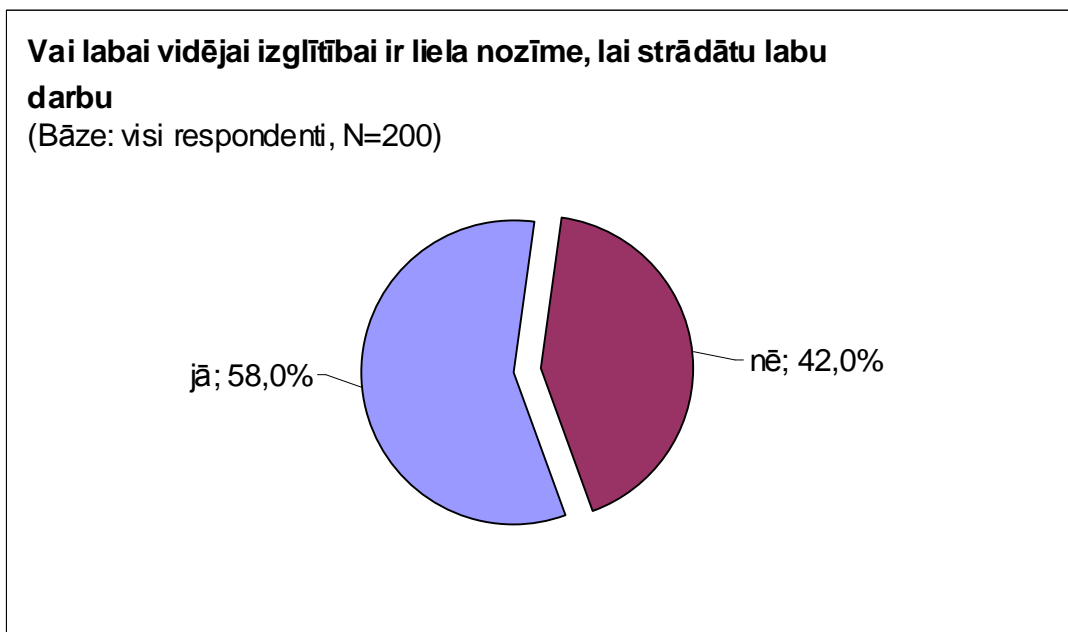
Salīdzinot ar pozitīvo vispārējās vidējās izglītības vērtējumu, vidējās profesionālās izglītības, kas iegūstama Preiļu novadā, vērtējums iedzīvotāju vidū ir salīdzinoši kritiskāks. Kā ļoti labu to novērtējuši tikai 6,5% aptaujas dalībnieku, bet kopumā labs vērtējums ir 63,0% respondentu. Savukārt 27,0% aptaujāto uzskata, ka iegūstamā vidējā profesionālā izglītība ir vērtējama vai nu kā diezgan sliktā vai ļoti sliktā.

Salīdzinoši daudz negatīvāku vērtējumu par Preiļu novadā iegūstamo vidējo profesionālo izglītību snieguši vīrieši. Atbilžu variantu “diezgan sliktu” izvēlējušies 36,5% vīriešu un 21,9% sieviešu.

Kopumā visai labu vērtējumu Preiļu novadā iegūstamajai vidējai profesionālajai izglītībai snieguši jaunieši līdz 24 gadu vecumam. Kopā atbilžu variantus “ļoti labu” un “diezgan labu” atzīmējuši 76,9% attiecīgās grupas respondentu (vidējais rādītājs, summējot šos atbilžu variantus ir 63,0%).

Aptaujas dalībnieki ar krievu valodu kā dzimto bijuši nedaudz kritiskāki attiecībā pret sniedzamās izglītības līmeni, salīdzinot ar aptaujājajiem, kuriem latviešu valoda ir pamatvaloda. Kopumā negatīvu vērtējumu snieguši 24,5% latviešu un 35,5% krievvalodīgo.

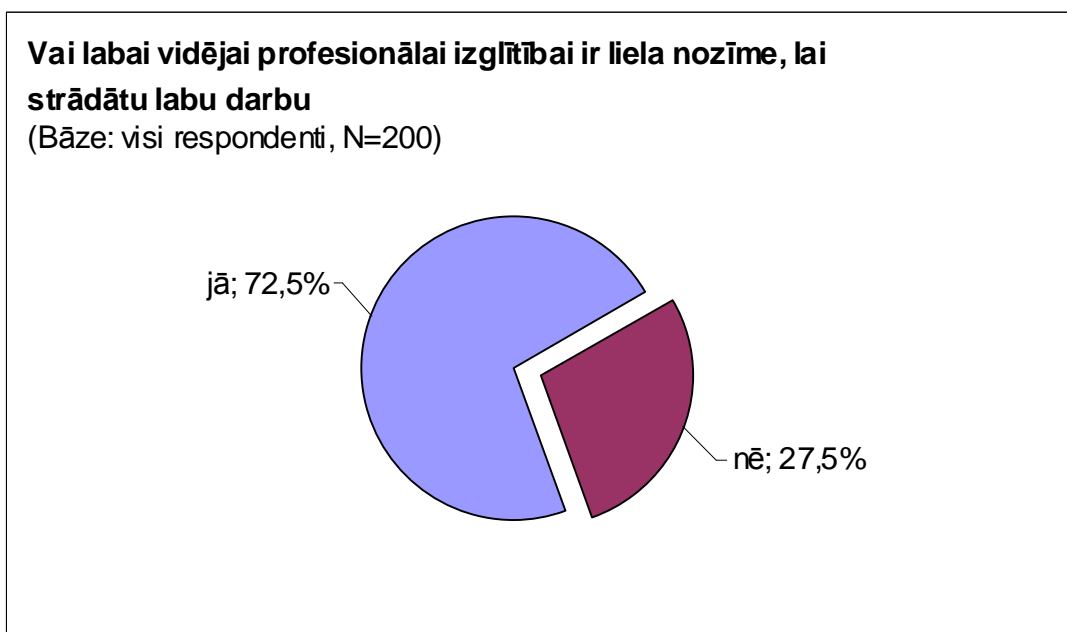
Vai labai vidējai izglītībai ir liela nozīme, lai strādātu labu darbu

Kopumā vairāk kā puse aptaujas dalībnieku uzskata, ka labai vidējai izglītībai ir liela nozīme, lai varētu strādāt labu darbu. Tomēr salīdzinoši liela daļa uzskata, ka laba darba iegūšanai labai vidējai izglītībai nav būtiska nozīme.

Lielāku nozīmi vidējai izglītībai piešķirušas sievietes. Apstiprinoši atbildējušas 65.7% sieviešu un 41.3% vīriešu.

Respondenti ar vidējo vispārējo izglītību labai vidējai izglītībai snieguši salīdzinoši mazāk nozīmes, nekā respondenti, kuriem izglītības līmenis ir augstāks.

Vai labai vidējai profesionālai izglītībai ir liela nozīme, lai strādātu labu darbu

Labā darba iegūšanai respondentiem šķitusi būtiskāka laba profesionālā izglītība nekā laba vispārējā vidējā izglītība, jo 72,5% respondentu atzinuši, ka labai vidējai profesionālai izglītībai ir liela nozīme laba darba iegūšanai. Savukārt vidējās izglītības nozīmi atzinuši salīdzinoši mazāk aptaujāto – 58,0%.

Arī laba vidējā profesionālā izglītība, lai strādātu labu darbu, šķitusi nozīmīgāka sievietēm. Pozitīvu atbildi sniegušas 79,6% sieviešu un 57,1% vīriešu.

Labas vidējās profesionālās izglītības nozīme pieaug respondentu vērtējumā, pieaugot to vecumam (izņemot vecuma grupu virs 54 gadiem).

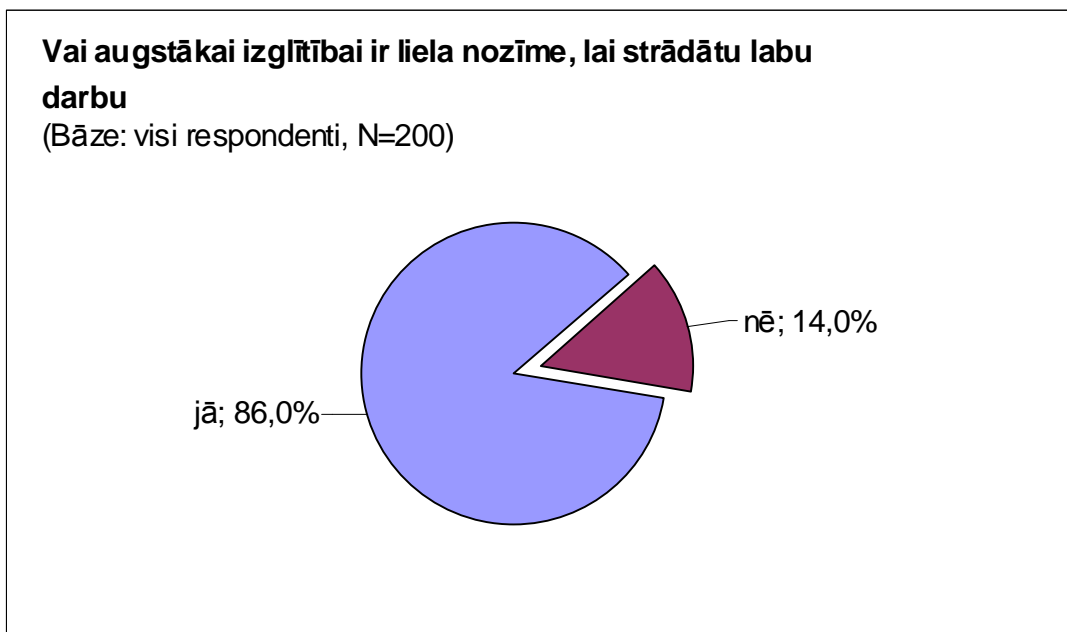
Vai labai vidējai profesionālai izglītībai ir liela nozīme, lai strādātu labu darbu

Bāze: vecuma grupas, N=200, (%)

	Līdz 24 gadiem	No 25 – 34 gadiem	No 35 – 44 gadiem	No 45 – 54 gadiem	55 gadi un vairāk
Jā	50.0	76.3	75.0	83.3	56.3
Nē	50.0	23.7	25.0	16.7	43.7

Respondenti ar krievu valodu kā pamatvalodu retāk labai vidējai profesionālai izglītībai piešķir lielu nozīmi, lai strādātu labu darbu (pozitīvi atbildējuši 62,2% attiecīgās grupas respondenti un 75,5% respondentu, kuru dzimtā valoda ir latviešu).

Vai augstākai izglītībai ir liela nozīme, lai strādātu labu darbu

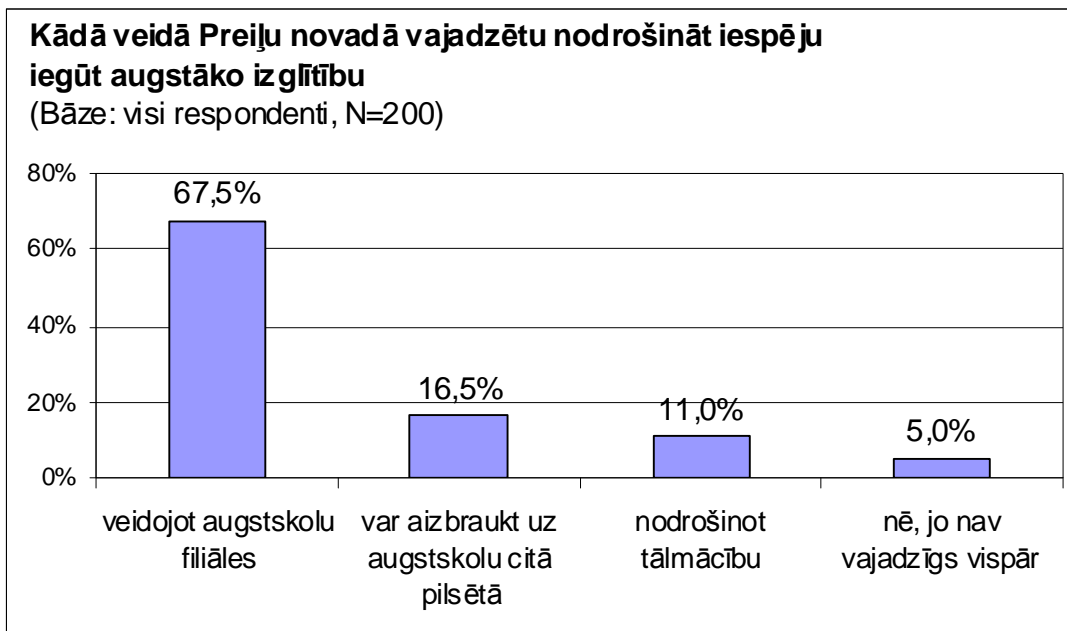

Aptaujas dati liecina, ka kopumā respondenti tieši augstākajai izglītībai piešķir vislielāko nozīmi laba darba iegūšanā. Vairāk kā 4/5 respondentu ir pārliecināti, ka augstākā izglītība ir nepieciešama, lai varētu strādāt labu darbu.

Sievietes biežāk uzsver, ka augstākai izglītībai ir liela nozīme, lai strādātu labu darbu. Apstiprinoši atbildējušas 89.8% sieviešu un 77.8% vīriešu.

Visās vecuma grupās, izņemot respondentus, kuri ir vecāki par 54 gadiem, atbildes ir tuvas vidējiem rādītājiem. Vecāki respondenti retāk uzskata, ka augstākās izglītības kvalitātei ir nozīme darbā (apstiprinoši atbildējuši 75.0% grupas respondentu).

Kādā veidā Preiļu novadā vajadzētu nodrošināt iespēju iegūt augstāko izglītību

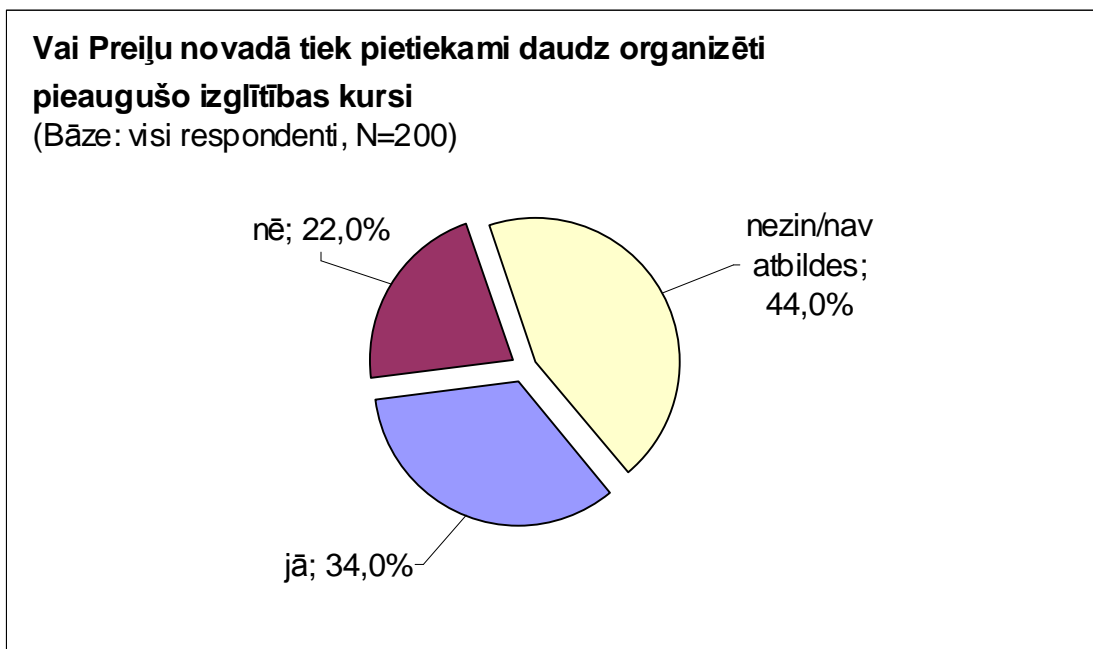

Visbiežāk respondenti uzskata, ka Preiļu novadā vajadzētu veidot augstskolu filiāles, lai nodrošinātu augstākās izglītības iegūšanas iespējas. Citi varianti – braukšana studēt uz citām pilsētām, lai studētu kādā augstskolā, vai arī nodrošinot tālmācību - respondentiem šķituši daudz mazākā mērā pieņemami.

Sievietēm piemērotākās šķiet augstskolu filiāļu veidošana (75.9%) un iespēja augstāko izglītību iegūt ar tālmācības palīdzību (12.4%). Savukārt 28.6% vīriešu uzsver, ka augstākās izglītības iegūšanas nolūkos var aizbraukt uz augstskolu citā pilsētā.

Respondenti ar latviešu valodu kā dzimto biežāk kā krievvalodīgie ir ieinteresēti tālmācības iespējās (dzimtā valoda: latviešu (12.3%), krievu (6.7%).

Vai Preiļu novadā tiek pietiekami daudz organizēti pieaugušo izglītības kursi

Gandrīz puse aptaujas dalībnieku (44,0%) nav varējuši novērtēt pieaugušo izglītības kursu pietiekamību Preiļu novadā.

Trešdaļa aptaujāto uzskata, ka to Preiļu novadā ir pietiekami, bet 22,0 % uzskata, ka novadā tie netiek organizēti pietiekamā daudzumā.

Aplūkojot atbildes dzimumu sadalījumā, var secināt, ka sievietes kopumā vairāk interesējušās par Preiļu novadā organizējamajiem pieaugušo izglītības kursiem, jo biežāk izteikušas konkrētu viedokli uz izvirzīto jautājumu (pozitīvi atbildējušas 40.9%, negatīvi – 25.5%, nezin/nav atbildes – 33.6%).

Vīriešu vidū apstiprinoši atbildējuši 19.0%, noliedzoši – 14.3%, sava viedokļa uz šo jautājumu nav 66.7%.

To, ka Preiļu novadā netiek pietiekami organizēti pieaugušo izglītības kursi, visbiežāk uzsvēruši respondenti, kuri vecāki par 54 gadiem (43.8%).

Aptaujas dalībnieku, kuru pamatvaloda ir krievu, ir kritiskāki attiecībā uz pieaugušo izglītības kursiem, kas pieejami Preiļu novadā. 33.3% no attiecīgās grupas respondentiem uzsvēruši, ka Preiļu novadā šādi kursi netiek organizēti pietiekamā daudzumā.

Apmācību kursi, kurus respondenti apmeklējuši Preiļu novadā pēdējā 1 gada laikā

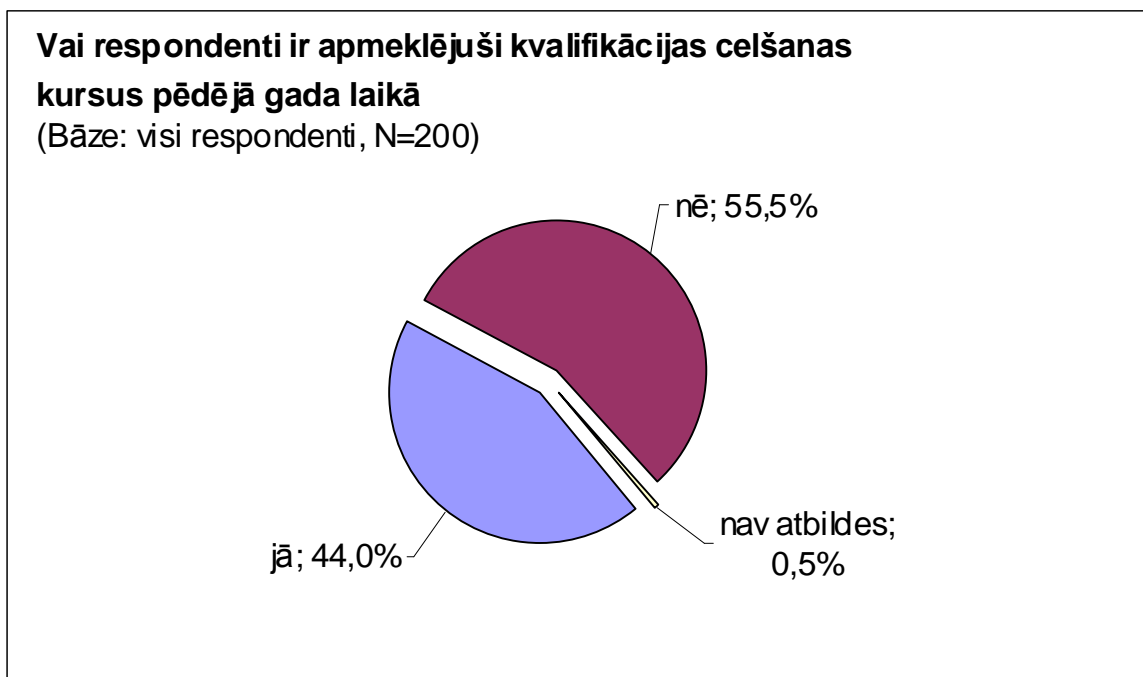
(Bāze: visi respondenti, N=200, vairākatbilžu jautājums, (%))

Datorkursi	19.0
Angļu vai cita svešvaloda	9.5
Autovadīšana	6.0
Latviešu valoda	2.5
Lietvedība	2.5
Tirdzniecība	2.5
Grāmatvedība	2.0
Darba drošība	2.0
Floristika	2.0
Uzņēmējdarbība	1.0
Citi kursi	7.0
Nav apmeklējuši kursus	58.0
Apgūst pašmācības ceļā	10.5
Nav atbildes	1.0

Kā redzams tabulā, tad 58% aptaujas dalībnieku pēdējā 1 gada laikā Preiļu novadā nav apmeklējuši nekādus kursus. 10,5% respondentu norādījuši, ka apgūst zināšanas pašmācības ceļā.

No novadā organizētajiem apmācību kursiem Preiļu novada iedzīvotāju vidū vispopulārākie ir datorapmācības kursi, populāri ir arī angļu valodas un citu svešvalodu kursi, kā arī autovadītāju kursi.

Vai respondenti ir apmeklējuši kvalifikācijas celšanas kursus pēdējā gada laikā

Pēdējā gada laikā vairāk kā puse respondentu (55,5%) nav apmeklējuši nekādus kvalifikācijas celšanas kursus. Savukārt 44,0% aptaujas dalībnieku norādījuši, ka ir cēlušī savu kvalifikāciju, apmeklējot kursus.

Biežāk kvalifikācijas celšanas kursus pēdējā gada laikā apmeklējušas sievietes (47,4%). Vīriešu vidū kursus apmeklējuši 36,5%.

Pieaugot respondentu vecumam, pamatā pieaug arī to respondentu skaits, kuri pēdējā gada laikā ir apmeklējuši kvalifikācijas celšanas kursus. Visaktīvākie savas kvalifikācijas celšanā ir respondenti vecuma grupā no 35 līdz 54 gadiem.

Vai respondenti ir apmeklējuši kvalifikācijas celšanas kursus pēdējā gada laikā

(Bāze: visi respondenti, N=200, (%))

	Jā	Nē	Nav atbildes
Līdz 24 gadiem	30.8	69.2	-
No 25 – 34 gadiem	39.5	60.5	-
No 35 – 44 gadiem	48.6	51.4	-
No 45 – 54 gadiem	47.9	50.0	2.1
55 gadi un vairāk	43.8	56.2	-

Kvalifikācijas celšanas kursi, kurus respondenti ir apmeklējuši pēdējā gada laikā*

(Bāze: respondenti, kuri ir apmeklējuši kvalifikācijas celšanas kursus, N=85, atvērtais vairākatbilžu jautājums, (%))

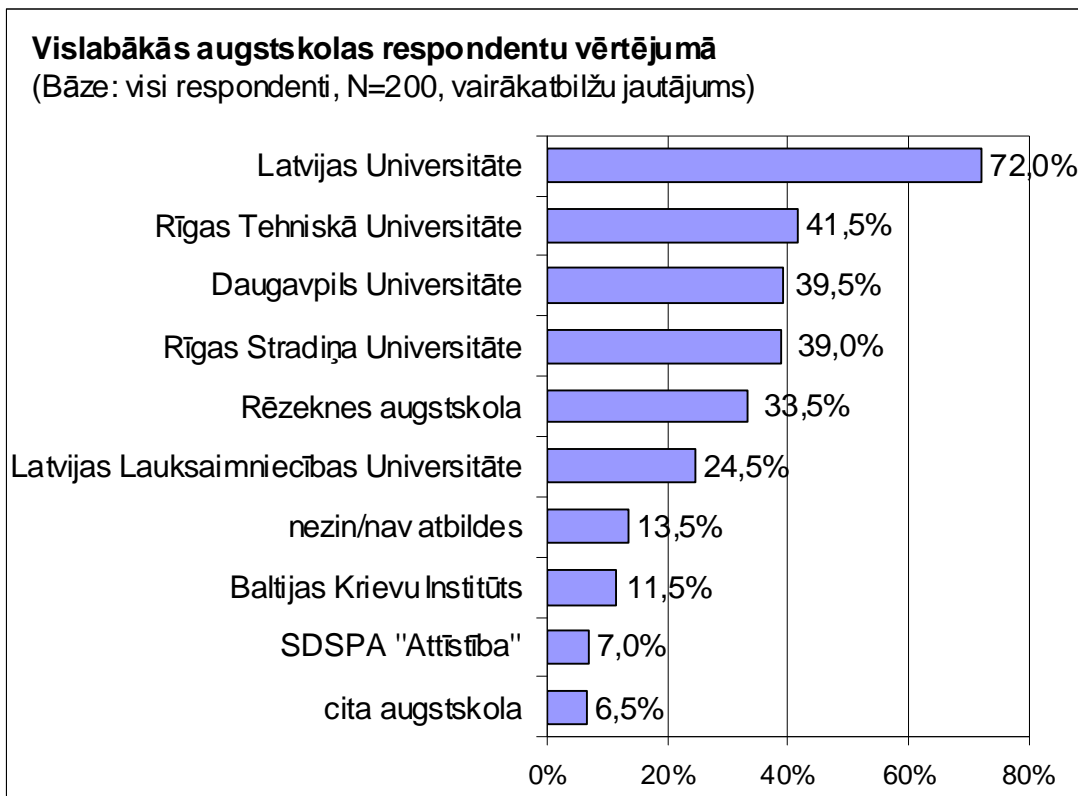
Datorapmācība	7.1
Izglītība	7.1
Saskarsme	4.7
Bibliotēkāpmācība	4.7
ES pamatnostādnes	4.7
Darba drošība	4.7
Citi kvalifikācijas celšanas kursi	52.9
Nav atbildes	14.1

* uzskaitīti tie atbilžu varianti, kurus snieguši vairāk par 4% respondentu

Kā redzams apkopoto atbilžu tabulā, tad 52,9% respondentu ir apmeklējuši dažādus kursus, bet katru no šiem kursiem ir apmeklējuši tikai daži respondenti, tie, piemēram, ir - tūrisms, farmācija, fizioterapija, kultūras menedžments, grāmatvedība, lietvedība, tirdzniecība u.c.

Visbiežāk apmeklētie ir datorapmācības kursi, ar izglītības jautājumiem saistītie kursi. Savu kvalifikāciju iedzīvotāji cēluši apmeklējot saskarsmes psiholoģijas, darba drošības kursus, apgūstot ES pamatnostādnes, kā arī bibliotēkas darbinieki – bibliotekāru apmācības kursus.

Vislabākās augstskolas respondentu vērtējumā

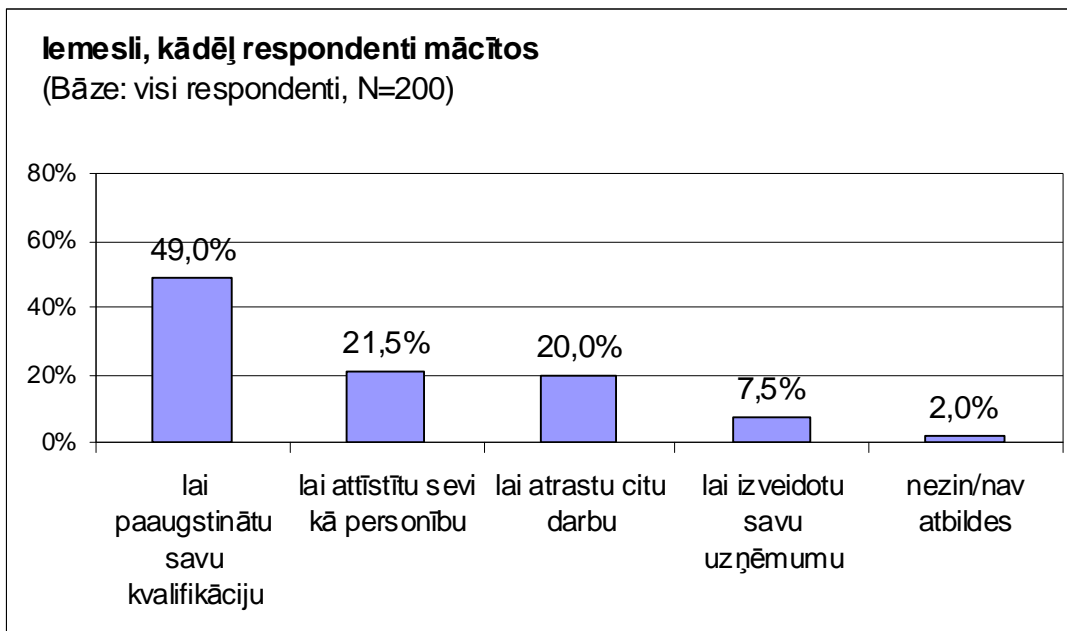
Kopumā Preiļu novada respondenti visbiežāk kā labāko augstskolu nosaukuši Latvijas universitāti, tad pēc popularitātes seko Rīgas Tehniskā universitāte, Daugavpils universitāte un Rīgas Stradiņa universitāte, tikai nedaudz no iepriekšminētajām trim augstskolām atpaliek Rēzeknes augstskola.

Sievietes biežāk nekā vīrieši izvēlējās atzīmēt Latvijas Universitāti (74.5%), Sociālā darba un sociālās pedagoģijas augstskolu "Attīstība" (9.5%), Rīgas Stradiņa Universitāti (42.3%).

Vīrieši, savukārt, salīdzinoši vairāk priekšroku devuši Rīgas Tehniskai Universitātei (47.6%) un Baltijas Krievu Institūtam (15.9%).

Aptaujas dati uzrāda, ka lielā mērā augstskolu vērtējumu nosaka respondentu dzimtā valoda. Daugavpils Universitāti (48.9%), Baltijas Krievu Institūtu (20.0%), Rēzeknes augstskolu (44.4%) kā vislabākās augstskolas nosaukuši vairāk tieši aptaujātie, kuriem dzimtā ir krievu valoda. Latviešu valodā runājošie lielāku uzsvāru likuši uz Rīgas Tehnisko Universitāti (44.5%), Rīgas Stradiņa Universitāti (43.2%) un Latvijas Lauksaimniecības Universitāti (28.4%).

Iemesli, kādēļ respondenti mācītos

Respondenti Preiļu novadā, ja viņiem būtu iespēja visbiežāk mācītos, lai paaugstinātu savu kvalifikāciju (49,0%), aptuveni piektā daļa respondentu minējuši gan personības attīstīšanas nolūku, gan, lai atrastu citu darbu. 7,5% aptaujāto mācītos, lai izveidotu savu uzņēmumu.

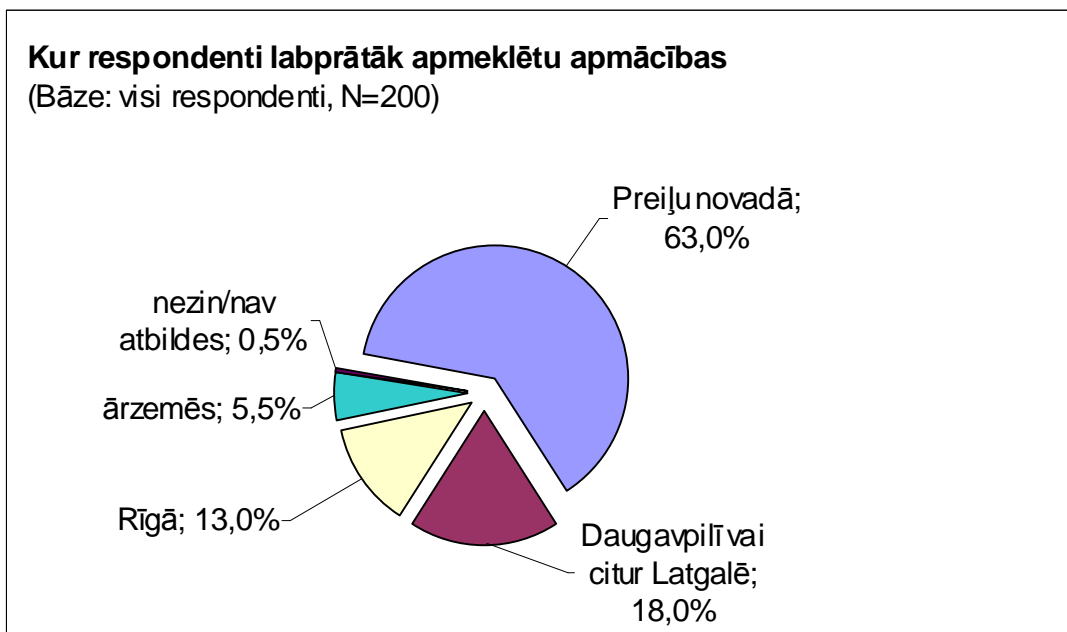
Būtiskākās atšķirības atbildēs atkarībā no respondentu dzimuma uzrāda, ka sievietes biežāk mācītos, lai attīstītu sevi kā personību (25,5%) un izveidotu savu uzņēmumu (10,2%). Savukārt vīrieši mācītos biežāk tādēļ, lai atrastu citu darbu (34,9%).

Pieaugot respondentu vecumam, pieaug vēlēšanās mācīties, lai attīstītu sevi kā personību. Jo jaunāki ir aptaujas dalībnieki, jo lielāka loma apmācību procesā ir tieši savas kvalifikācijas paaugstināšanai.

Aptaujas dalībnieki, kuru dzimtā ir krievu valoda, kā būtiskākos iemeslus mācībām minējuši nepieciešamību paaugstināt kvalifikāciju (53,3%) un atrast citu darbu (31,1%).

Respondenti, kuriem dzimtā ir latviešu valoda, biežāk, nekā krievvalodīgie, uzsvēruši personības attīstīšanu kā iemeslu mācībām (attiecīgi latviešu vidū - 25,2%, krievvalodīgo vidū - 8,9%), kā arī vēlmi izveidot savu uzņēmumu (attiecīgi 8,4% un 4,4%).

Kur respondenti labprātāk apmeklētu apmācības

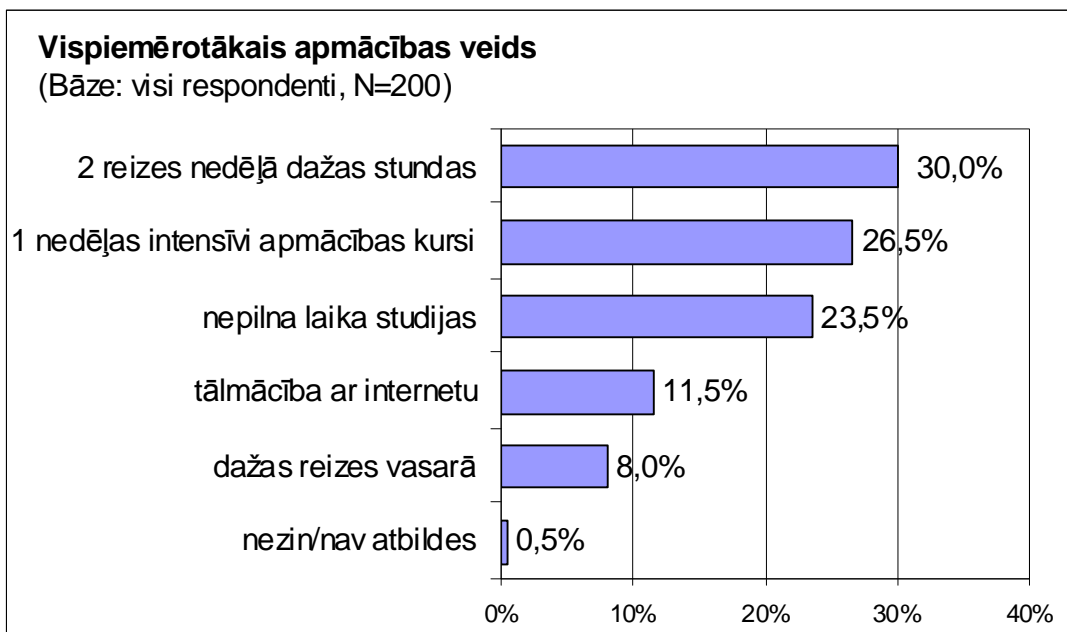
Gandrīz divas trešdaļas aptaujas dalībnieku mācības vislabprātāk apmeklētu tieši Preiļu novadā (63,0%). Ievērojami mazāks skaits priekšroku dod apmācībām Daugavpilī vai citur Latgalē (18,0%), bet 13,0% - labprātāk apmeklētu apmācības Rīgā. Tikai 5,5% respondentu dotu priekšroku apmācībām ārzemēs.

Sievietēm ir būtiski, lai viņas varētu apmeklēt apmācības pēc iespējas tuvāk dzīvesvietai, tādēļ biežāk atzīmējušas, ka apmācības vēlētos apmeklēt Preiļu novadā un Daugavpilī vai citur Latgalē (attiecīgi 70,8% un 19,0%). Savukārt vīriešiem ir saistošas arī apmācības, kas notiktu Rīgā (23,8%) un ārzemēs (12,7%).

Kopumā, pieaugot respondentu vecumam, biežāk kā vēlamākā apmācību norises vieta tika minēts Preiļu novads. Savukārt 30,8% no jauniešiem vecumā līdz 24 gadiem vēlētos apmeklēt apmācības ārzemēs. Apmācību iespējas Rīgā visbiežāk interesē respondentu vecumā no 25 – 44 gadiem.

Respondenti, kuriem krievu valoda ir pamatvaloda, nedaudz biežāk izteikuši vēlēšanos apmeklēt apmācības Daugavpilī vai citur Latgalē (24,4%), bet latvieši vairāk uzsvēruši vēlmi mācīties Rīgā (14,2%).

Vispiemērotākais apmācības veids

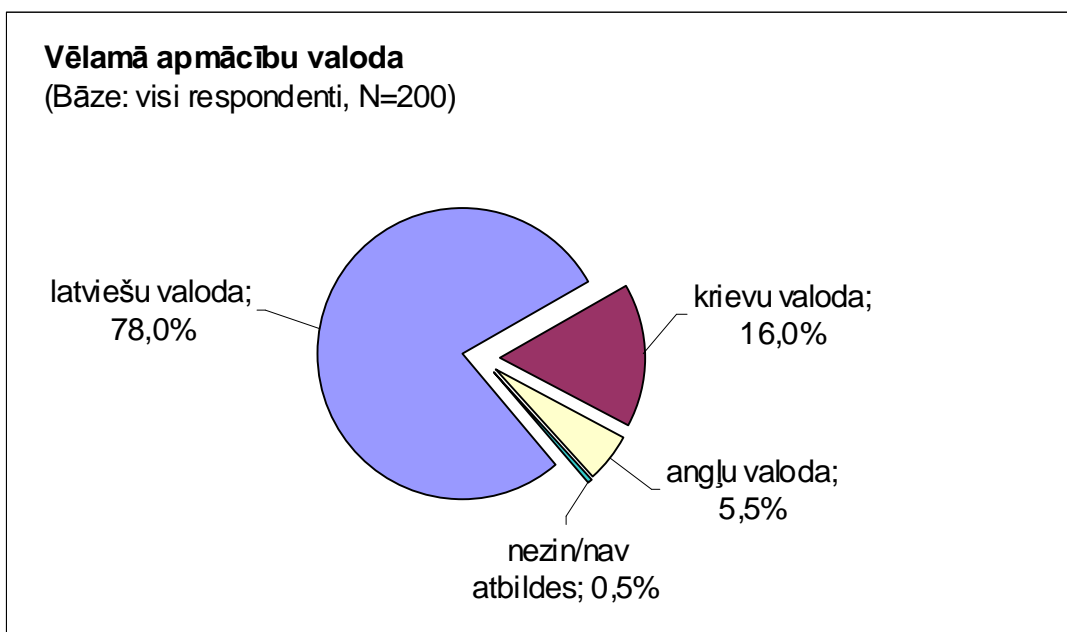
Kopumā respondentiem kā piemērotākais apmācības veids šķiet mācības 2 reizes nedēļā dažas stundas (30,0%) vai 1 nedēļas intensīvi apmācības kursi (26,5%), kā arī nepilna laika studijas (23,5%). Ievērojami mazāka piekrišana ir tālmācībai ar internetu (11,5%) un apmācībām, kas notiek dažas reizes vasarā (8,0%).

Sievietes par piemērotāko atzīst apmācību intensitāti 2 reizes nedēļā dažas stundas (sieviešu vidū to atzīmējušas 34,3%, vīriešu vidū – 20,6%). Vīriešiem saistošāka šķiet apmācība dažas reizes vasarā (vīrieši – 17,5%, sievietes – 3,6%). Pārējos atbilžu variantus atbildes nav būtiski atšķirušās atkarībā no respondentu dzimuma.

Tendence uzrāda, ka apmācību veids 2 reizes nedēļā pa dažām stundām būtu piemērotāks respondentiem, kuri vecāki par 34 gadiem. Vienas nedēļas intensīvie apmācību kursi šķiet atbilstošākie aptaujātajiem vecumā no 25 – 34 gadiem (34,2%). Pieaugot respondentu vecumam, biežāk ticis atzīmēts apmācības veids “dažas reizes vasarā”.

Vienas nedēļas intensīvie kursi biežāk kā piemēroti atzīti aptaujas dalībnieku vidū, kuri pamatā sazinās latviešu valodā (29,0% to vidū, kuriem dzimtā ir latviešu valoda, un 17,8% to vidū, kuriem dzimtā ir krievu valoda). 37,8% no respondentiem, kuru pamatvaloda ir krievu, atzīst par piemērotāko apmācību biežumu kursus 2 reizes nedēļā pa dažām stundām.

Vēlamā apmācību valoda

Vairāk kā 4/5 respondentu par vēlamāko apmācību valodu nosaukuši latviešu valodu, bet 16,0% respondentu priekšroku dod krievu valodai. Tikai neliela daļa aptaujāto vēlētos mācīties angļu valodā – 5,5%.

Vīrieši biežāk kā sievietes vēlētos mācīties angļu valodā (attiecīgi 9.5% un 3.6%).

Jo vecāki ir respondenti, jo biežāk viņi vēlas mācīties latviešu valodā. Biežāk krievu valodā vēlētos mācīties respondenti vecumā no 25 – 44 gadiem. Jaunieši salīdzinoši biežāk dod priekšroku angļu valodai.

Vēlamā apmācību valoda

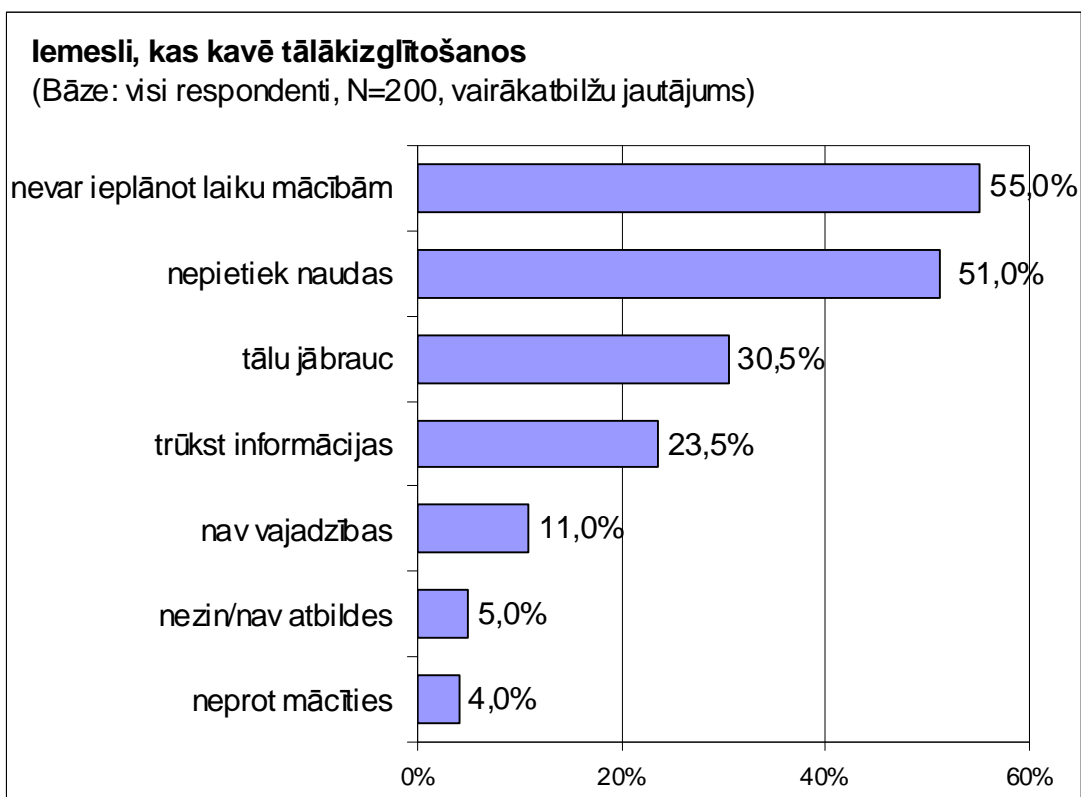
(Bāze: visi respondenti, N=200, (%))

	Latviešu valoda	Krievu valoda	Angļu valoda	Nezin/nav atbildes
Līdz 24 gadiem	65.4	7.7	26.9	-
No 25 – 34 gadiem	76.3	21.1	2.6	-
No 35 – 44 gadiem	77.8	18.1	4.2	-
No 45 – 54 gadiem	81.3	16.7	-	2.1
55 gadi un vairāk	93.8	6.3	-	-

Interesanti, ka 28.9% no respondentiem, kuri ikdienā sazinās krievu valodā, vēlētos apmeklēt mācības latviešu valodā. Latviešu valodā ikdienā runājošie nedaudz biežāk vēlas apmeklēt mācības angļu valodā (attiecīgi 6.5% un 2.2%).

Iemesli, kas kavē tālākizglītošanos

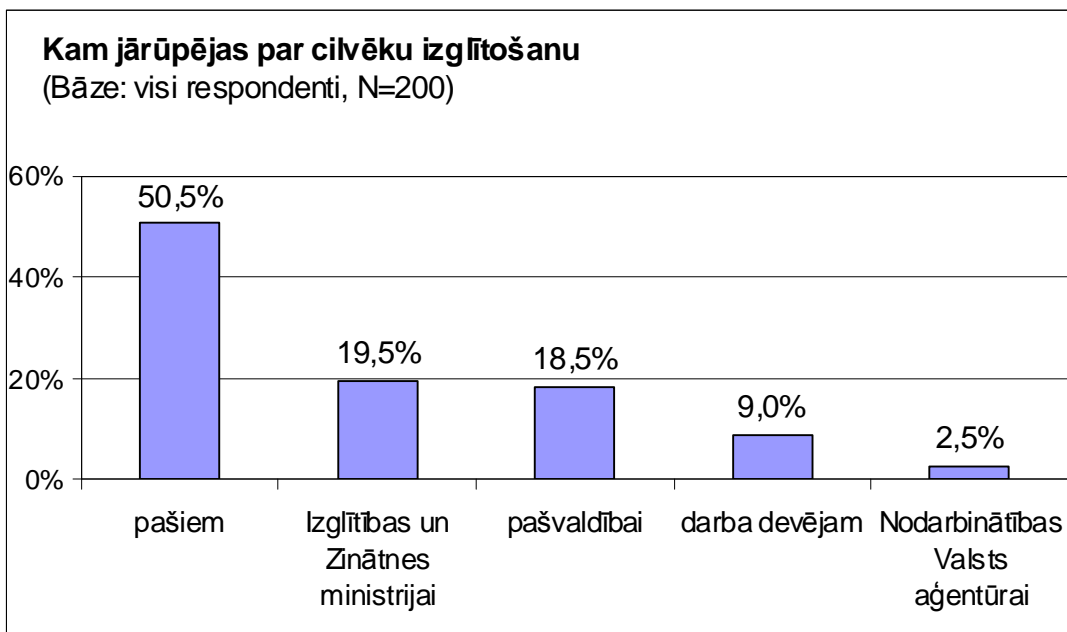
Vairāk kā puse respondentu kā galvenos iemeslus, kas viņiem kavē tālākizglītošanos, minējuši problēmas ar laika ieplānošanu mācībām, kā arī naudas trūkumu. Gandrīz trešdaļa aptaujas dalībnieku norādījuši, ka viņiem traucē attālums līdz apmācību vietai, bet gandrīz ¼ daļa respondentu atzinuši, ka viņiem pietrūkst informācijas par apmācības iespējām.

Salīdzinot atbildes atkarībā no aptaujāto dzimuma, redzams, ka sievietes biežāk kā problēmu, lai tālākizglītos, minējušas, ka tālu jābrauc (attiecīgi šo atbildi izvēlējušās 33.6% sieviešu un 23.8% vīriešu). Vīrieši biežāk uzsvēruši to, ka viņiem tālākizglītošanās nav vajadzīga (19.0%).

Respondenti vecumā virs 54 gadiem biežāk uzsvēruši, ka viņiem nav nepieciešamības tālākizglītoties (37.5%), bet respondenti vecumā no 25 – 34 gadiem kā galveno šķērslī min nespēju ieplānot laiku mācībām (63.2%).

Aptaujātie ar krievu valodu kā dzimto vairāk sūdzas par to, ka nevar ieplānot laiku mācībām (62.2%).

Kam jā rūpējas par cilvēku izglītošanu

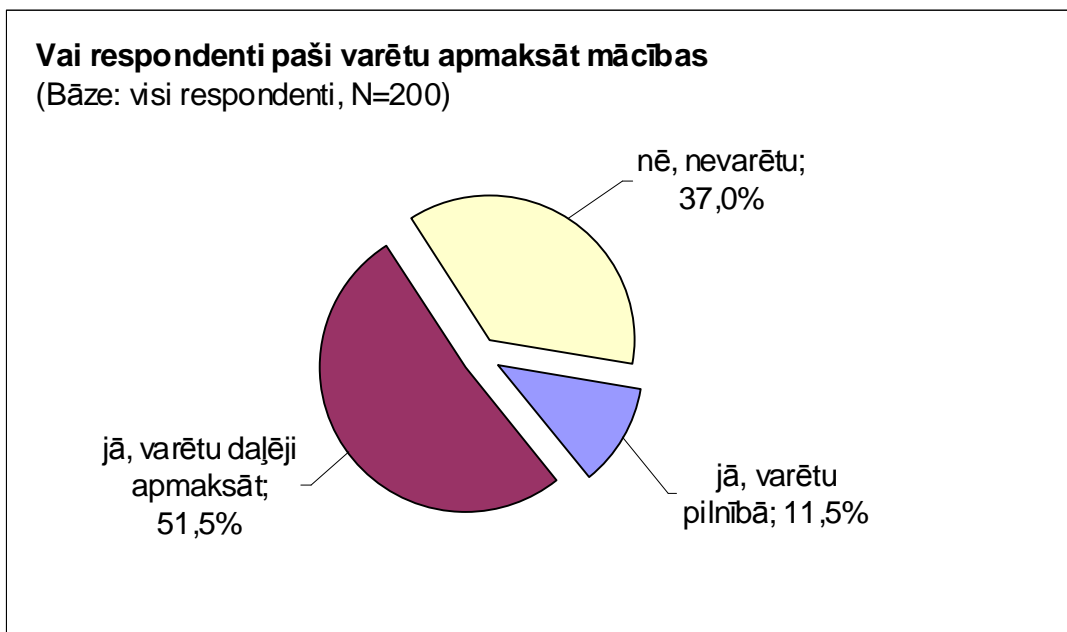
Praktiski puse respondentu uzskata, ka par cilvēku izglītošanu jā rūpējas katram pašam, tomēr liela daļa norāda, ka par to ir atbildīga Izglītības un zinātnes ministrija (19,5%), kā arī pašvaldībai ir jā rūpējas par cilvēku izglītošanu (18,5%). 9,0% aptaujas dalībnieku domā, ka par cilvēku izglītošanu būtu jā rūpējas darba devējiem.

Sievietes daudz vairāk uzsvērušas pašu lomu izglītošanās procesā (sievietes – 57,7%, vīrieši – 34,9%). Vīrieši biežāk teikuši, ka par cilvēku izglītošanos jā rūpējas pašvaldībai (25,4%) un Izglītības un Zinātnes ministrijai (28,6%).

Respondenti vecumā līdz 34 gadiem biežāk uzskata, ka par izglītošanos jā rūpējas pašiem (vecuma grupā līdz 24 gadiem šādu atbildes variantu izvēlējušies 65,4%, vecumā no 25 – 34 gadiem: 60,5%). Respondenti vecumā no 35 gadiem lielāku lomu piešķirušā pašvaldībai (attiecinīgajās vecuma grupās šo atbildi izvēlējušies no 20,8% - 25,0% no respondentiem).

Krievvalodīgo vidū nedaudz biežāk dominē viedoklis, ka par izglītošanos jā rūpējas pašiem (krievu valoda dzimtā – 55,6%; latviešu valoda dzimtā – 49,0%).

Vai respondenti paši varētu apmaksāt mācības

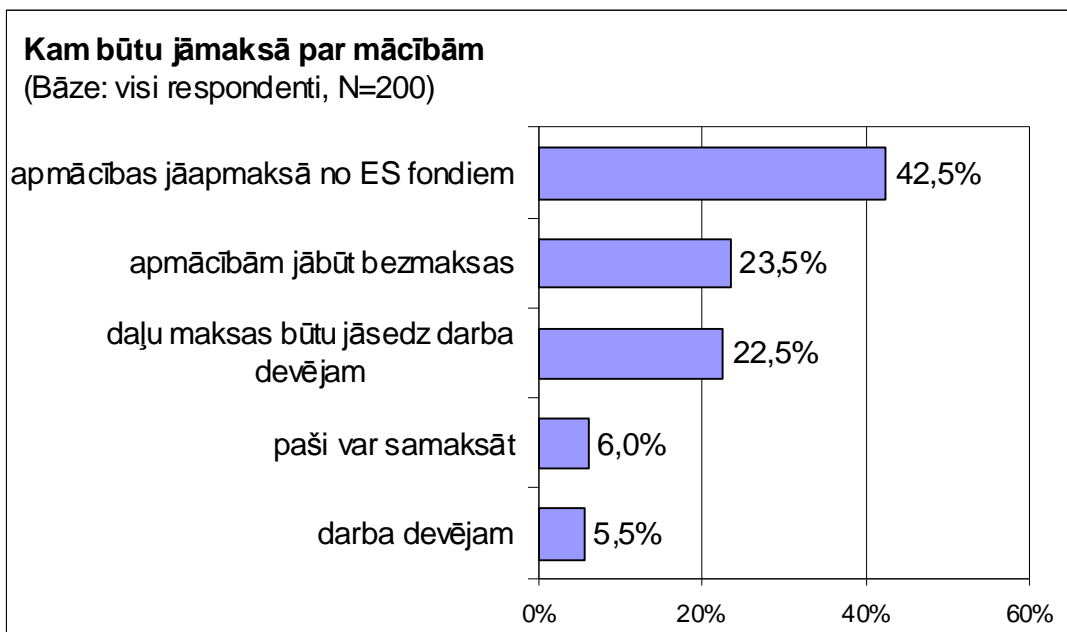
Kā liecina aptaujas rezultāti, tad mācību apmaksā lielai daļai Preiļu novada iedzīvotāju varētu radīt zināmas problēmas. Tikai 11,5% respondentu atzinuši, ka viņi mācības varētu apmaksāt pilnībā paši. Nedaudz vairāk kā puse (51,5%) domā, ka mācības varētu apmaksāt daļēji, bet 37,0% respondentu norāda, ka mācības apmaksāt paši nebūtu spējīgi.

Sievietes biežāk uzsvērušas, ka daļēji varētu apmaksāt mācības (sievietes – 59,1%, vīrieši – 34,9%). Vīrieši daudz biežāk atzinuši, ka mācības apmaksāt nevarētu (vīrieši – 52,4%, sievietes – 29,9%).

Salīdzinot atbildes vecuma grupās, jāatzīst, ka jaunieši līdz 24 gadiem vairāk gatavi pilnībā segt savas mācību izmaksas (34,6%). To, ka mācību maksu paši segt nevarētu, biežāk uzsver respondenti vecumā no 45 – 54 gadiem (47,9%).

Kopumā līdzīgs skaits respondentu atkarībā no dzimtās valodas uzsvēruši, ka mācību maksu paši segt nevarētu, taču to vidū, kuriem krievu valoda ir dzimtā, retāk atzīmēta iespēja mācību maksu segt pilnībā (attiecīgi 6,7% un 12,9%).

Kam būtu jāmaksā par mācībām

Jautājumā par to, kam būtu jāsedz maksa par iedzīvotāju apmācībām, salīdzinoši lielākā daļa respondentu piekrīt viedoklim, ka apmācības jāapmaksā no ES fondiem. Savukārt 23,55 aptaujas dalībnieku domā, ka apmācībām būtu jābūt bezmaksas. 22,5% uzskata, ka daļu mācību maksas būtu jāsedz darba devējam, bet 5,5% Preiļu novada respondentu domā, ka par apmācībām būtu jāmaksā darba devējam.

Lai gan 11,5% respondentu bija minējuši, ka par mācībām būtu spējīgi paši samaksāt pilnībā, tomēr tikai 6,0% uzskata, ka par apmācībām būtu jāmaksā tikai pašiem iedzīvotājiem, darbiniekiem.

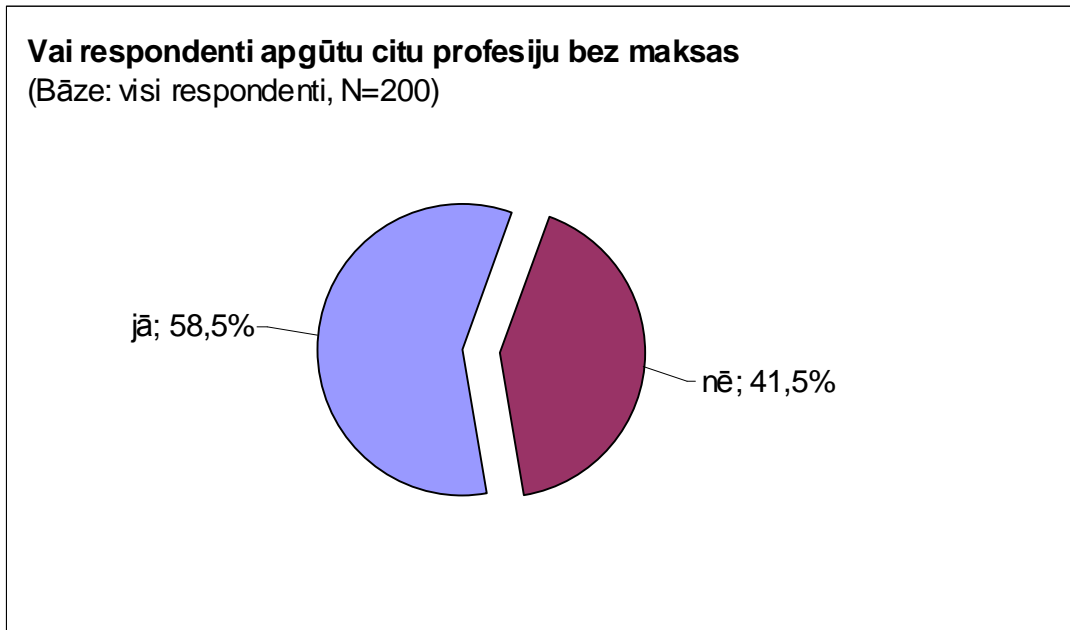
Biežāk to, ka mācību maksu varētu segt paši, uzsver respondenti vecumā līdz 24 gadiem un vecāki par 54 gadiem (attiecīgi 15,4% un 12,5%).

Jaunieši vecumā līdz 24 gadiem arī biežāk uzskata, ka apmācībām jābūt bezmaksas (38,5%).

To, ka apmācības jāapmaksā no ES fondiem, biežāk atzīmējuši respondenti vecumā no 35 – 44 gadiem (47,2%) un tie, kuri vecāki par 54 gadiem (56,3%).

Respondenti, kuriem dzimtā ir krievu valoda, uzskata, ka mācību maksa jāsedz darba devējiem (11,1%) vai arī tām jābūt bezmaksas (37,8%). Tie, kuriem latviešu valoda ir pamatvaloda, biežāk domā, ka apmācības jāsedz no ES fondiem (47,7%). Krievvalodīgo vidū šo atbildes variantu izvēlējušies tikai 24,4%.

Vai respondenti apgūtu citu profesiju bez maksas

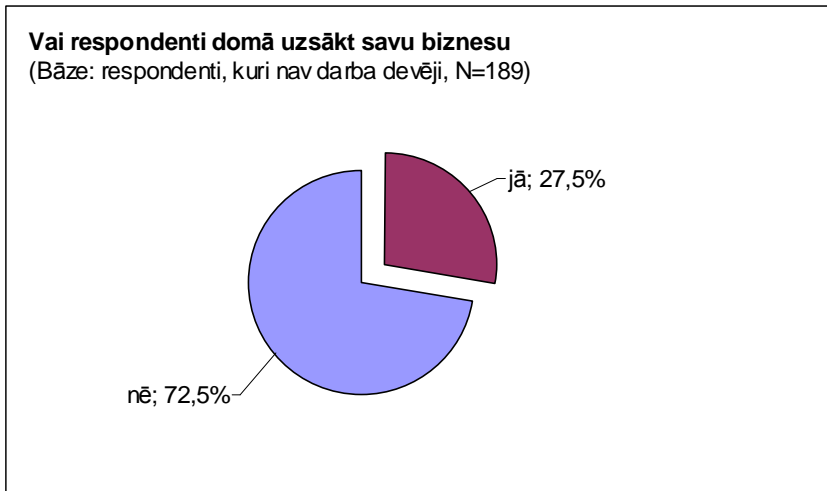
Vairāk kā puse respondentu (58,5%) bez maksas būtu gatavi apgūt citu profesiju. Tas varētu liecināt vai nu par to, ka patreizējais darbs iedzīvotājus neapmierina, vai arī daļa respondentu nevar atrast darbu savā profesijā. 41,5% respondentu nevēlētos apgūt citu profesiju arī tad, ja to viņi varētu izdarīt bez maksas.

Sievietes biežāk nekā vīrieši izmantotu iespēju apgūt citu profesiju bez maksas (attiecīgi 61,3% un 52,4%).

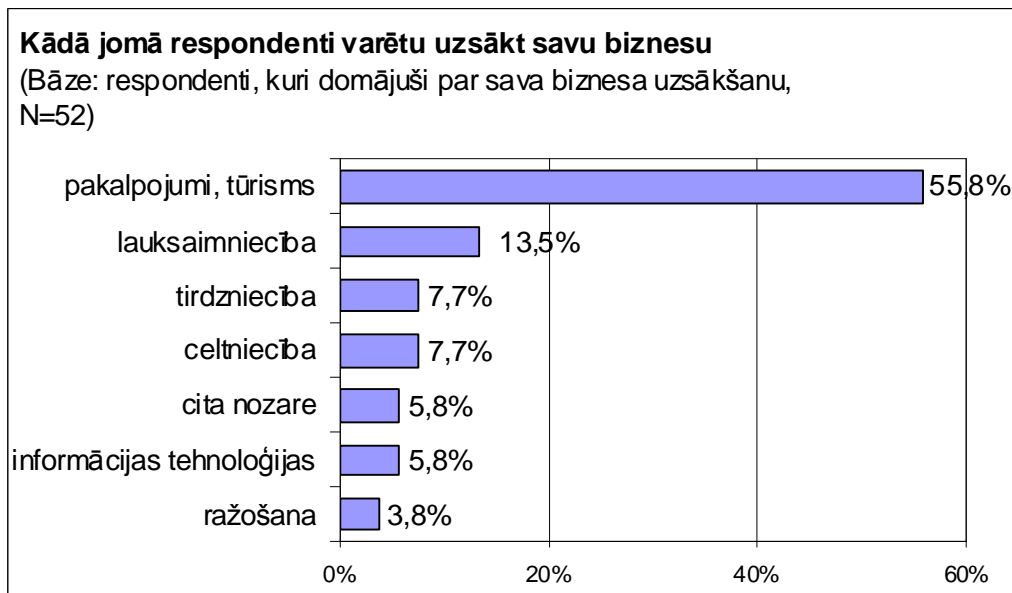
Aktīvāk iespēju iegūt citu profesiju izmantotu respondenti līdz 24 gadu vecumam (69,2%) un no 25 – 34 gadiem (73,7%).

Vai respondenti domā uzsākt savu biznesu

Gandrīz $\frac{3}{4}$ respondentu – darba ņēmēju nedomā par iespēju uzsākt savu biznesu. Savukārt vairāk kā $\frac{1}{4}$ daļa darba ņēmēju domā uzsākt savu biznesu.

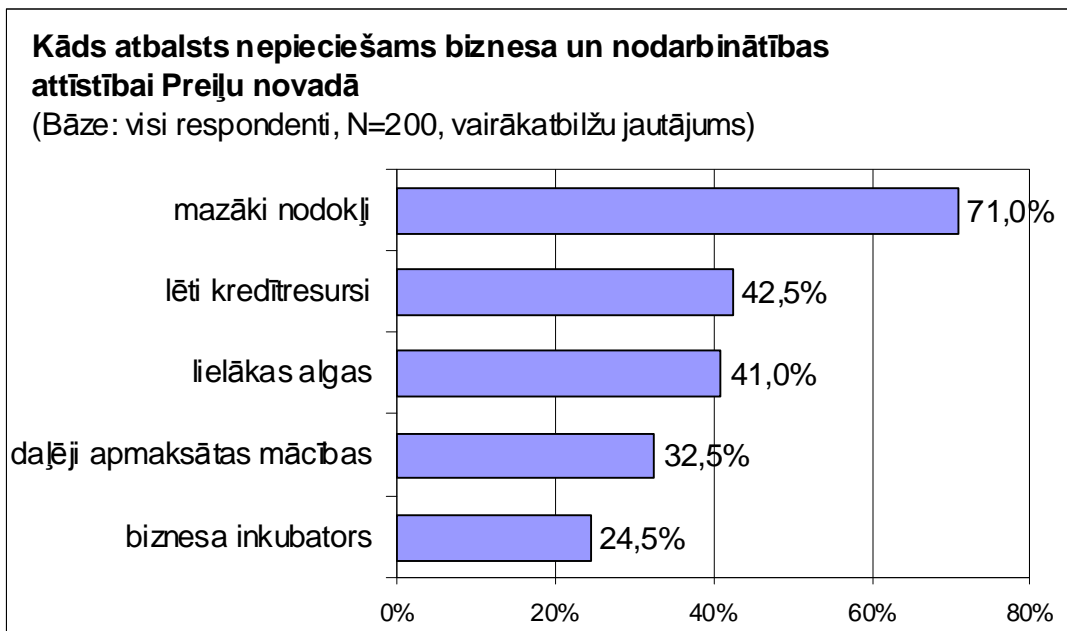

Salīdzinot atbildes atkarībā no dzimuma, redzams, ka sievietes nedaudz biežāk kā vīrieši ir domājušas par sava biznesa uzsākšanu (atbildi “jā” izvēlējušās 29.5% sieviešu un 23.3% vīriešu). Biežāk savu biznesu uzsākt ir gatavi respondenti vecumā līdz 34 gadiem (vecuma grupā līdz 24 gadiem apstipriņoši atbildējuši 38.5%, vecuma grupā no 25 – 34 gadiem – 39.5%). Respondenti, kuru dzimtā valoda ir krievu valoda, salīdzinoši retāk pieļauj domu uzsākt savu biznesu (pozitīvi atbildējuši 20.5%).

Visbiežāk savu nākamo uzņēmējdarbību respondenti saista ar pakalpojumiem un tūrismu. Ievērojami mazāks skaits orientējas uz darbību lauksaimniecības, kā arī tirdzniecības un celtniecības jomās.

Kāds atbalsts nepieciešams biznesa un nodarbinātības attīstībai Preiļu novadā

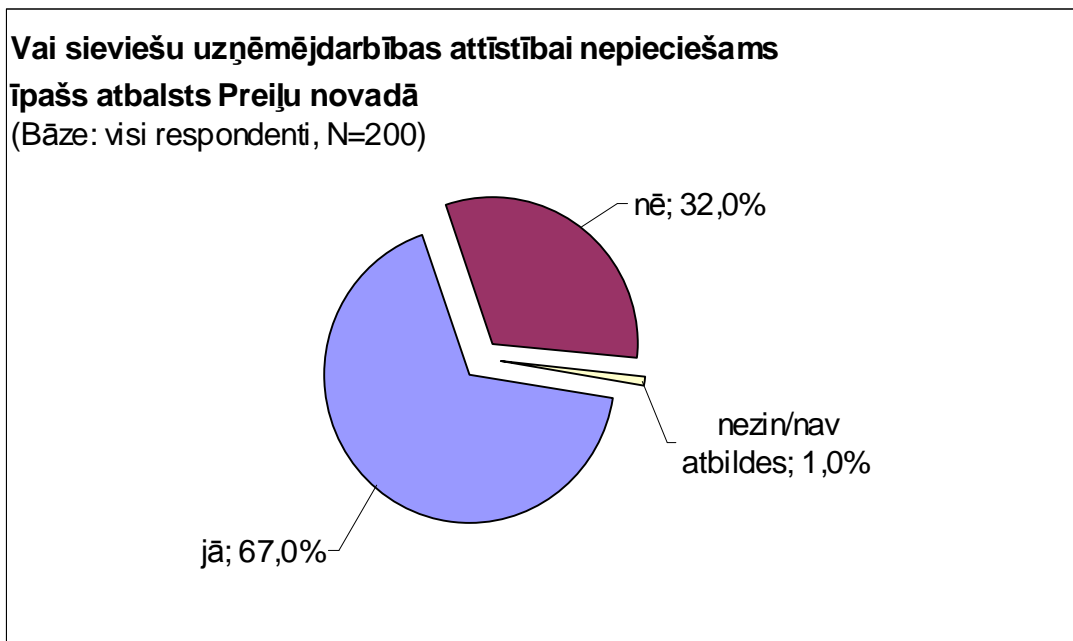

Vērtējot, kāds atbalsts būtu nepieciešams biznesa un nodarbinātības attīstībai Preiļu novadā, respondenti gan biznesa, gan nodarbinātības attīstībai kā būtiskāko uzskata optimālāku nodokļu politiku, uzsverot, ka nepieciešami mazāki nodokļi (uzņēmējiem un darba ņēmējiem) – 71,0%. Būtiski ir arī algu palielināšana darbiniekiem (41,0%) un lēti kredītresursi uzņēmējiem (42,5%). Praktiski 1/3 aptaujas dalībnieku uzsver, ka biznesa un nodarbinātības attīstībai Preiļu novadā svarīgi ir arī daļēji apmaksātas mācības, bet ¼ daļa norāda uz biznesa inkubatoru nepieciešamību.

Biznesa inkubatora izveidi kā nepieciešamo atbalstu biznesa un nodarbinātības attīstībai Preiļu novadā biežāk uzsvērušas sievietes (attiecīgi šo atbildi sieviešu vidū izvēlējušās 27,0%, bet vīriešu vidū 19,0%).

Respondentu vidū, kuriem latviešu valoda ir dzimtā, būtiskākie atbalsta veidi šķituši biznesa inkubators (28,4%), lielākas algas (42,6%). Tiem, kuriem krievu valoda ir pamatvaloda, svarīgāk licies nodrošināt lētākus kredītresursus (48,9%).

Vai sieviešu uzņēmējdarbības attīstībai nepieciešams īpašs atbalsts Preiļu novadā

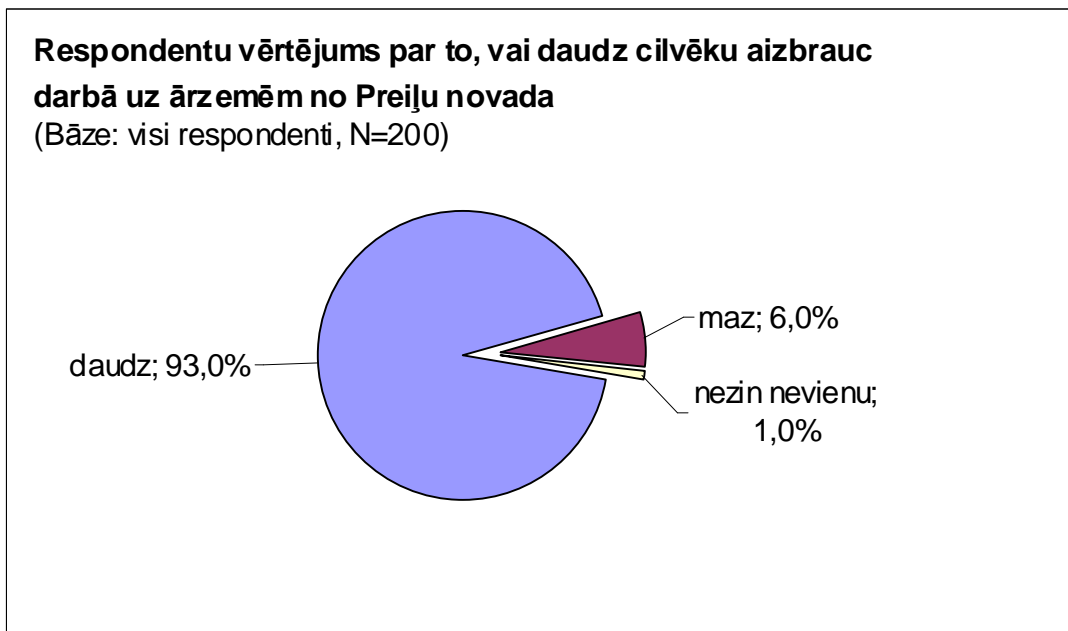

Lai gan kopumā 67,0% respondentu atzīst, ka sieviešu uzņēmējdarbībai nepieciešams īpašs atbalsts, tomēr tas, galvenokārt, noticis uz sieviešu viedokļu rēķina.

Nepieciešamību īpaši atbalstīti sieviešu uzņēmējdarbības attīstību Preiļu novadā atzinušas 83,2% sieviešu un tikai 31,7% vīriešu. Vislielāko atbalstu šādai darbībai pauduši respondenti vecumā no 35 – 54 gadiem.

Respondentu vērtējums par to, vai daudz cilvēku aizbrauc darbā uz ārzemēm no Preiļu novada

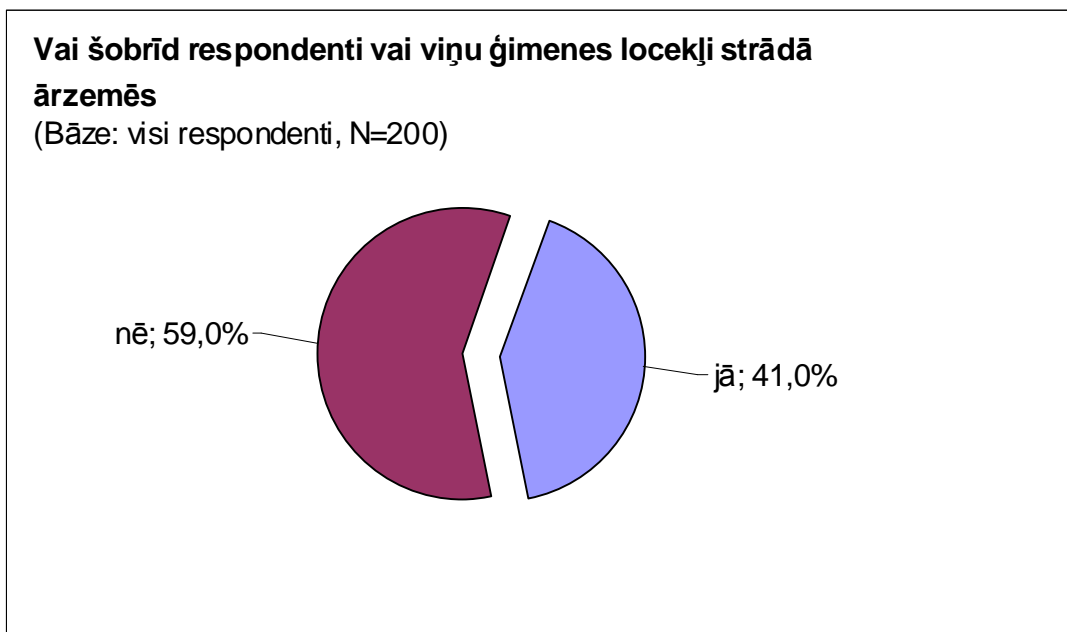
Viennozīmīgi lielākā daļa respondentu uzskata, ka daudz cilvēku no Preiļu novada aizbrauc darbā uz ārzemēm.

Vecuma grupā no 25 – 34 gadiem pat 97.4% atzīmējuši, ka, viņuprāt, daudz cilvēku ir aizbraukuši strādāt uz ārzemēm.

Salīdzinoši to respondentu vidū, kuri vecāki par 54 gadiem, šādu atbildes variantu izvēlējušies tikai 81.3%.

Respondenti ar dzimto krievu valodu nedaudz biežāk uzskata (97.8%), ka daudz cilvēku no Preiļu rajona aizbraukuši uz ārzemēm, nekā aptaujātie, kuru pamatvaloda ir latviešu (91.6%).

Vai šobrīd respondenti vai viņu ģimenes locekļi strādā ārzemēs

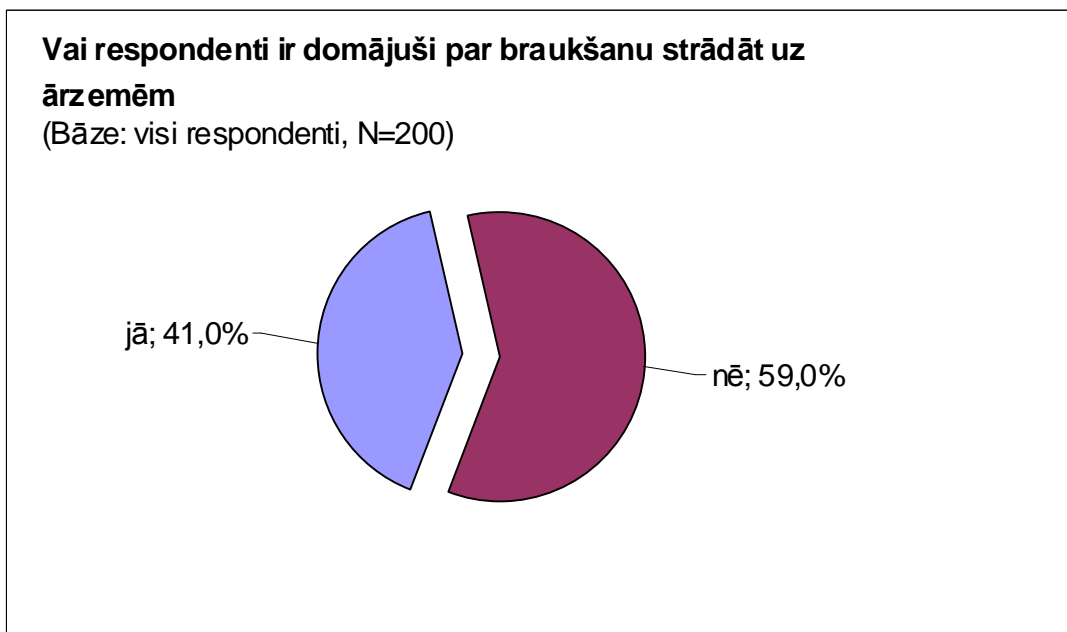
Emigrācija darbā uz ārzemēm ir nopietna problēma Preiļu novadā. Kā liecina aptaujas rezultāti, tad 41,0% respondentu norādījuši, ka, vai nu viņi vai viņu ģimenes locekļi strādā ārzemēs. 59% respondentu atzinuši, ka pašreiz ne viņi, ne kāds no viņu ģimenes locekļiem ārzemes nestrādā.

Vīriešu vidū lielākā daļā atbilžu nekā sievietes vidū atzīmēts, ka šobrīd paši respondenti vai kādi viņu ģimenes locekļi strādā ārzemēs (apstiprinoši atbildējuši attiecīgi 47.6% vīriešu un 38.0% sievietes).

Vecuma grupā no 45 līdz 54 gadiem pat vairāk kā puse apstiprinoši atbildējuši uz izvirzīto jautājumu (54.2%). Vismazāk salīdzinoši to, ka viņi vai viņu ģimenes locekļi pašreiz strādā ārzemēs, teikuši aptaujātie vecumā no 25 – 34 gadiem, kur 68.4% atbildējuši noliedzoši.

Atšķirības atbildēs parādās arī atkarībā no aptaujas dalībnieku dzimtās valodas. Respondenti ar krievu valodu kā dzimto un attiecīgi arī viņu ģimenes locekļi izmantojuši iespēju doties strādāt uz ārzemēm vairāk kā aptaujātie, kuri par dzimto uzskata latviešu valodu (pozitīvās atbildes attiecīgi 51.1% un 38.1%).

Vai respondenti ir domājuši par braukšanu strādāt uz ārzemēm

Atbilžu procentuālais sadalījums ir līdzīgs kā iepriekšējā jautājumā - 41,0% aptaujāto doma par došanos strādāt uz ārzemēm, bet 59,0% šādu iespēju patlaban vēl neapsver.

Tendence atbildēs atkarībā no respondentu dzimuma parāda, ka vairāk par braukšanu strādāt uz ārzemēm domājuši vīrieši. 47.6% uz jautājumu atbildējuši apstiprinīgi. Sievietes retāk izskatījušas darba iespējas ārzemēs (38.0%).

Visai būtiskas atšķirības atbildes uzrāda respondentu vecums. Visumā redzams, ka, jo jaunāki ir respondenti, jo biežāk viņi domājuši par iespējām strādāt kādā citā valstī.

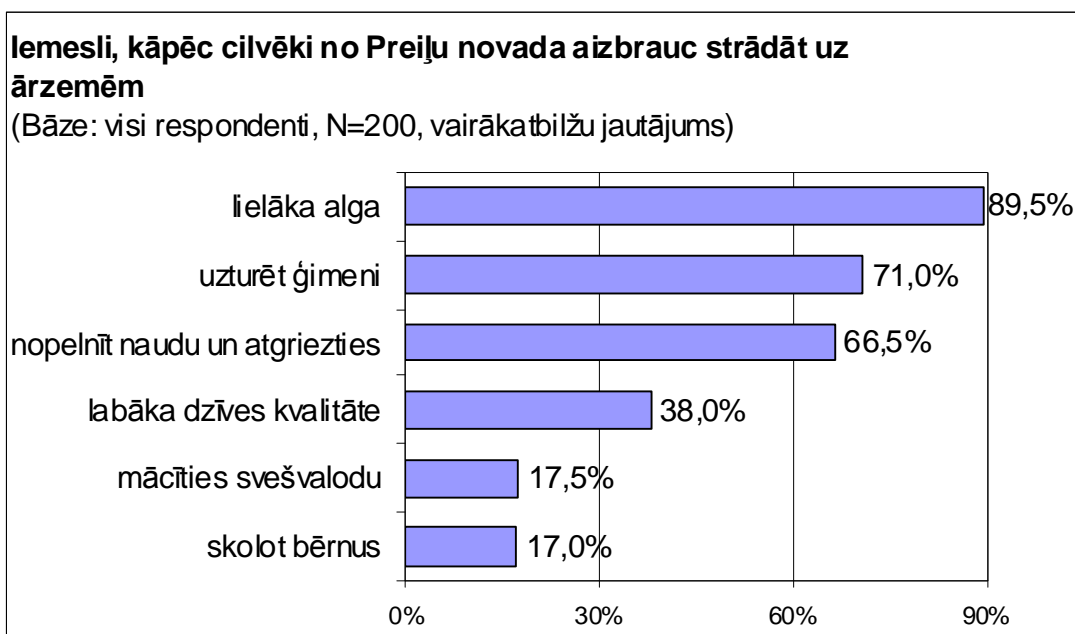
Vai respondenti ir domājuši par braukšanu strādāt uz ārzemēm

(Bāze: visi respondenti, N=200, (%))

	Jā	Nē
Līdz 24 gadiem	69.2	30.8
No 25 – 34 gadiem	55.3	44.7
No 35 – 44 gadiem	33.3	66.7
No 45 – 54 gadiem	29.2	70.8
55 gadi un vairāk	31.3	68.8

Kā redzams tabulā, vismobilākā grupa ir jaunieši līdz 24 gadu vecumam, kur par braukšanu strādāt uz ārzemēm domājuši 69,2% respondentu, bet ļoti mobili ir arī jauni cilvēki vecumā līdz 35 gadiem, kur par iespēju strādāt ārzemēs ir domājuši 55,3% aptaujāto šajā grupā.

Iemesli, kāpēc cilvēki no Preiļu novada aizbrauc strādāt uz ārzemēm

Kā redzams grafikā, tad kā galvenais faktors, kāpēc, pēc Preiļu novada respondentu domām, cilvēki aizbrauc strādāt uz ārzemēm ir atalgojums. Faktoru – „lielākas algas” ir minējuši 89,5% respondentu. Kā ļoti būtisku iemeslu darbam ārzemēs respondenti minējuši arī nepieciešamību uzturēt ģimeni – 71,0%.

2/3 aptaujas dalībnieku kā iemeslu norāda – „nopelnīt naudu un atgriezties”. Te gan jāņem vērā, ka pašvaldībai ļoti nopietni jādomā, vai šiem cilvēkiem, nopelnot naudu ārzemēs, būs interese atgriezties tieši Preiļu novadā un ko novads varēs piedāvāt attīstības iespēju ziņā šiem cilvēkiem.

38,0% respondentu kā aizceļošanas iemeslus minējuši labāku dzīves kvalitāti ārzemēs, bet praktiski vienāds skaits aptaujas dalībnieku (~17%) norādījuši uz tādiem iemesliem kā svešvalodas apguves iespējas un darbs ārzemēs, lai varētu izskolot bērnus.

Jāņem vērā, ka respondenti varēja minēt vairākus iemeslus un lielākai daļai iedzīvotāju tie ir vairāku faktoru kombinācija.

Vīrieši vairāk kā sievietes uzsvēruši šādu faktoru ietekmi uz cilvēku izvēli aizbraukt strādāt uz ārzemēm: labāka dzīves kvalitāte (50,8%) un svešvalodu apgušana (25,4%).

Sievietes, savukārt, biežāk atzīmējušas, ka iemesli ir ģimenes uzturēšana (75,9%) un bērnu skološana (19,7%).

Aplūkojot aptaujas rezultātus atkarībā no iedzīvotāju vecuma, uzrādās divas tendences: jo jaunāki ir respondenti, jo būtiskāka viņiem šķiet augstāka dzīves

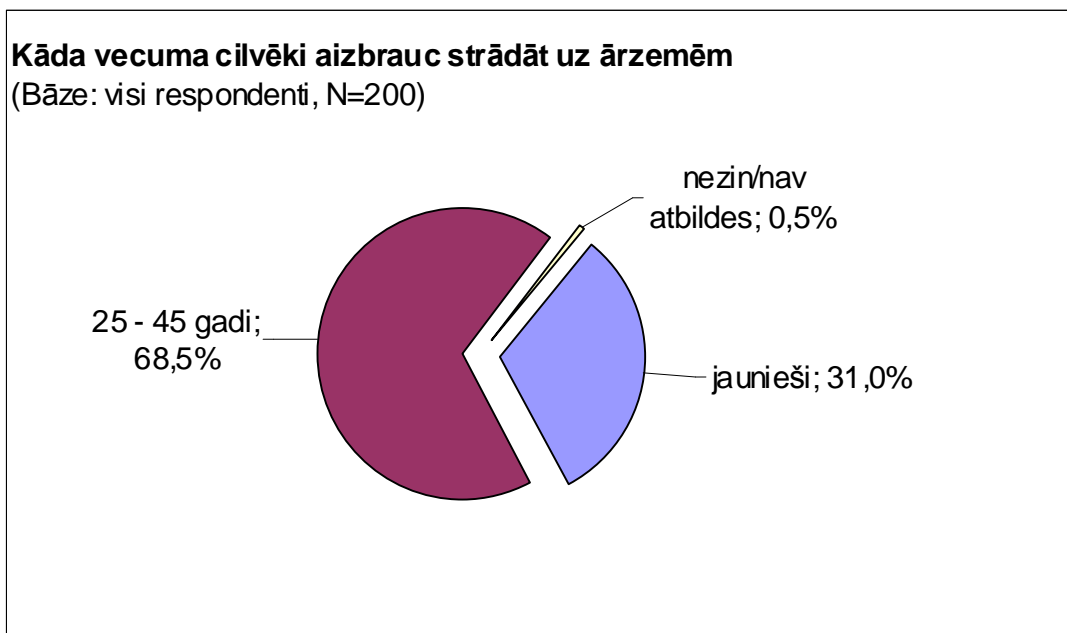
kvalitāte, un, jo vecāki ir respondenti, jo biežāk kā iemesls tiek atzīmēta iespēja skolot bērnus.

Iemesli, kāpēc cilvēki no Preiļu novada aizbrauc strādāt uz ārzemēm

(Bāze: visi respondenti, N=200, vairākatbilžu jautājums (%))

	Labāka dzīves kvalitāte	Skolot bērnus
Līdz 24 gadiem	50.05	7.7
No 25 – 34 gadiem	47.4	15.8
No 35 – 44 gadiem	34.7	15.3
No 45 – 54 gadiem	35.4	22.9
55 gadi un vairāk	18.8	25.0

Kāda vecuma cilvēki aizbrauc strādāt uz ārzemēm

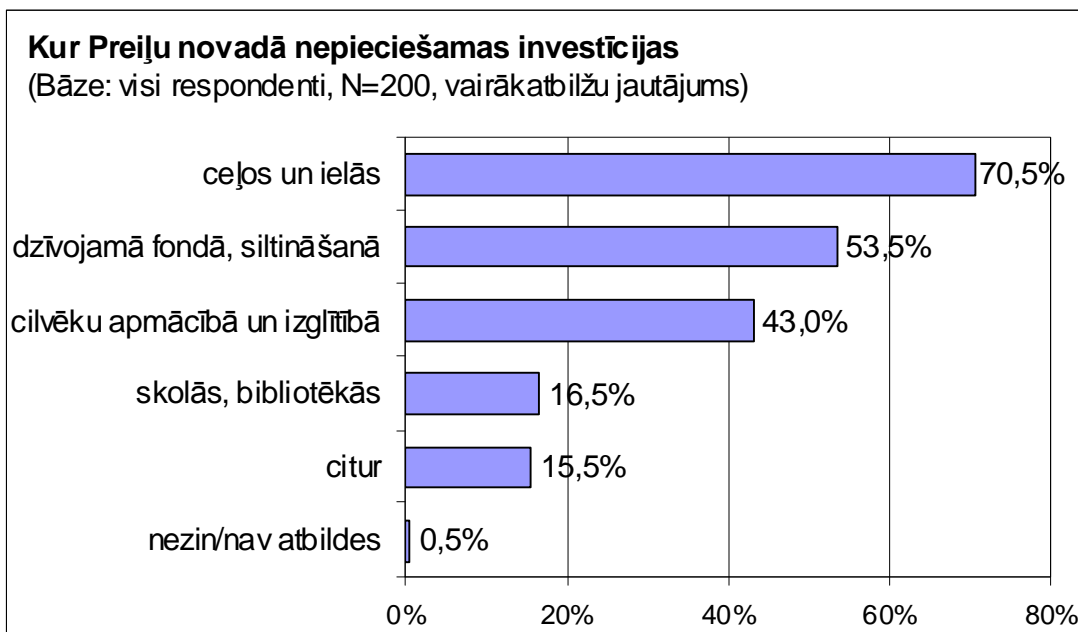

Kā redzams, respondenti uzskata, ka braukt strādāt uz ārzemēm ir saistoši tieši cilvēkiem līdz 45 gadu vecumam. Neviens no aptaujas dalībniekiem nav uzrādījis, ka, viņaprāt, darbā uz ārzemēm brauktu cilvēki pēc 45 gadu vecuma.

Vīrieši biežāk uzskata, ka uz ārzemēm dodas jaunieši vecumā līdz 24 gadiem (50.8%), savukārt sievietes domā, ka aizbraucēju vidū biežāk ir cilvēki vecumā no 25 – 45 gadiem (78.1%).

Interesanti, ka aptaujātie vecumā līdz 34 gadiem biežāk uzsver, ka uz ārzemēm biežāk brauc jaunieši, bet respondenti, kas vecāki par 34 gadiem domā, ka vairāk tie ir tieši cilvēki vecumā no 25 – 45 gadiem. Iedzīvotāji ar dzimto krievu valodu vairāk sliecas domāt, ka uz ārzemēm brauc jaunieši vecumā līdz 24 gadu vecumam (37.8%).

Kur Preiļu novadā nepieciešamas investīcijas

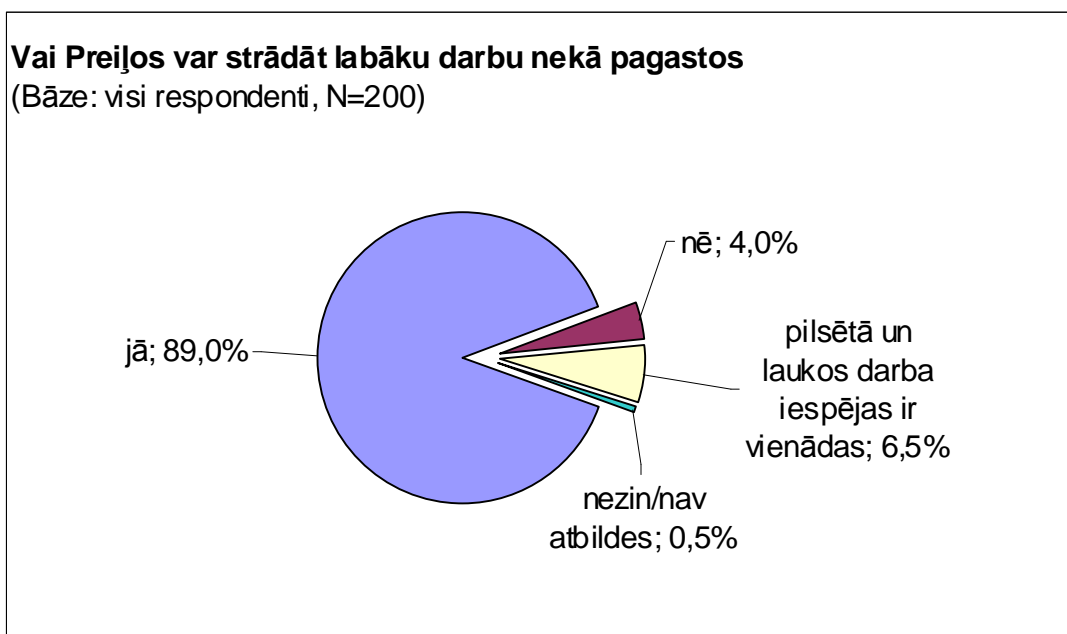
Pēc iedzīvotāju domām, ļoti būtiski ir investēt infrastruktūras attīstībā – ceļos un ielās (70,5%), kā arī dzīvojamā fonda uzlabošanā un attīstīšanā (53,5%). Liels skaits respondentu norāda arī uz investīciju nepieciešamību cilvēku izglītībā – cilvēku apmācībā un izglītībā (43,0%) un izglītības infrastruktūrā – skolās un bibliotēkās (16,5%).

Sievietes vairāk uzsvērušas nepieciešamību investēt cilvēku apmācībā un izglītībā (48,9%), kā arī skolās un bibliotēkās (19,7%).

Investīcijas cilvēku apmācībā un izglītībā vairāk atbalsta respondenti vecumā līdz 34 gadiem un tie, kuri vecāki par 54 gadiem. Skolu un bibliotēku uzlabošanu biežāk uzsvēruši vecāki respondenti (vecuma grupā virs 54 gadiem šo investīciju nepieciešamību atzinuši 31,3% respondentu).

Cilvēkus, kuriem dzimtā valoda ir latviešu valoda, vairāk interesētu investīcijas cilvēku apmācībā un izglītībā (47,7%). Nepieciešamību investēt skolās un bibliotēkās vairāk uzsvēruši aptaujātie, kuriem pamatvaloda ir krievu (24,4%).

Vai Preiļos var strādāt labāku darbu kā pagastos

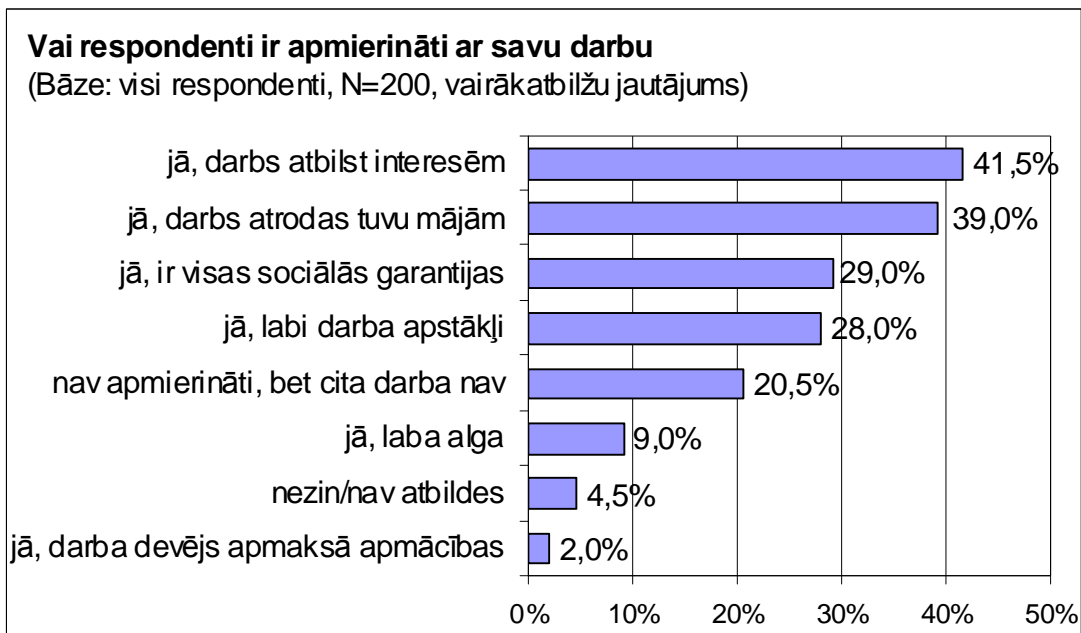

Absolūtais respondentu vairākums (89,0%) ir pārliecināti, ka Preiļos ir iespējams strādāt labāku darbu kā pagastos un tikai 6,5% apgalvo, ka pilsētā un laukos darba iespējas ir vienādas, bet 4,0% domā, ka Preiļos nav labākas darba iespējas kā pagastos.

Vīrieši biežāk sliecas domāt, ka pilsētā un laukos darba iespējas ir vienādas. To atzinuši 12,7% no attiecīgās grupas respondentiem. Sievietes labākas darba iespējas biežāk saskata Preiļu pilsētā (91,2%).

Interesanti, ka visbiežāk noliedzot uz jautājumu atbildējuši jaunieši vecumā līdz 24 gadiem, no kuriem 15,4% uzskata, ka Preiļos nav viennozīmīgi labāks darba piedāvājums, kā Preiļu novada laukos. To, ka iespējas gan pilsētā, gan laukos ir vienādas, saka 12,5% no respondentiem, kuri vecāki par 54 gadiem.

Vai respondenti ir apmierināti ar savu darbu

Uz jautājumu vai respondenti ir apmierināti ar savu darbu un kas tieši respondentus savā darbā apmierina, visbiežāk norādīts, ka darbs atbilst darbinieku interesēm (41,5%) un ka darbs atrodas tuvu mājām (39,0%). Kā nākošie svarīguma ziņā minēti tādi faktori kā sociālo garantiju nodrošināšana (29,0%) un labi darba apstākļi (28,0%). Zīmīgi, ka tikai 9,0% respondentu norādījuši, ka darbs viņus apmierina, jo viņiem ir laba alga.

Nosaucot iemeslus, kādēļ sievietes ir apmierinātas ar savu darbu, biežāk kā vīriešu vidū tiek minēti tādi argumenti kā visas sociālās garantijas (31,4%), darba atrašanās tuvu mājām (43,1%) un darba atbilstība interesēm (48,2%).

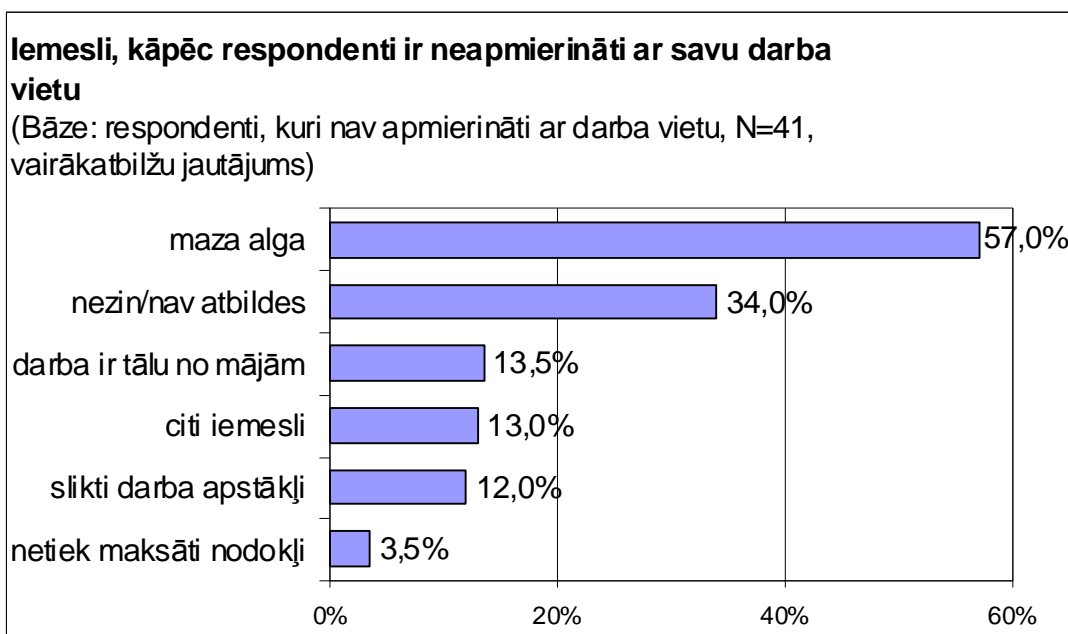
Vīrieši kopumā pauduši lielāku neapmierinātību ar savu darbu. 30,2% vīriešu un 16,1% sieviešu atzinuši, ka ar patreizējo darbu nav apmierināti.

Labu algu kā vienu no iemesliem, kādēļ respondentus apmierina pašreizējā darba vieta, visbiežāk minējuši respondenti vecumā no 25 – 34 gadiem (18,4%). 56,3% no aptaujas dalībniekiem, kuri vecāki par 54 gadiem sacījuši, ka būtiska ir darba atbilstība viņu interesēm. Lielāko neapmierinātību ar patreizējo darba vietu pauduši respondenti, kuri jaunāki par 25 gadiem (26,9%).

Respondenti, kuri uzsvēra, ka ar savu pašreizējo darbavietu nav apmierināti, tika lūgti arī minēt neapmierinātības iemeslus. Visai liela daļa respondentu (34,0%) nav varējuši noformulēt, kādēļ esošais darbs viņiem nepatīk vai nešķiet piemērots.

Iemesli, kāpēc respondenti ir neapmierināti ar savu darba vietu

Visbiežāk respondenti kā galveno faktoru, kas viņus neapmierina savā pašreizējā darbā ir nepietiekamais atalgojums. Šis faktors tiek norādīts arī kā galvenais iemesls aizbraukšanai darbā uz ārzemēm.

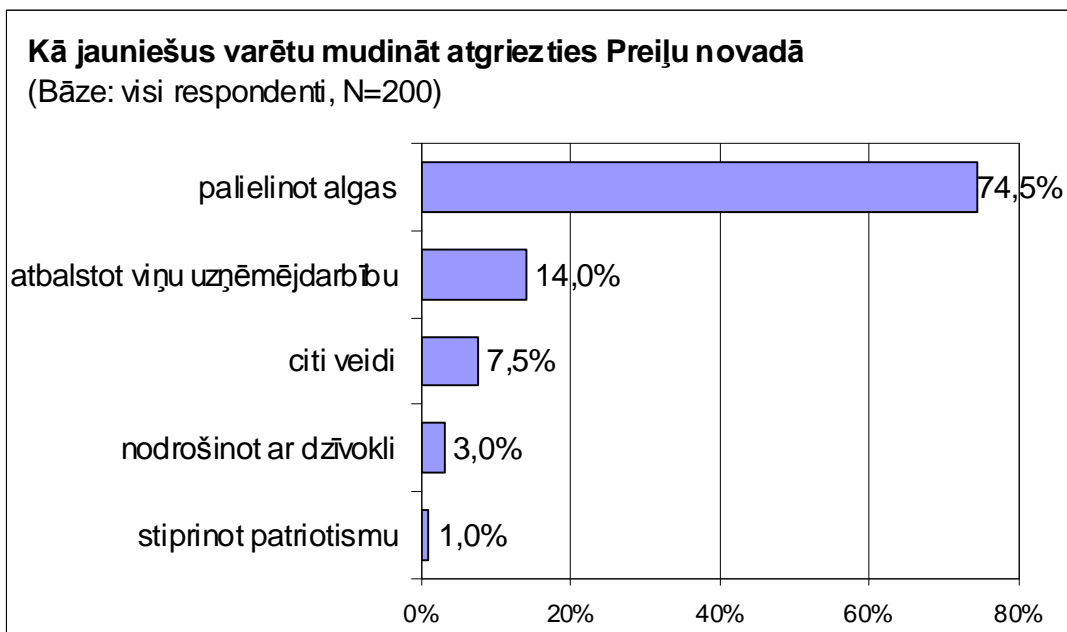
Viena trešdaļa respondentu vai nu nav vēlējušies, vai arī nav varējuši noformulēt iemeslus, kāpēc viņi ir nepamierināti ar savu pašreizējo darbu. Kā iemesli, kas respondentus nepamierina tiek minēti arī tādi, ka darbs ir tālu no mājām un slikti darba apstākļi.

7.9% vīriešu, kuri nav apmierināti ar savu darba vietu, atzīst, ka par viņiem netiek maksāti nodokļi (šādu iemeslu salīdzinoši minējušas tikai 1.5% sieviešu, kuras nav apmierinātas ar esošo darbu). 20.6% no vīriešiem arī sūdzas par sliktiem darba apstākļiem.

Respondenti, kuri vecāki par 34 gadiem, biežāk neapmierināti ar algas apmēru nekā jaunāki respondenti. 19.2% no jauniešiem vecumā līdz 24 gadiem atzīmējuši, ka par viņiem netiek maksāti nodokļi.

Aptaujas dalībnieki, kuriem latviešu valoda ir dzimtā, biežāk norādījuši uz to, ka darba vieta atrodas tālu no mājām. Šo aspektu uzsvēruši 15.5% no šīs grupas respondentiem un salīdzinoši tikai 6.7% no aptaujātajiem, kuru pamatvaloda ir krievu.

Kā jauniešus varētu mudināt atgriezties Preiļu novadā

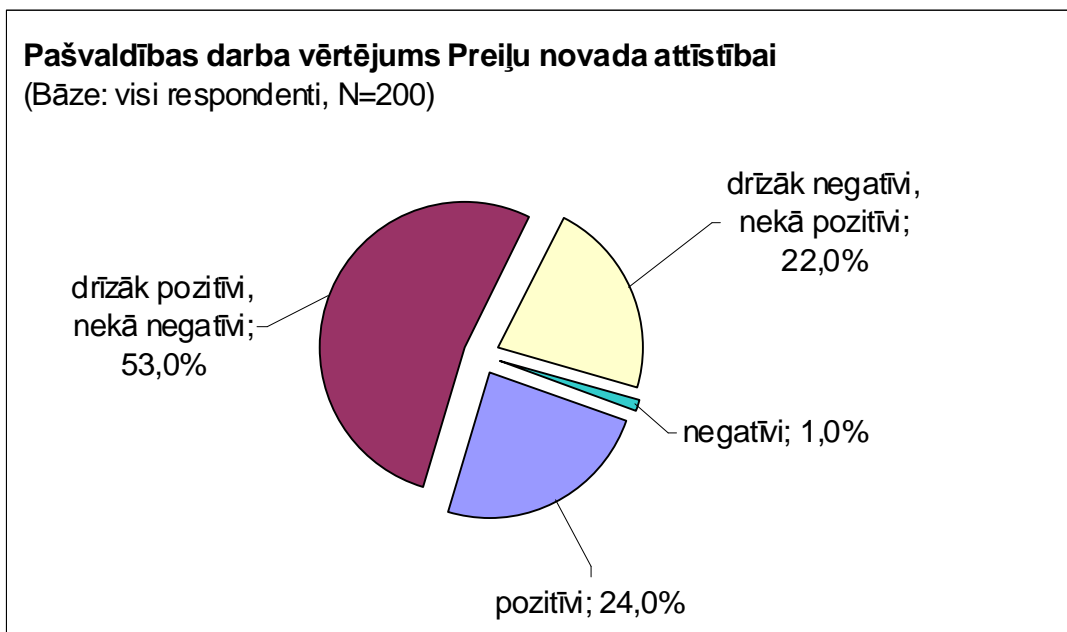
Pēc respondentu domām, galvenais faktors, kas varētu stimulēt jauniešu vēlmi atgriezties Preiļu novadā, būtu algu paaugstināšana. Kā redzams, pašreizējais zems darba samaksas līmenis Preiļu novadā ir būtiskākais iemesls jauniešu vēlmei aizceļot no sava novada.

Paši aptaujātie jaunieši (vecuma grupā līdz 24 gadiem) salīdzinoši daudz biežāk kā citu vecumu respondenti uzskata, ka jauniešu stimulēšanai būtu jāizvēlas arī citi ietekmēšanas faktori kā tie, kuri tika piedāvāti aptaujā (15.4% izvēlējušies atbilstošu variantu "citi veidi"). Tie, kuri konkrētizējuši, kas varētu būt šie veidi, visbiežāk atzinuši, ka viņiem vajadzētu nodrošināt darba iespējas.

Respondenti, kuri vecāki par 54 gadiem 43.8%), visbiežāk uzsvēruši, ka būtu jāatbalsta jauniešu uzņēmējdarbība Preiļu novadā. 85.4% no aptaujātajiem vecumā no 45 – 54 gadiem uzskata, ka viens no stimuliem varētu būt algu paaugstināšana.

84.4% no aptaujas dalībniekiem, kuru dzimtā valoda ir krievu valoda, uzskata, ka jauniešus pamudināt atgriezties Preiļu novadā varētu tieši algu paaugstināšana, bet latviski runājošie biežāk domā, ka lielāks efekts tiktu sasniegts, atbalstot jauniešu uzņēmējdarbību (16.8%). Uzņēmējdarbības atbalstīšanu jauniešu vidū kā veidu mudināt viņus atgriezties Preiļu novadā minējuši tikai 4.4% no respondentiem, kuri pamatā sazinās krievu valodā.

Pašvaldības darba vērtējums Preiļu novada attīstībai

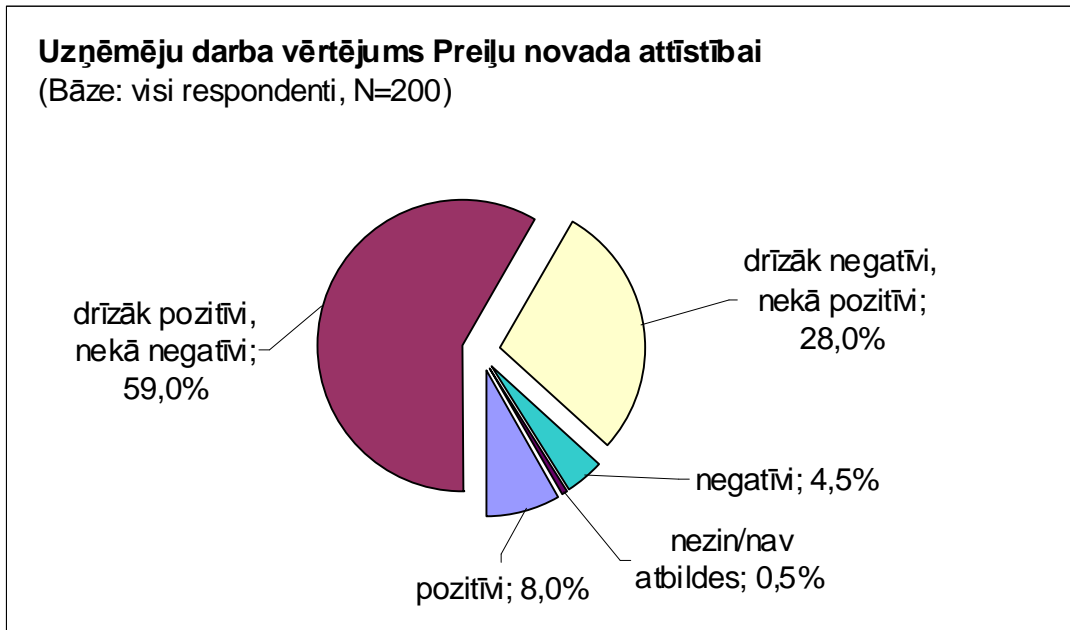
Kopumā vairāk vai mazāk pozitīvu (summējot atbildes „pozitīvi” un „drīzāk pozitīvi nekā negatīvi”) pašvaldības darbu vērtējuši 77,0% respondentu, bet vairāk vai mazāk negatīvu pašvaldības darba vērtējumu devuši 23,0% aptaujas dalībnieku.

Sievietes kopumā pašvaldības darbu Preiļu novada attīstībā vērtē pozitīvāk nekā vīrieši. Summējot atbilžu variantus “pozitīvi” un “drīzāk pozitīvi, nekā negatīvi”, visumā pozitīvu vērtējumu sniegušas 83.2% sieviešu un 63.5% vīriešu.

Salīdzinoši viskritiskāko vērtējumu snieguši respondenti vecumā no 25 – 34 gadiem, kuru vidū 36.8% vērtē Preiļu novada pašvaldības darbu kā drīzāk negatīvu.

Respondentu vidū, kuriem dzimtā valoda ir latviešu valoda, tendence biežāk sniegt viennozīmīgi pozitīvu vērtējumu nekā aptaujātajiem, kuriem pamatvaloda ir krievu. Vērtējumu “pozitīvi” snieguši 27.1% un 13.3% attiecīgo grupu respondentu.

Uzņēmēju darba vērtējums Preiļu novada attīstībai

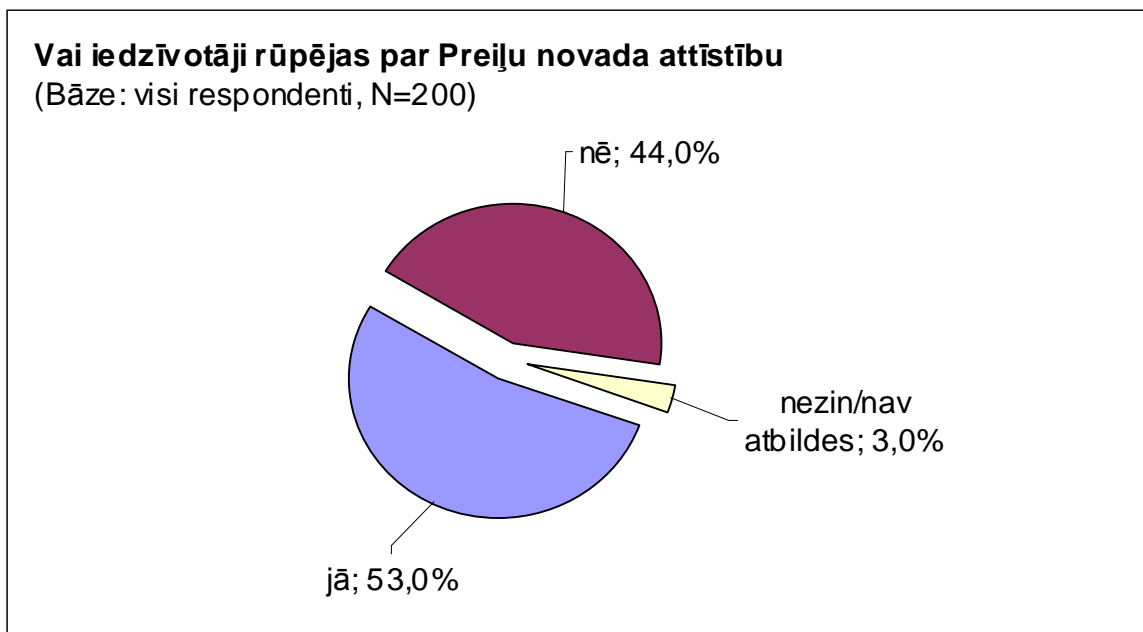
Uzņēmēju darbību Preiļu novadā lielākā vai mazākā mērā pozitīvi (summējot atbildes „pozitīvi” un „drīzāk pozitīvi nekā negatīvi”) vērtē 67% respondentu, bet kritisku attieksmi pauduši 32,5% aptaujas dalībnieku.

39.6% vīriešu uzņēmēju darbību Preiļu novada attīstībā vērtējuši kā negatīvu vai drīzāk negatīvu. Sieviešu vidū biežāk dominējis pozitīvais vērtējums.

Izteikti pozitīvāki savos vērtējumos bijuši jaunieši līdz 24 gadu vecumam (pozitīvi vai drīzāk pozitīvi uzņēmēju darbību vērtējuši kopā 84.6% attiecīgās grupas respondentu), kā arī aptaujātie, kuri ir vecāki par 54 gadiem (šeit kopumā pozitīvu vērtējumu snieguši 75.1%).

Kopumā nedaudz pozitīvāki savā vērtējumā bijuši latvieši. Respondenti ar krievu valodu kā dzimto biežāk izvēlējušies atbildes variantu “negatīvi” (11.1%).

Vai iedzīvotāji rūpējas par Preiļu novada attīstību

Pēc aptaujas dalībnieku domām vairāk kā puse (53,0%) Preiļu novada iedzīvotāju rūpējas par sava novada attīstību, bet salīdzinoši liela daļa (44,0%) kritiski vērtē iedzīvotāju ieguldījumu sava novada attīstībā. Vīrieši nedaudz biežāk kā sievietes uzskata, ka iedzīvotāji rūpējas par Preiļu novada attīstību (pozitīvu atbildi snieguši 58,7% vīriešu un 50,4% sieviešu).

Visskeptiskākie attiecībā uz iedzīvotāju iesaistīšanos Preiļu novada attīstībā bijuši respondenti vecumā no 25 – 34 gadiem, kur 65,8% atzinuši, ka iedzīvotāji nerūpējas par novada attīstību. Pārējās vecuma grupās viedokļi ir visai tuvi kopējām respondentu atbildēm.

Respondentu sociāldemogrāfiskie rādītāji**Respondentu dzimums**

(Bāze: visi respondenti, N=200)

Sievietes	68.5%
Vīrieši	31.5%

Respondentu vecums

(Bāze: visi respondenti, N=200)

Līdz 24 gadiem	13.0%
No 25 – 34 gadiem	19.0%
No 35 – 44 gadiem	36.0%
No 45 – 54 gadiem	24.0%
55 gadi un vairāk	8.0%

Respondentu dzimtā valoda

(Bāze: visi respondenti, N=200)

Latviešu valoda	77.5%
Krievu valoda	22.5%

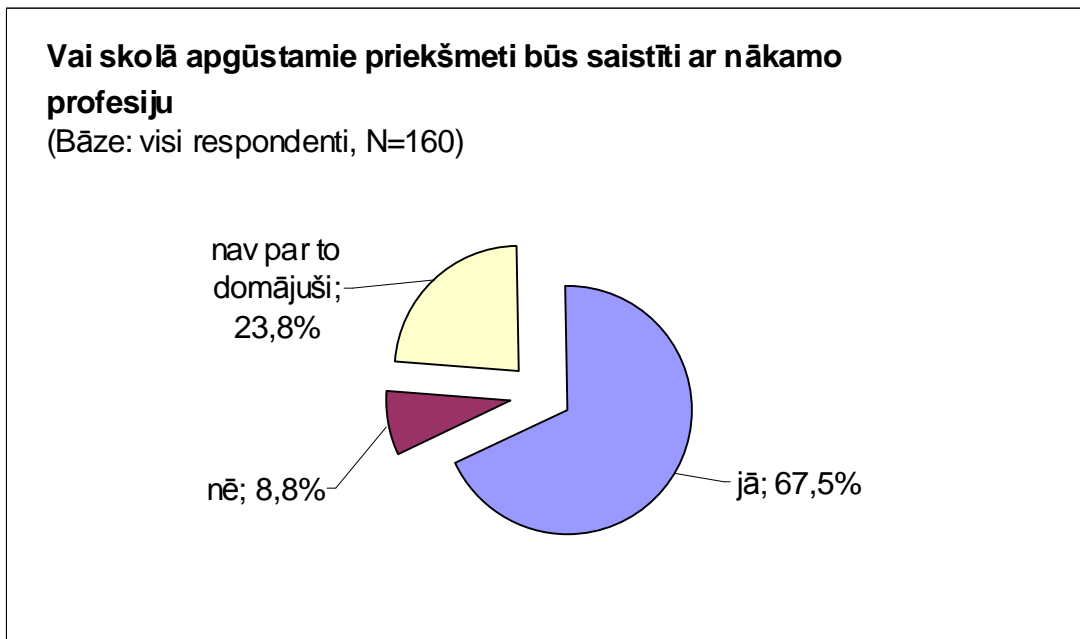
Respondentu statuss

(Bāze: visi respondenti, N=200)

Darbinieki (darba ņēmēji)	86.0%
Darba devēji	5.5%
Bezdarbnieki	7.0%
Skolnieki, studenti	1.0%
Nav atbildes	0.5%

2.1.2. Izglītojamie

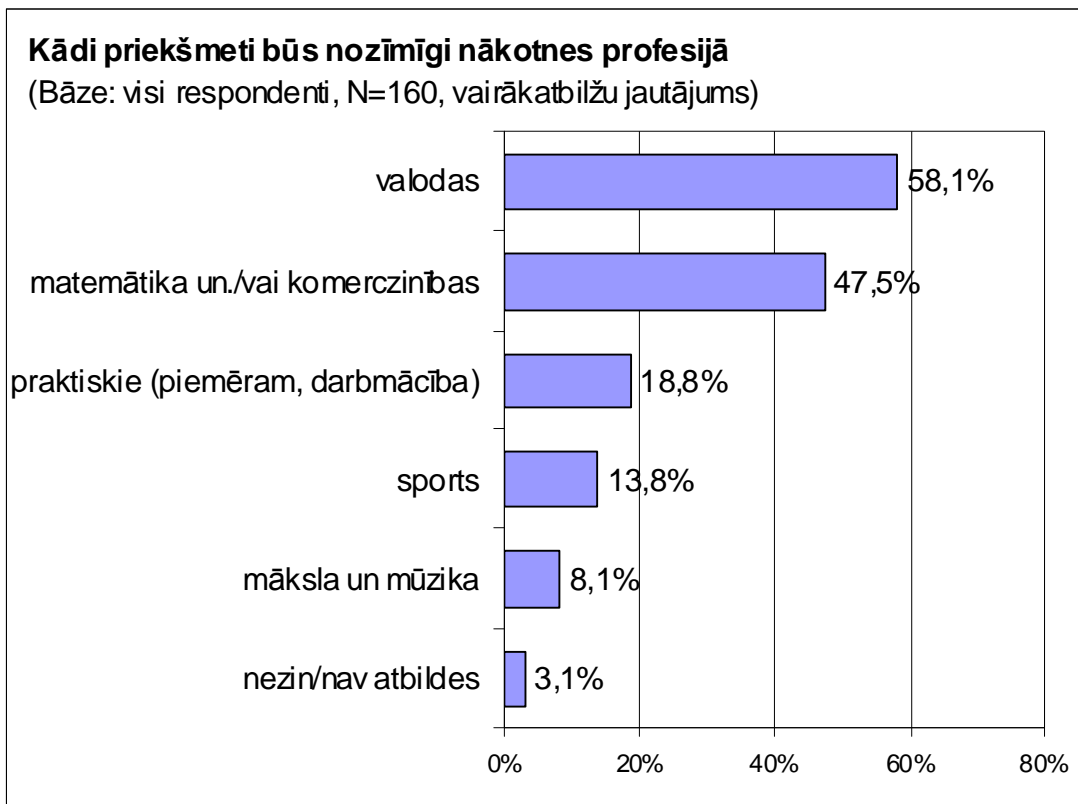
Vai skolā apgūstamie priekšmeti būs saistīti ar nākamo profesiju

Kopumā nedaudz vairāk kā 2/3 aptaujāto skolēnu norāda, ka skolā apgūstamie priekšmeti būs saistīti ar viņu nākamo profesiju. Savukārt 23,8% atzīst, ka nav par to domājuši, bet 8,8% domā, ka skolā pagūstamie mācību priekšmeti nebūs saistīti ar viņu nākamo profesiju.

Sievietes biežāk kā vīrieši uzskata, ka skolā apgūstamie priekšmeti būs saistīti ar viņu nākamo profesiju. Apstiprinoši atbildējuši 53,7% vīriešu un 77,4% sieviešu.

Kādi priekšmeti būs nozīmīgi nākotnes profesijā

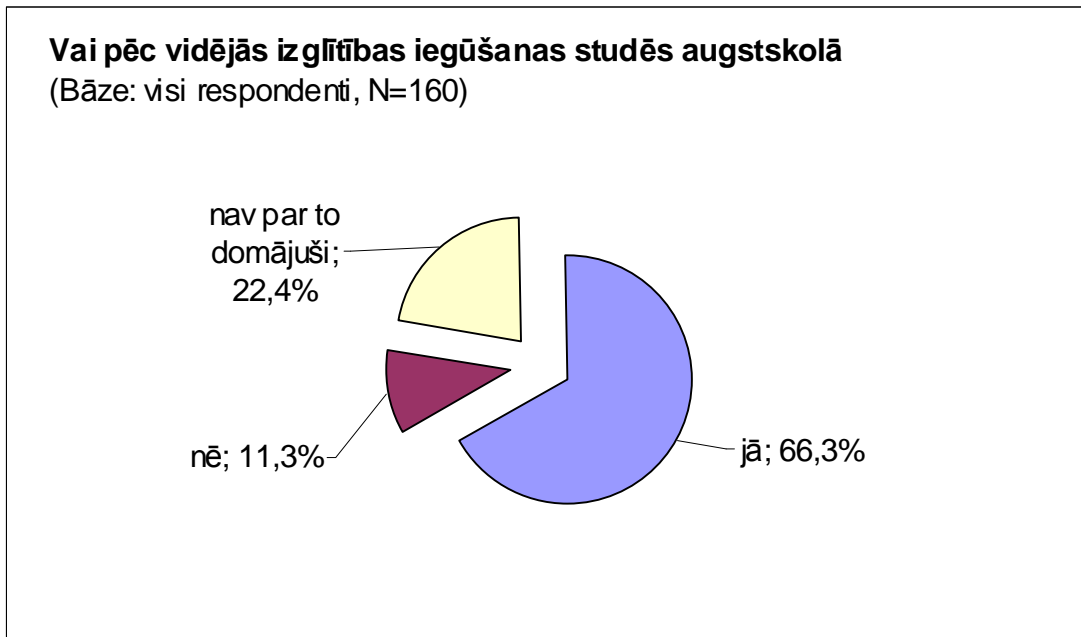
Kopumā skolēni visbiežāk kā nozīmīgus savai nākotnes profesijai nosauc tādus mācību priekšmetus kā valodas (58,1%) un matemātiku un/vai komerczinības (47,5).

Jau priekšmetu izvēlē, iezīmējas atšķirīgā orientācija starp zēniem un meitenēm attiecībā uz nākošo profesiju. Jaunietes kā priekšmetus, kas būs nozīmīgi nākotnes profesijā, biežāk nekā vīrieši nosauc valodas (62,4%), mākslu un mūziku (12,9%).

Vīriešiem, savukārt, svarīgāki šķiet šādi priekšmeti: matemātika un/vai komerczinības (50,7%), sports (20,9%) un praktiskie mācību priekšmeti (26,9%).

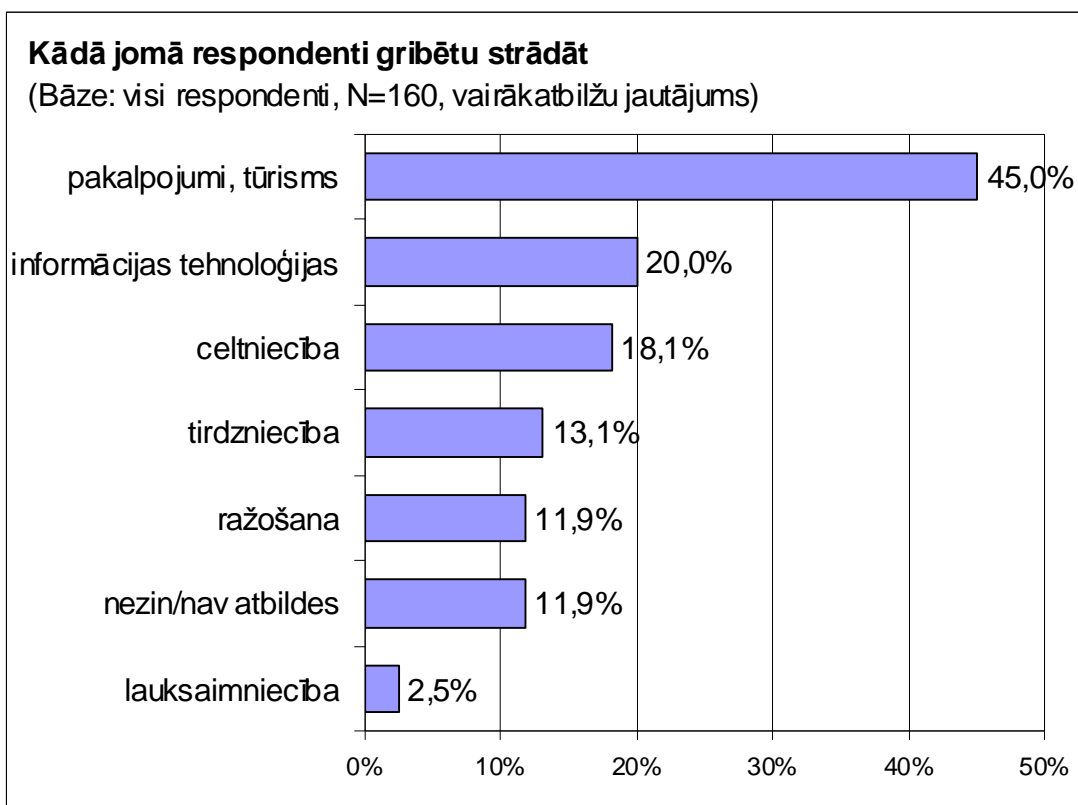
Vai pēc vidējās izglītības iegūšanas respondenti studēs augstskolā

Praktiski 2/3 aptaujāto skolēnu pēc vidējās izglītības iegūšanas plāno turpināt mācības un studēt augstskolā. 11,3% skolēnu jau patlaban skaidri zina, ka mācības augstskolā neturpinās, bet 22,4% nav vēl domājuši, vai pēc vidējās izglītības iegūšanas turpināt studijas augstskolā.

Būtiskas atšķirības atbildēs atkarībā no respondentu dzimuma neparādās. Sievietes tikai nedaudz biežāk atzinušas, ka plāno pēc vidējās izglītības iegūšanas studēt augstskolā. Apstiprinoši atbildējuši 61.2% vīriešu un 69.9% sieviešu.

Kādā jomā respondenti gribētu strādāt

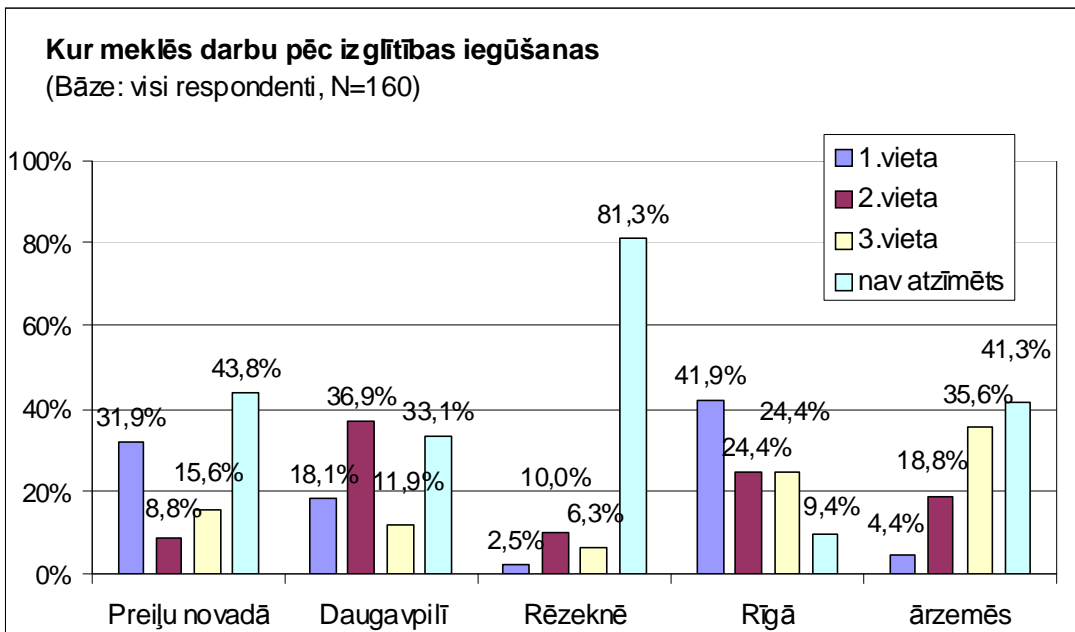

Savu nākamo darbu skolēni visbiežāk saista ar pakalpojumu un tūrisma jomām. Viena piektdaļa skolēnu savu nākamo darbu saista ar informācijas tehnoloģijām, un gandrīz tikpat daudz (18,1%) domā par darbu celtniecībā. Salīdzinoši mazāk skolēnu savu nākotni saista ar darbu tirdzniecībā (13,1%) un tikai 11,9% skolēnu domā par darbu ražošanā.

Jaunietes vairāk saista tādas jomas kā pakalpojumi un tūrisms (62,4%) un tirdzniecība (15,1%), savukārt puisi vairāk gribētu strādāt celtniecībā (43,3%), informāciju tehnoloģiju jomā (23,9%) un ražošanā (16,4%).

Kur meklēs darbu pēc izglītības iegūšanas

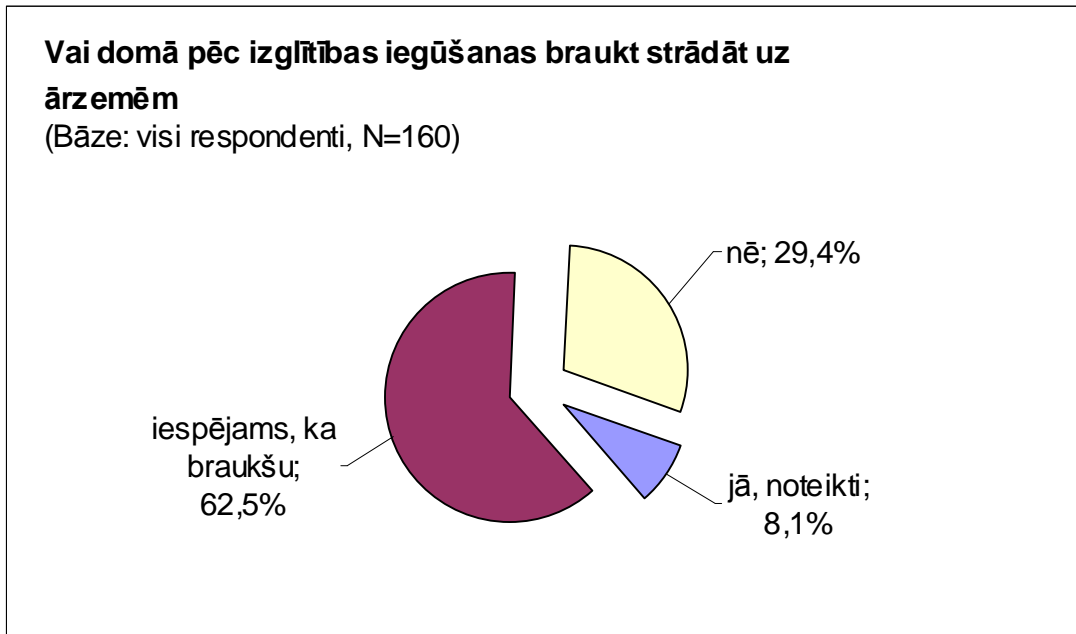
Atbildot uz šo jautājumu, respondenti tika lūgti atzīmēt, kur prioritāri respondenti meklēs darbu. 41.9% kā pirmo izvēlējušies Rīgu, bet 31.9% uzsvēruši, ka primāri darbu meklēs Preiļu novadā.

Skolu jauniešiem, atbildot uz šo jautājumu, vajadzēja norādīt 3 izvēles pēc to secības. Kopumā jauniešu vidū kā pirmā izvēle, kur viņi pirmām kārtām meklētu darbu, visbiežāk norādīta Rīga, tad minēts Preiļu novads. Savukārt kā otrā izvēle dominē Daugavpils un arī Rīga. Kā trešā izvēle, kur jaunieši meklētu darbu (ja piemērots darbs netiktu atrasts ne Rīgā, ne Preiļu novadā, ne Daugavpilī) izteikti dominē darba meklēšana ārzemēs. Jauniešu vidū tikai neliela daļa norādījuši, ka pēc izglītības iegūšanas meklētu darbu Rēzeknē.

Būtiskas atšķirības atbildes atkarībā no aptaujāto dzimuma neuzrādās. Vīrieši nedaudz biežāk uzsvēruši, ka pirmām kārtām meklētu darbu Preiļu novadā.

Vai domā pēc izglītības iegūšanas braukt strādāt uz ārzemēm

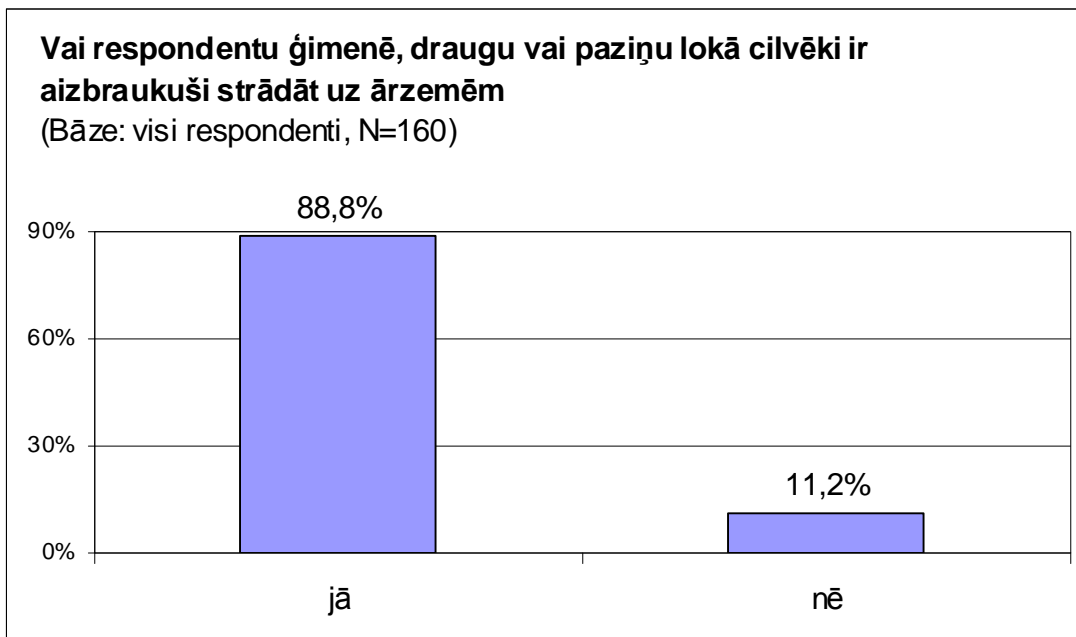
Skolēnu vidū jau patlaban 8,1% norādījuši, ka pēc izglītības iegūšanas noteikti brauks strādāt uz ārzemēm.

Uztraucoši, ka 62,5% aptaujāto skolēnu atzinuši, ka viņi pieļauj iespēju, ka pēc izglītības iegūšanas brauks strādāt uz ārzemēm. Tāpēc, plānojot novada attīstību, būtiski ir domāt par darba iespēju nodrošināšanu jauniem cilvēkiem, jo citādi novads var zaudēt aptuveni 70% skolu beidzēju.

Tikai 29,4% skolēnu – aptaujas dalībnieku atbildējuši, ka pēc skolas beigšanas neplāno braukt strādāt uz ārzemēm.

Vīrieši biežāk kā sievietes izteikuši varbūtību, ka brauks strādāt uz ārzemēm. Šādu atbildi snieguši 70,1% vīriešu un 57,0% sieviešu. Braukt uz ārzemēm strādāt neplāno 33,3% sieviešu un 23,9% vīriešu.

Vai respondentu ģimenē, draugu vai paziņu lokā cilvēki ir aizbraukuši strādāt uz ārzemēm

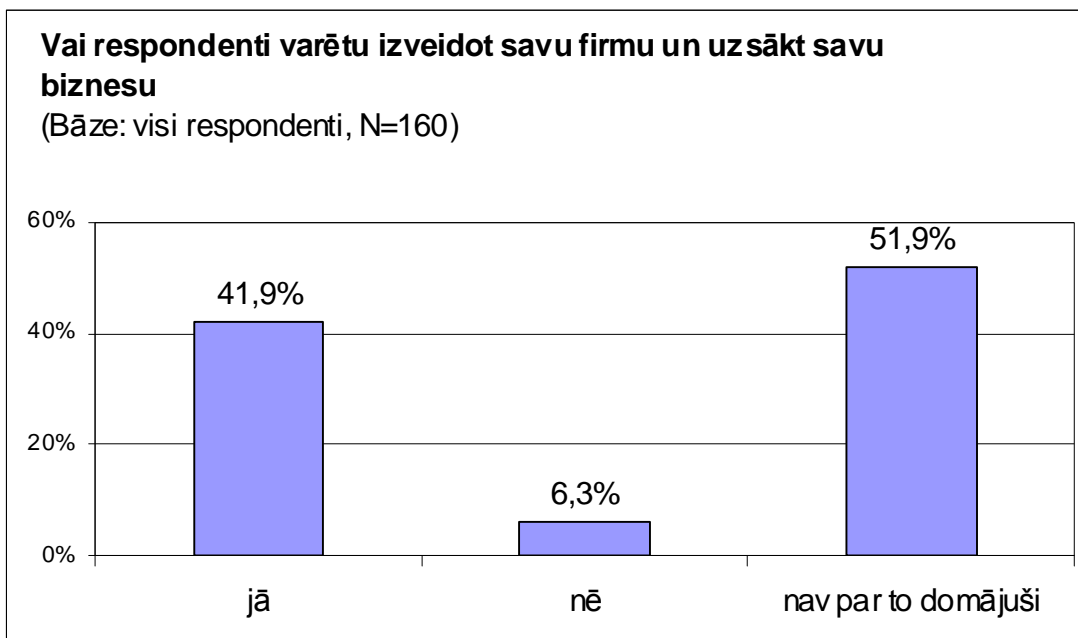

Kā liecina aptaujas dati, skolu jauniešu vidū ļoti plašs ir draugu un paziņu loks, kuri ir aizbraukuši strādāt uz ārzemēm. Vairāk kā 4/5 skolēnu norāda, ka vai nu viņu ģimenē, vai draugu, vai paziņu lokā ir cilvēki, kuri devušies darbā uz ārzemēm.

Kā liecina citu pētījumu rezultāti, tad migrācijas iespējamība ievērojami pieaug, ja citā vietā (šai gadījumā ārzemēs) jau dzīvo un strādā radi, draugi vai paziņas. Tas jāņem vērā, ja pašvaldība ir ieinteresēta vismaz daļu jauniešu noturēt savā novadā.

Aptaujāto sieviešu vidū biežāk dominē apstiprinoša atbilde uz izvirzīto jautājumu. 93.5% sieviešu un 82.1% vīriešu atzinuši, ka viņu ģimenē, draugu vai paziņu lokā ir cilvēki, kuri aizbraukuši strādāt uz ārzemēm.

Vai respondenti varētu izveidot savu firmu un uzsākt savu biznesu

Lielākā daļa skolēnu (51,9%) nav domājuši par to, vai viņi varētu izveidot savu firmu un uzsākt savu biznesu.

Jāatzīmē, ka liela daļa skolēnu domā nākotnē par iespēju uzsākt savu biznesu (41,9%). Tikai 6,3% aptaujāto skolēnu norādījuši, ka viņi neplāno par uzņēmējdarbības uzsākšanu.

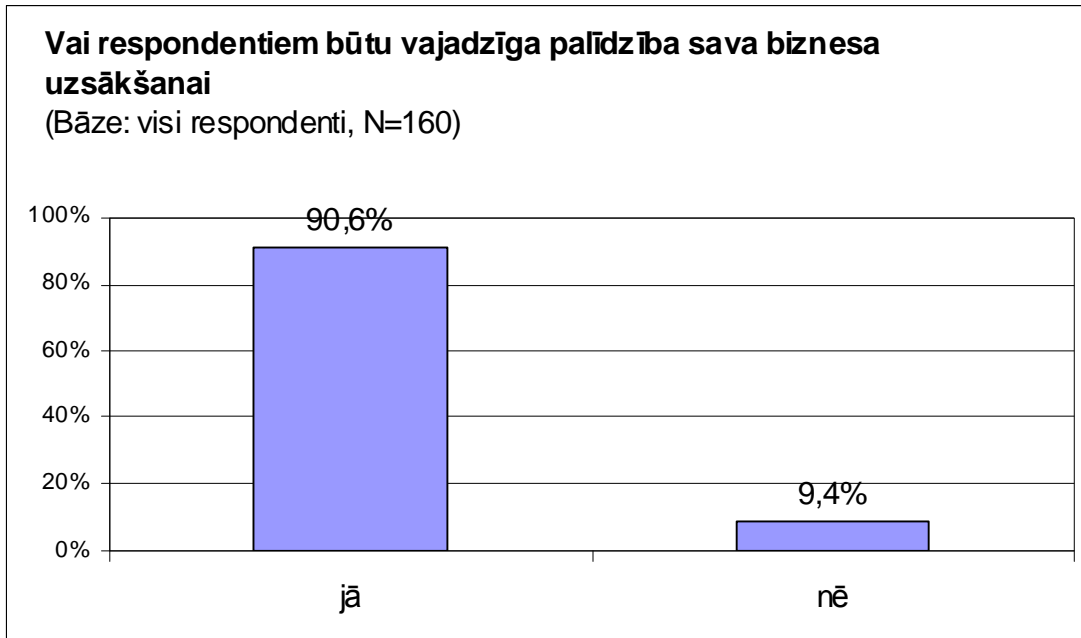
Atbildēs uz jautājumu vai respondenti varētu izveidot savu firmu un uzsākt savu biznesu neparādās atšķirības atkarībā no respondentu dzimuma.

Vai respondentiem būtu vajadzīga palīdzība sava biznesa uzsākšanai

Absolūti lielākā daļa aptaujāto skolēnu uzskata, ka viņiem būtu nepieciešama palīdzība biznesa uzsākšanai.

90,6% skolēnu apstiprinoši atbildējuši uz jautājumu par palīdzības nepieciešamību.

Tikai 9,4% skolēnu jūtas pietiekami droši un pārliecināti, un atzinuši, ka viņiem palīdzība sava biznesa uzsākšanai nebūtu vajadzīga.

Jaunietes biežāk nekā vīrieši uzskata, ka palīdzība sava biznesa uzsākšanai būtu nepieciešama. Apstiprinoši atbildējuši 94.6% sieviešu un 85.1% vīriešu.

Kāds atbalsts būtu vajadzīgs, uzsākot savu biznesu

Visbiežāk skolu jaunieši atzinuši, ka viņiem kā galvenais atbalsts, uzsākot savu uzņēmējdarbību, būtu nepieciešama laba biznesa izglītība, uz šo atbalsta formu norādījuši 60,6% dotās grupas respondenti.

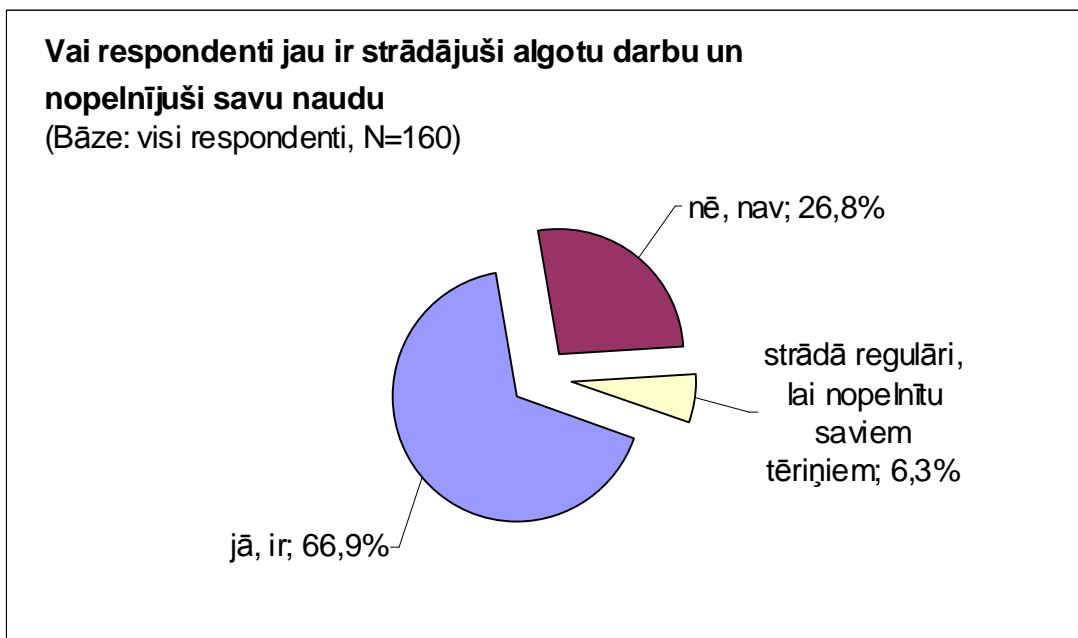
Praktiski puse skolēnu (49,4%) uzskata, ka viņiem, uzsākot savu biznesu, būtu nepieciešamas bezmaksas konsultācijas, bet 36,3% jauniešu norādījuši, ka biznesa inkubators būtu nepieciešamais atbalsta veids.

Kā nepieciešamā atbalsta veidu 21,3% skolēnu norādījuši iepriekšēju praksi kādā Preiļu uzņēmumā. Tikai 4,4% skolu jauniešu uzskata, ka skolēnu mācību firma varētu viņiem būt kā atbalsta veids sava biznesa uzsākšanai.

Lai gan kopumā atbildes uz izvirzīto jautājumu nav ietekmējis respondentu dzimums, sievietes nedaudz biežāk uzsvērušas, ka viņām būtu nepieciešamas bezmaksas konsultācijas (šo atbilžu variantu atzīmējušas 54,8% sieviešu un 41,8% vīriešu).

Vai respondenti jau ir strādājuši algotu darbu un nopelnījuši savu naudu

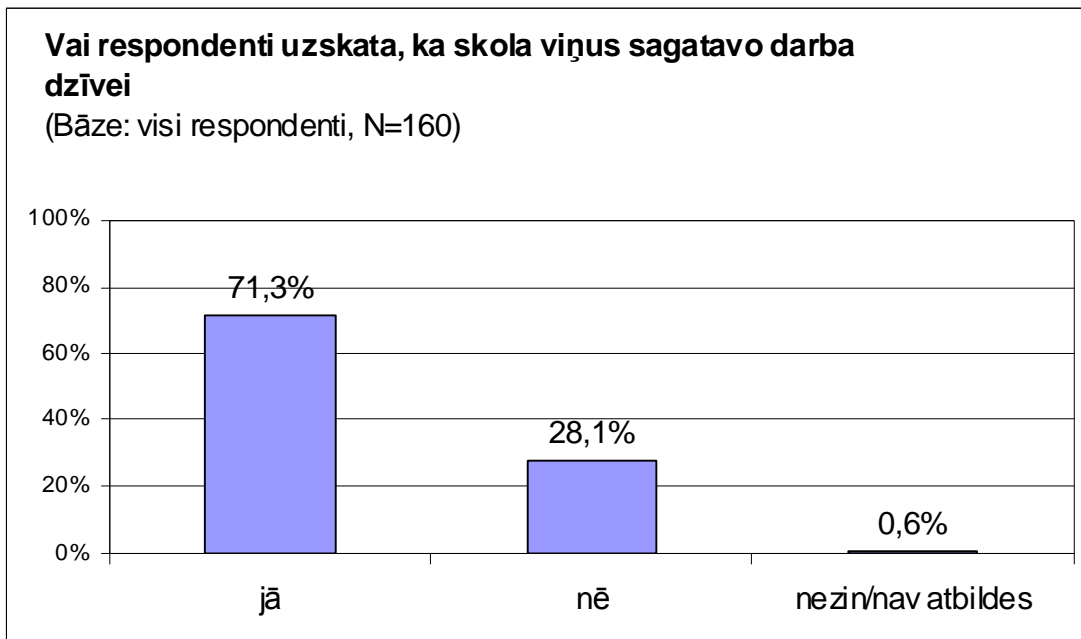
Kopumā 66,9% skolēnu norādījuši, ka jau ir strādājuši algotu darbu un nopelnījuši savu naudu. Pie tam vēl 6,3% aptaujas dalībnieku atbildējuši, ka viņi jau patlaban strādā regulāri, lai nopelnītu saviem tēriņiem.

Tiem skolēni, kuri vēl nav strādājuši algotu darbu, ir mazākā daļa no aptauja dalībniekiem - 26,8%.

77.6% aptaujāto vīriešu norādījuši, ka jau ir strādājuši algotu darbu un nopelnījuši naudu. 9.0% vīriešu jau strādā regulāri.

Sieviešu vidū 36.6% vēl nav strādājušas algotu darbu.

Vai respondenti uzskata, ka skola viņu sagatavo darba dzīvei

Lielākā daļa aptaujāto skolēnu (71,3%) uzskata, ka skola viņus sagatavo darba dzīvei, savukārt 28,1% skolēnu šajā jautājumā ir kritiskāka nostāja, jo viņi uzskata, ka skola viņus nesagatavo darba dzīvei. Respondentu dzimums neparādās kā viedokļus diferencējošs faktors.

Kādus priekšmetus skolā būtu jāapgūst vēl vairāk

Respondenti tika lūgti nosaukt tos mācību priekšmetus, kurus, viņuprāt, būtu skolā jāapgūst vairāk nekā tas ir šobrīd.

Kādus priekšmetus skolā būtu jāapgūst vēl vairāk*

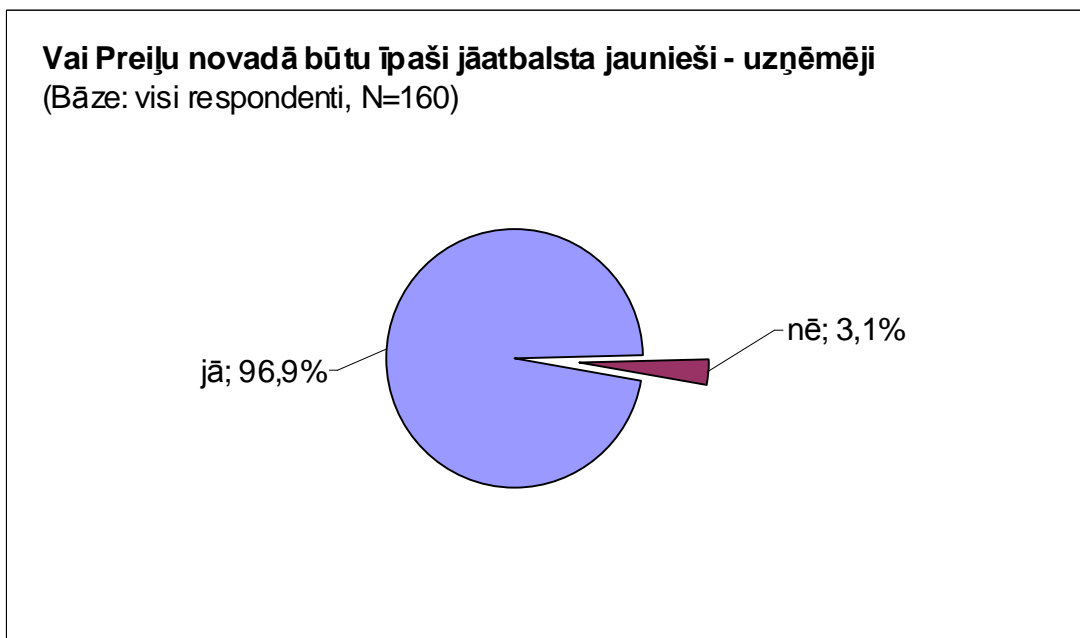
(Bāze: visi respondenti, N=160, atvērtais vairākatbilžu jautājums, (%))

Angļu valoda	23.8
Dažādas valodas	13.1
Matemātika	12.5
Ekonomika	10.6
Informātika	7.5
Nezin/nav atbildes	25.6

* uzskaitīti tie atbilžu varianti, kurus snieguši vairāk par 4% respondentu

Kā redzams, tad skolēni vairāk uzsver svešvalodu apguves nepieciešamību un to nepietiekamību skolā patreizējā apjomā. Tiek akcentēta arī matemātikas, ekonomikas un informātikas priekšmetu apguves nepieciešamība. Skolēni uzskata, ka šie mācību priekšmeti būtu jāpagūst lielākā apjomā nekā tie patlaban skolā tiek mācīti.

Vai Preiļu novadā būtu īpaši jāatbalsta jaunieši - uzņēmēji

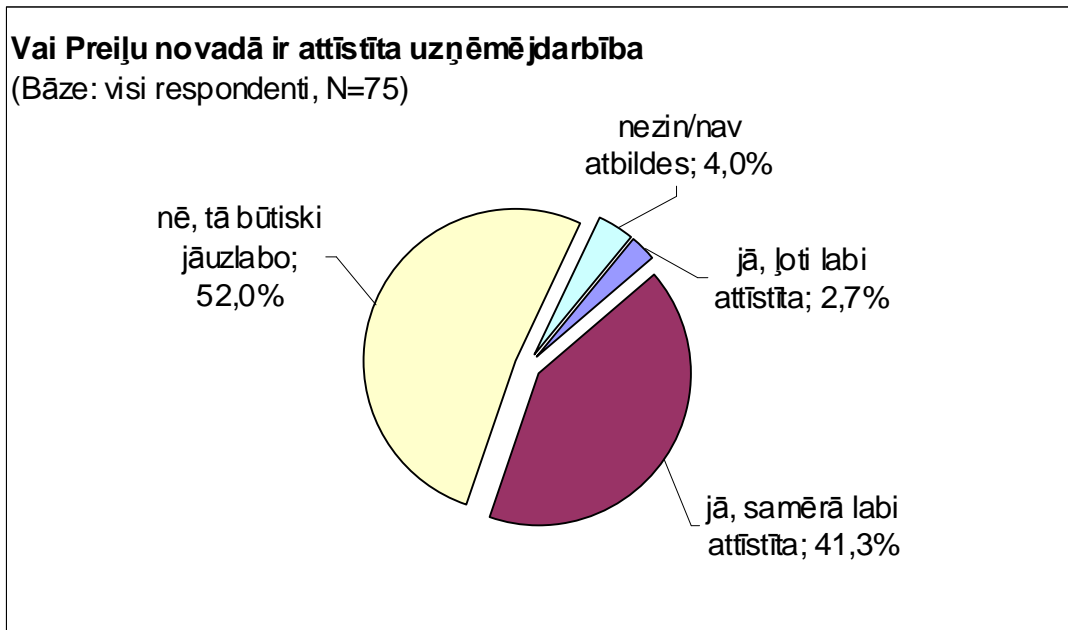

Praktiski vienbalsīgi visi aptaujas dalībnieki skolēni uzskata, ka Preiļu novadā būtu īpaši jāatbalsta jaunieši uzņēmēji.

Viennozīmīgi atbalsta nepieciešamību jauniešiem – uzņēmējiem Preiļu novadā uzsver gan aptaujātās sievietes, gan vīrieši.

2.1.3. Vadītāji (uzņēmumu, NVO un iestāžu vadītāji)

Vai Preiļu novadā ir attīstīta uzņēmējdarbība

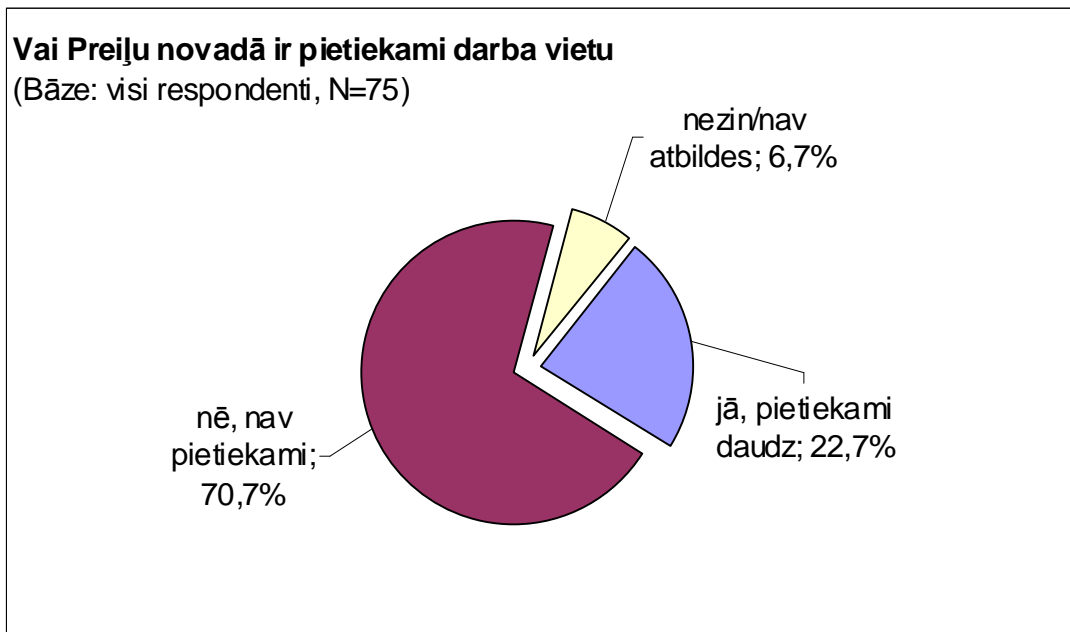
Kopumā lielākā daļa vadītāju (52,0%) uzskata, ka uzņēmējdarbība Preiļu novadā nav attīstīta un tā būtiski jāuzlabo.

Tikai 2,7% vadītāju atzinuši, ka uzņēmējdarbība novadā ir ļoti labi attīstīta un 41,3% aptaujāto vadītāju domā, ka uzņēmējdarbība Preiļu novadā ir samērā labi attīstīta.

Aptaujātie domēs un padomēs, kā arī nevalstiskajās organizācijās un biedrībās nedaudz retāk uzsvēruši, ka uzņēmējdarbības attīstība Preiļu novadā būtu būtiski jāuzlabo. Šo atbilžu variantu izvēlējušies 41,7% un 45,5% attiecīgo grupu respondentu.

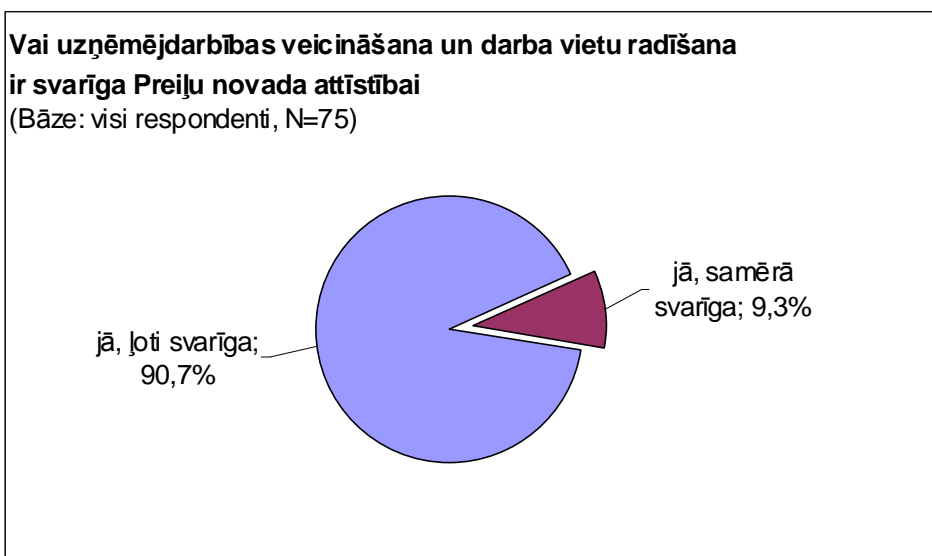
Kritiskāki attiecībā pret uzņēmējdarbības attīstību Preiļu rajonā bijuši respondenti no sabiedrībām ar ierobežotu atbildību un zemnieku saimniecībām.

Vai Preiļu novadā ir pietiekami darba vietu

70,7% vadītāju atzīst, ka darba vietu skaits Preiļu novadā nav pietiekams, un tikai 22,7% norāda, ka, viņuprāt, darba vietu ir pietiekami daudz. Mazos uzņēmumos aptaujātie vadītāji (līdz 10 darbiniekiem), biežāk uzsver, ka Preiļu novadā darba vietu skaits ir nepietiekams. Sabiedrībā ar ierobežotu atbildību biežāk uzskata, ka esošo darba vietu skaits ir apmierinošs, jo apstiprinoši atbildējuši 44,4% no šīs grupas aptaujas dalībniekiem.

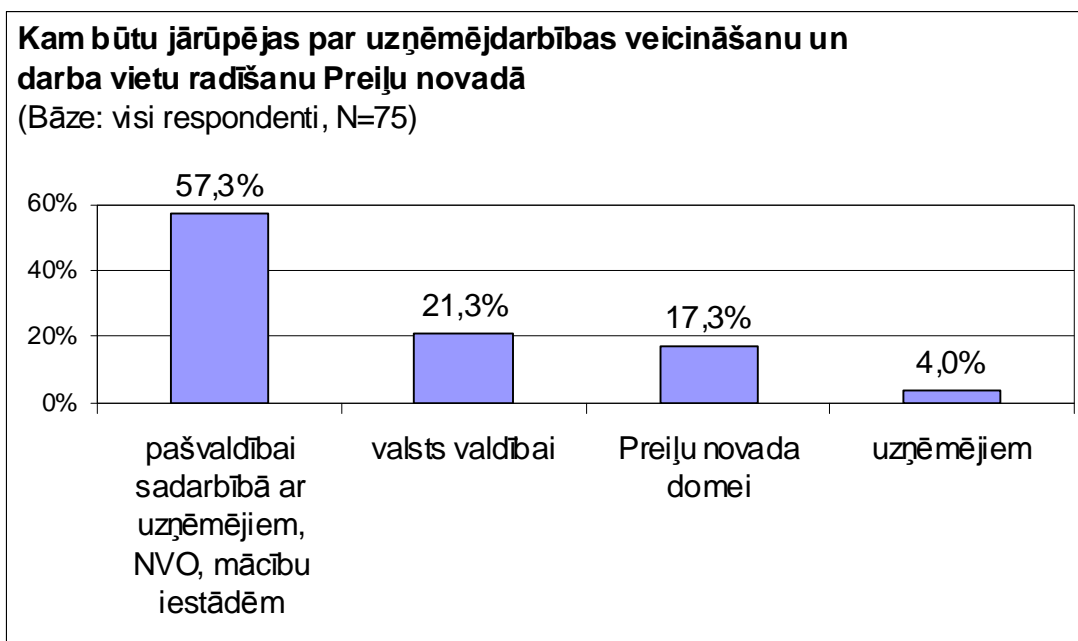
Vai uzņēmējdarbības veicināšana un darba vietu radīšana ir svarīga Preiļu novada attīstībai

Absolūtais vairākums aptaujāto vadītāju uzņēmējdarbības veicināšanu un darba vietu radīšanu uzskata par svarīgu Preiļu novada attīstībai.

Pamatā atbildes uz šo jautājumu nav ietekmējis ne aptaujāto vadītāju organizāciju darbinieku skaits, ne darbības veids un juridiskais statuss. Vadītāji sabiedrībās ar ierobežotu atbildību nedaudz retāk atzinuši uzņēmējdarbības veicināšanu un darba vietu radīšanu kā ļoti svarīgu, 22,2% gadījumu izvēloties atbildes variantu “samērā svarīga”.

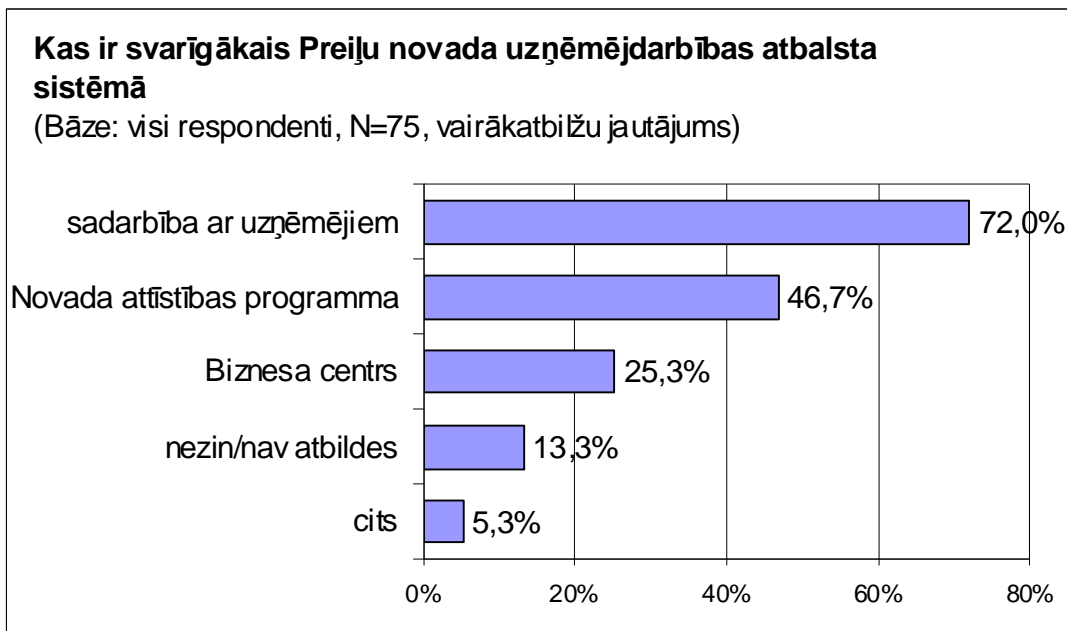
Kam būtu jā rūpējas par uzņēmējdarbības veicināšanu un darba vietu radīšanu Preiļu novadā

Pēc vadītāju domām uzņēmējdarbības veicināšana un darba vietu radīšana ir kopīgi darāms darbs un par to būtu jā rūpējas pašvaldībai sadarbībā ar uzņēmējiem, NVA un mācību iestādēm. Šādu viedokli pauduši 57,3% vadītāju. Ievērojami mazāk daļa vadītāju domā, ka šis jautājums jārisina valsts valdībai (21,3%) vai Preiļu novada domei (17,3%).

Sadarbību starp pašvaldībām, uzņēmējiem, NVA un mācību iestādēm kā būtisku uzņēmējdarbības veicināšanā un darba vietu radīšanā Preiļu rajonā īpaši uzsver domes/padomes pārstāvji (83,3%) un nevalstiskās organizācijas, biedrības (63,6%). To uzsvēruši arī organizāciju vadītāji, kurās ir 11 – 50 darbinieki (69,2%).

Kas ir svarīgākais Preiļu novada uzņēmējdarbības atbalsta sistēmā

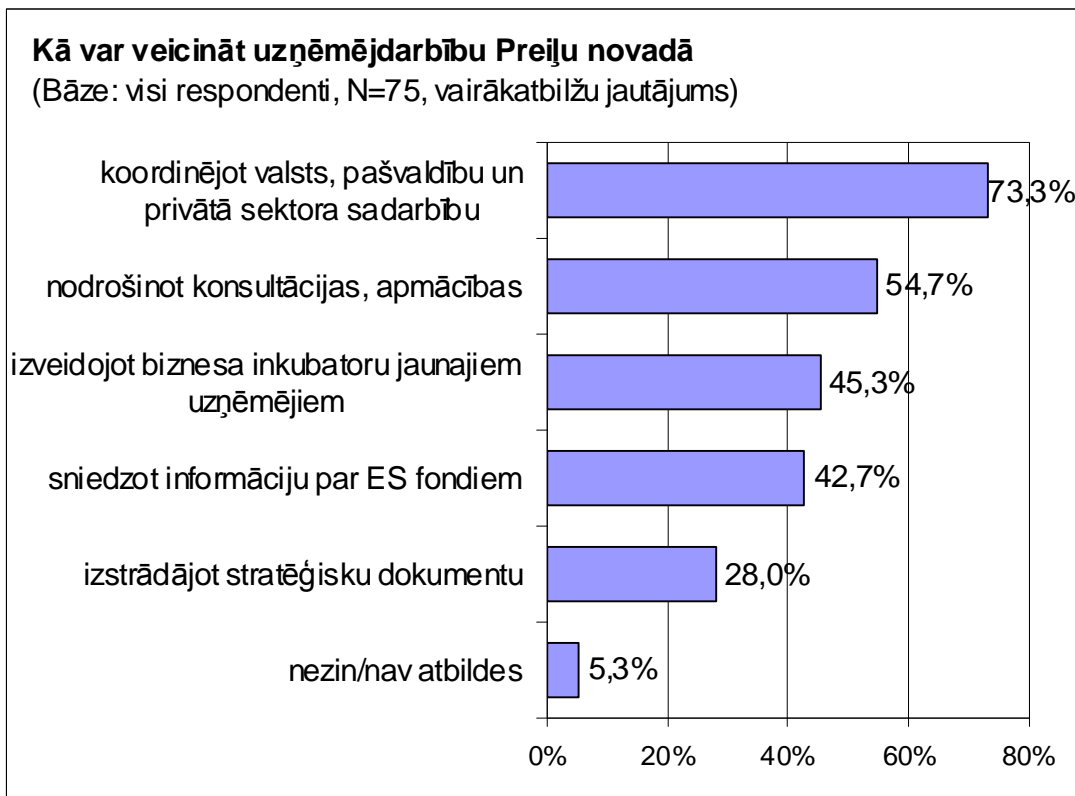

Par svarīgāko Preiļu novada uzņēmējdarbības atbalsta sistēmā dažādu organizāciju un uzņēmumu vadītāji uzskata sadarbību ar uzņēmējiem. Ļoti būtiska vieta atbalsta sistēmā ierādīta arī novada attīstības programmai.

Jo lielāks ir darbinieku skaits uzņēmumā, jo būtiskāku to vadītāji atzinuši Novada attīstības programmu Preiļu novada uzņēmējdarbības atbalsta sistēmas kontekstā.

Sadarbības ar uzņēmējiem būtisko lomu biežāk uzsvēruši vadītāji sabiedrībās ar ierobežotu atbildību (88.9%) un nevalstiskajās organizācijās un biedrībās (90.9%).

Kā var veicināt uzņēmējdarbību Preiļu novadā

Vadītāji uzskata, ka Preiļu novada uzņēmējdarbību var veicināt, koordinējot valsts, pašvaldību un privātā sektora sadarbību novadā. Šādu viedokli atbalstījuši 73,3% aptaujāto vadītāju.

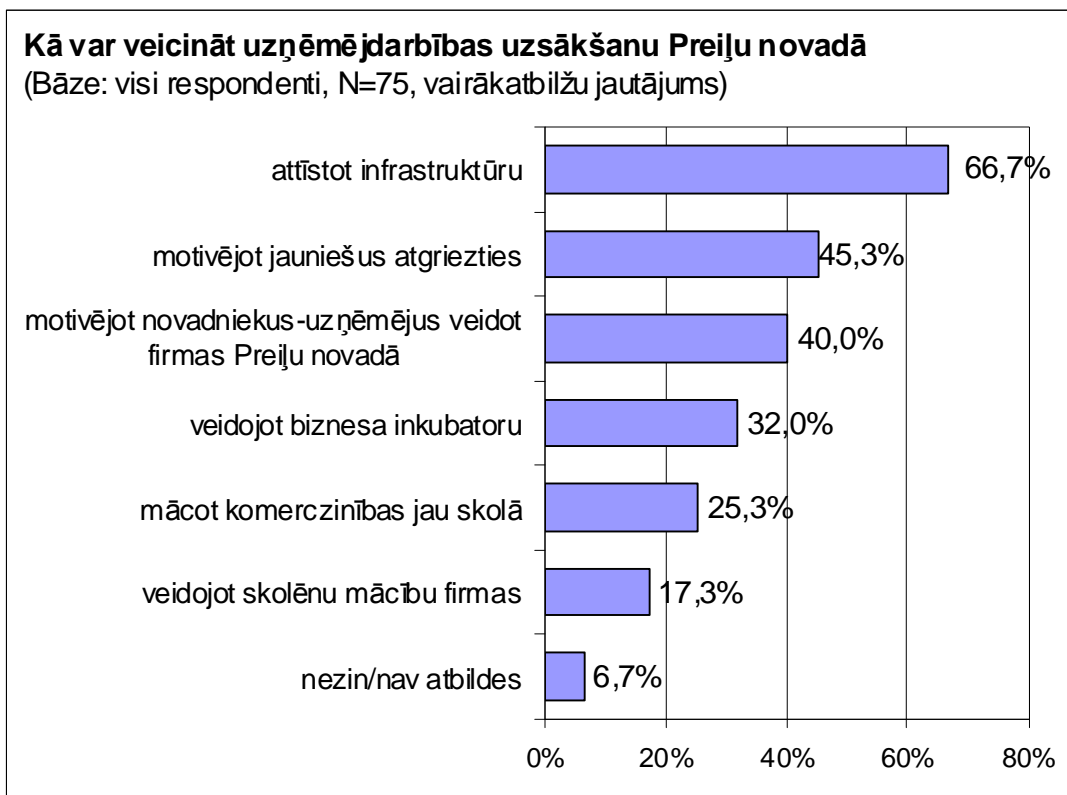
Vairāk kā puse vadītāju uzskata, ka jānodrošina konsultācijas un apmācība, lai veicinātu uzņēmējdarbības attīstību novadā.

Būtiska ir arī biznesa inkubatoru izveide jaunajiem uzņēmējiem un informācijas par ES fondiem sniegšana.

28,0% vadītāju norāda uz stratēģiska dokumenta izstrādes nepieciešamību.

Kā var veicināt uzņēmējdarbības uzsākšanu Preiļu novadā

Pēc vadītāju domām, uzņēmējdarbības uzsākšanu Preiļu novadā var veicināt infrastruktūras attīstīšana. To minējuši 66,7% dotās grupas respondentu.

Lai veicinātu uzņēmējdarbības uzsākšanu novadā svarīgi ir arī motivēt jauniešus atgriezties (45,3%) un motivēt novadniekus – uzņēmējus veidot firmas Preiļu novadā (40,0%).

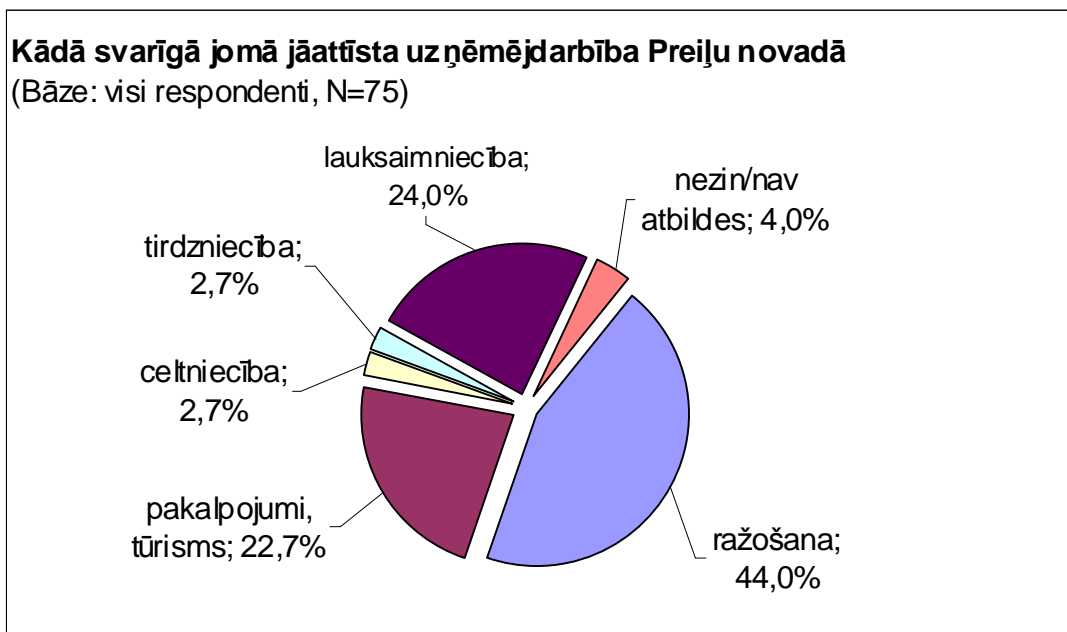
32,0% vadītāju uzskata, ka biznesa inkubatoru veidošana stimulētu uzņēmējdarbības uzsākšanu Preiļu novadā un 25,3% norāda, ka svarīgi ir arī komerczinību mācīšana jau skolā.

Interesanti, ka biznesa inkubatoru izveidi kā veicinošu faktoru uzņēmējdarbības uzsākšanai vairāk atzīmējuši aptaujātie no domēm un padomēm, bet vadītāju vidū no sabiedrībām ar ierobežotu atbildību šo variantu izvēlējušies tikai 11,1% no attiecīgās grupas.

Nepieciešamību motivēt jauniešus atgriezties biežāk uzsvēruši vadītāji no nevalstiskajām organizācijām un biedrībām (63,6%).

Nepieciešamību attīstīt infrastruktūru īpaši uzsvēruši aptaujas dalībnieki domēs un padomēs (83,3%).

Kādā svarīgā jomā jāattīsta uzņēmējdarbība Preiļu novadā

Salīdzinoši vislielākā daļa aptaujāto vadītāju uzskata, ka svarīgākā joma, kurā jāattīsta uzņēmējdarbība Preiļu novadā ir tieši ražošana. To atzinuši 44,0% respondentu.

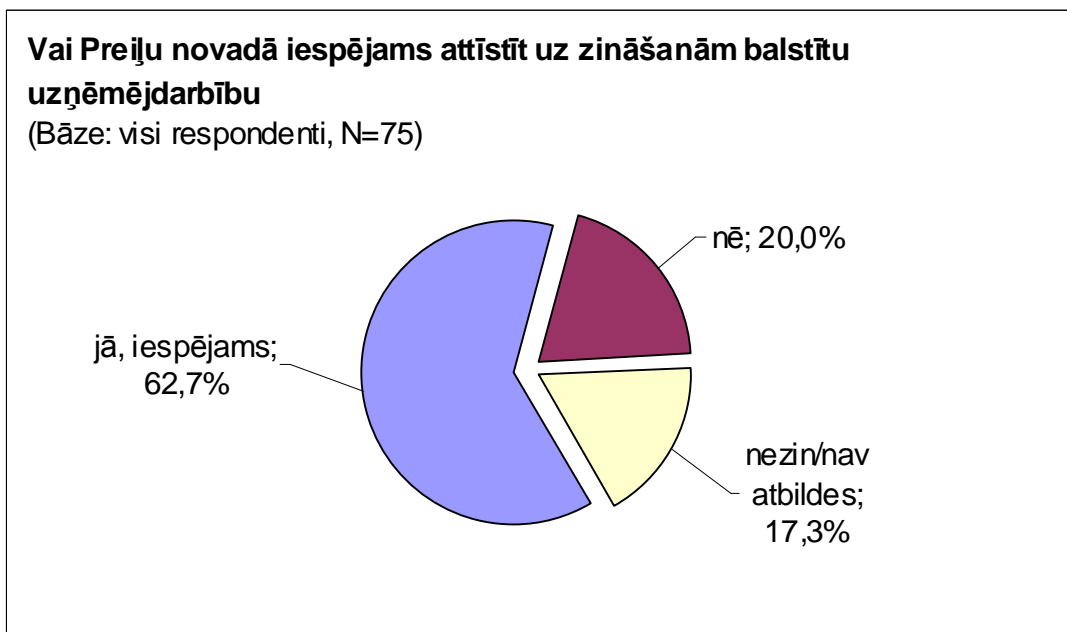
24,0% vadītāju kā svarīgāko uzņēmējdarbības attīstības jomu uzskata lauksaimniecību, bet 22,7% par būtiskāko jomu uzsver pakalpojumu un tūrisma attīstīšanu.

Vidējo uzņēmumu (51 – 250 darbinieki) pārstāvji (66.7%), sociālo pakalpojumu sniedzēji (57.1%) uzsver, ka nepieciešams attīstīt ražošanas nozari Preiļu novadā.

Aptaujātie domēs/padomēs (33.3%), NVO, biedrībās (27.3%), izglītības iestādēs (33.3%), veselības aprūpes iestādēs (50.0%) atzīst, ka svarīga un attīstāma Preiļu novadā ir pakalpojumu un tūrisma sfēra.

Lauksaimniecības sfēru biežāk atzīmējušas zemnieku saimniecības, uzņēmumi, kas darbojas lauksaimniecības jomā, kā arī nevalstiskās organizācijas.

Vai Preiļu novadā iespējams attīstīt uz zināšanām balstītu uzņēmējdarbību

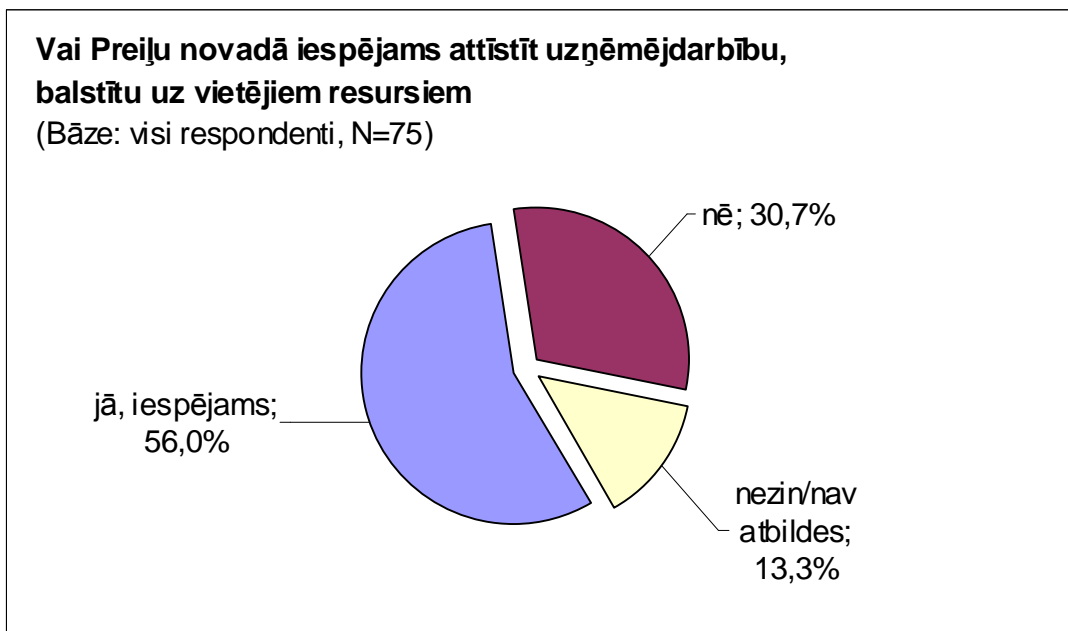

Kopumā 62,7% vadītāju ir pārliecināti, ka Preiļu novadā ir iespējams attīstīt uz zināšanām balstītu uzņēmējdarbību. Ievērojami mazāka daļa – 20,0% vadītāju ir pesimistiski noskaņoti un pauduši viedokli, ka uz zināšanām balstītu uzņēmējdarbību Preiļu novadā nav iespējams attīstīt.

Uzņēmumu vadītāji ar lielāku darbinieku skaitu biežāk uzsver, ka Preiļu novadā iespējams attīstīt uz zināšanām balstītu uzņēmējdarbību.

Daudz biežāk apstiprinoši atbildējuši respondenti no domēm/padomēm (91,7%) un nevalstiskajām organizācijām, biedrībām (100,0%).

Vai Preiļu novadā iespējams attīstīt uzņēmējdarbību, balstītu uz vietējiem resursiem

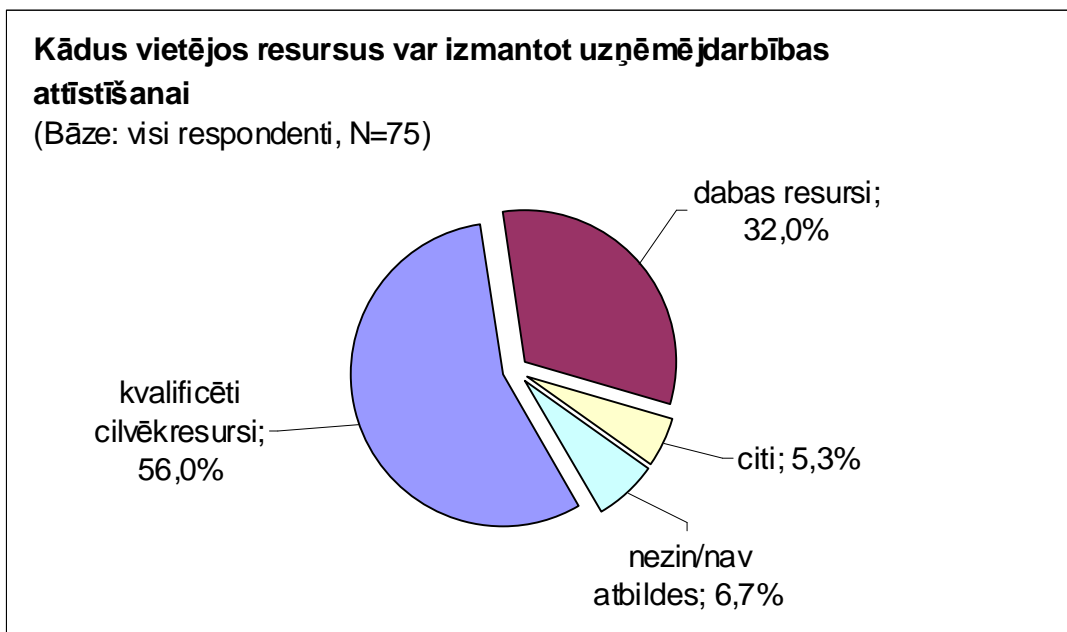
56,0% vadītāju uzskata, ka Preiļu rajonā ir iespējams attīstīt uzņēmējdarbību, balstītu uz vietējiem resursiem.

Savukārt 30,7% vadītāju domā, ka tas nav iespējams, balstoties uz vietējiem resursiem.

Pozitīvas prognozes attiecībā uz to, ka Preiļu novadā iespējams attīstīt uzņēmējdarbību, kas balstīta uz vietējiem resursiem, biežāk izteikuši aptaujātie no:

- sabiedrībām ar ierobežotu atbildību (66.7%);
- izglītības iestādēm (66.7%);
- sociālo pakalpojumu sfēras (71.4%);
- tirdzniecības sfēras (70.0%).

Kādus vietējos resursus var izmantot uzņēmējdarbības attīstīšanai

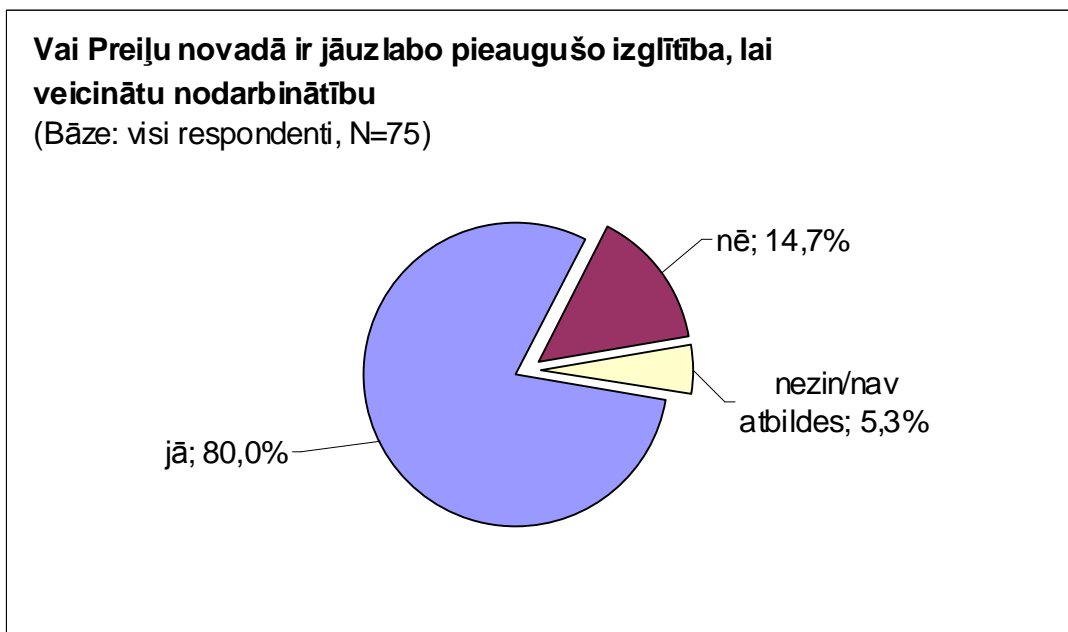
Kā galvenos vietējos resursus, ko var izmantot uzņēmējdarbības attīstīšanai Preiļu novadā, vadītāji nosaukuši kvalificētus cilvēkresursus. Uz tiem norādījuši 56,0% vadītāju.

Kā nākošais resurss uzņēmējdarbības attīstīšanai, pēc vadītāju domām (32,0%), ir dabas resursi.

Kvalificētus vietējos cilvēkresursus retāk atzīmējuši aptaujātie no sabiedrībām ar ierobežotu atbildību (44,4%).

Dabas resursus kopumā biežāk minējuši vadītāji zemnieku saimniecībās (36,4%) un sabiedrībās ar ierobežotu atbildību (38,9%).

Vai Preiļu novadā ir jāuzlabo pieaugušo izglītība, lai veicinātu nodarbinātību

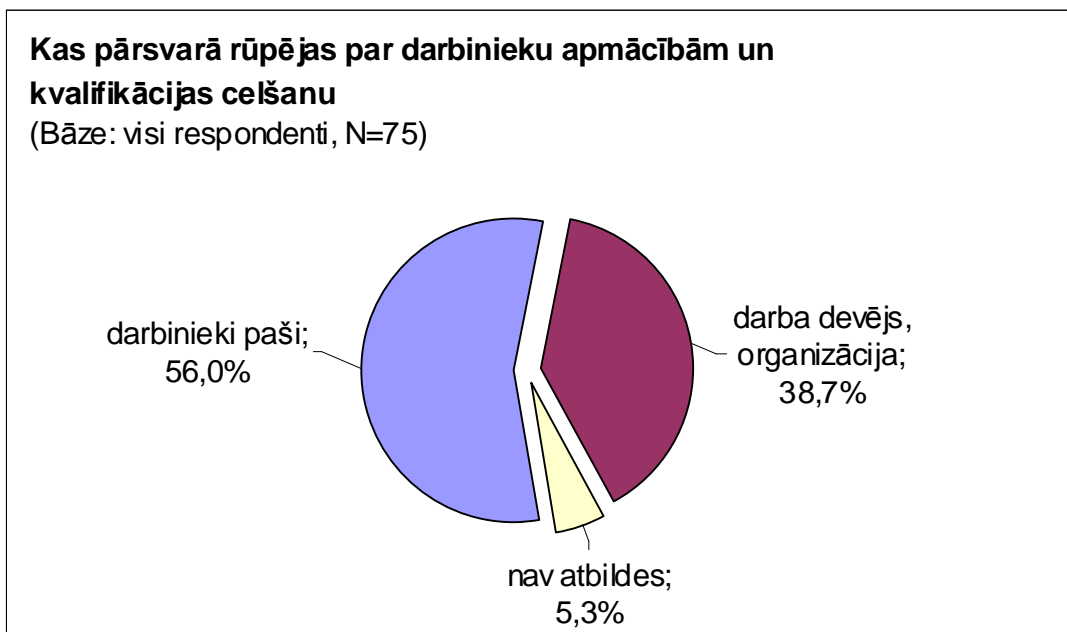
Pieaugušo izglītības uzlabošanai, pēc aptaujāto vadītāju domām, ir ļoti liela nozīme, lai veicinātu nodarbinātību Preiļu novadā.

Pieaugušo izglītības uzlabošanas nepieciešamību uzsvēruši 80,0% vadītāju. Tikai 14,7% dotās grupās respondentu uzskata, ka pieaugušo izglītības uzlabošana nav nepieciešama.

Jo mazāks darbinieku skaits uzņēmumā, jo vairāk uzsver, ka pieaugušo izglītības uzlabošana ir būtisks nodarbinātības veicināšanas faktors.

Tāpat izglītības uzlabošanas nepieciešamību uzsver pārstāvji no sabiedrībām ar ierobežotu atbildību (94,4%) un nevalstiskajām organizācijām un biedrībām (90,9%).

Kas pārsvarā rūpējas par darbinieku apmācībām un kvalifikācijas celšanu

Kā atzīst 56,0% Preiļu novada vadītāju, tad pārsvarā par darbinieku apmācībām un kvalifikācijas celšanu rūpējas darbinieki paši.

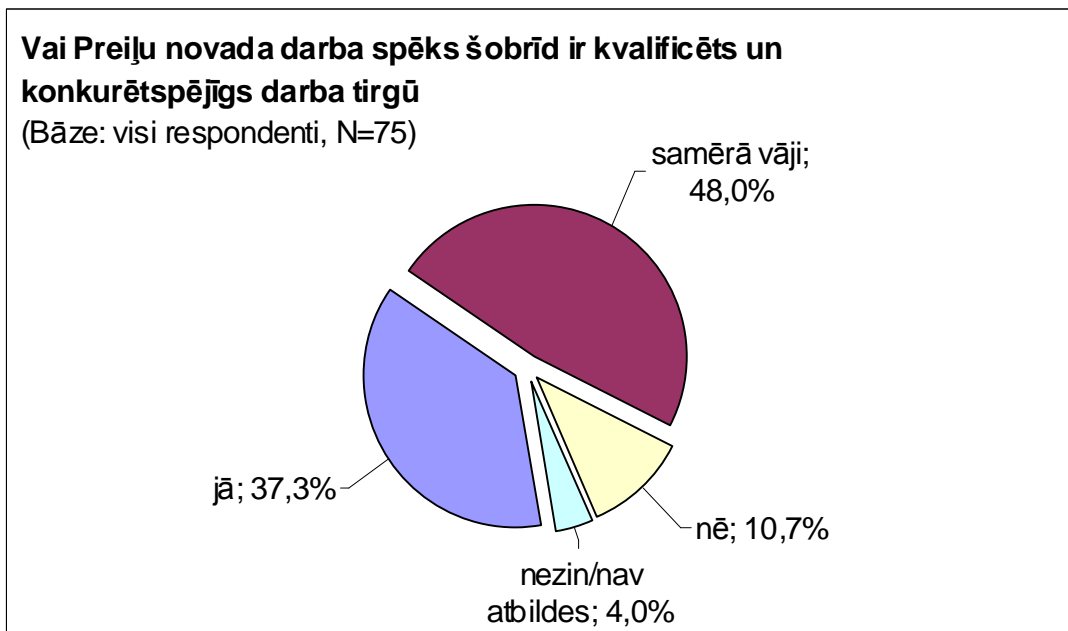
38,7% vadītāju norādījuši, ka par darbinieku apmācību un kvalifikācijas celšanu pārsvarā rūpējas darba devējs, organizācija, kurā darbinieks strādā.

Biežāk par darbinieku apmācībām un kvalifikācijas celšanu darba devējs rūpējas domē / pašvaldības iestādē (75.0%) un uzņēmumos ar lielāku darbinieku skaitu.

Atbilžu variantu “darba devējs, organizācija” izvēlējušies 76.9% uzņēmumos, kuros ir no 11 – 50 darbiniekiem, un 66.7% no uzņēmumiem ar 51 – 250 darbiniekiem.

Veselības aprūpes, sociālo pakalpojumu un lauksaimniecības nozarēs darbinieki paši parasti rūpējas par savu apmācību un kvalifikācijas celšanu (attiecīgi 75.0%, 71.4% un 69.2%).

Vai Preiļu novada darbaspēks šobrīd ir kvalificēts un konkurētspējīgs darba tirgū

Kopumā vadītāji kritiski vērtē Preiļu novada darbaspēka kvalifikāciju un konkurētspēju darba tirgū.

Tikai 37,3% vadītāju atzīst, ka Preiļu novada darbaspēks šobrīd ir kvalificēts un konkurētspējīgs darba tirgū.

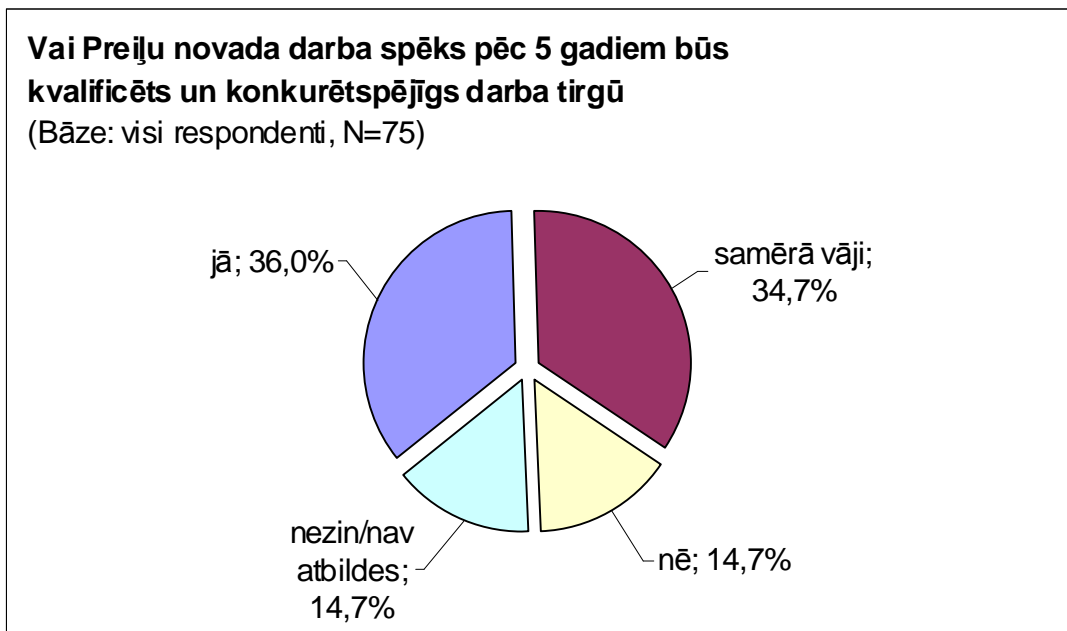
Savukārt 48,0% vadītāju darbaspēka kvalifikāciju un konkurētspēju vērtē kā samērā vāju, bet 10,7% vadītāju ir ļoti kritiski noskaņoti un uzskata, ka novadā darbaspēks nav kvalificēts un konkurētspējīgs darba tirgū.

Salīdzinoši negatīvāk Preiļu novada darbaspēku vērtējuši respondenti no sabiedrībām ar ierobežotu atbildību. Noraidoši par darbaspēka kvalifikāciju un konkurētspēju izteikušies 16,7% attiecīgās grupas respondentu.

Liels negatīvo atbilžu īpatsvars ir arī uzņēmumos, kuros darbinieku skaits ir no 11 – 50 cilvēkiem (23,1%).

Vai Preiļu novada darbaspēks pēc 5 gadiem būs kvalificēts un konkurētspējīgs darba tirgū

Aptaujāto vadītāju viedokļi attiecībā par darbaspēka kvalifikāciju un konkurētspēju pēc 5 gadiem nav daudz optimistiskāki, salīdzinot ar pašreizējo vērtējumu.

Optimistiski skatās nākotnē 36,0% vadītāju, jo viņi uzskata, ka pēc 5 gadiem darbaspēks Preiļu novadā būs kvalificēts un konkurētspējīgs darba tirgū.

34,7% vadītāju domā, ka arī pēc pieciem gadiem darbaspēka kvalifikācija un konkurētspēja darba tirgū būs samērā vāja.

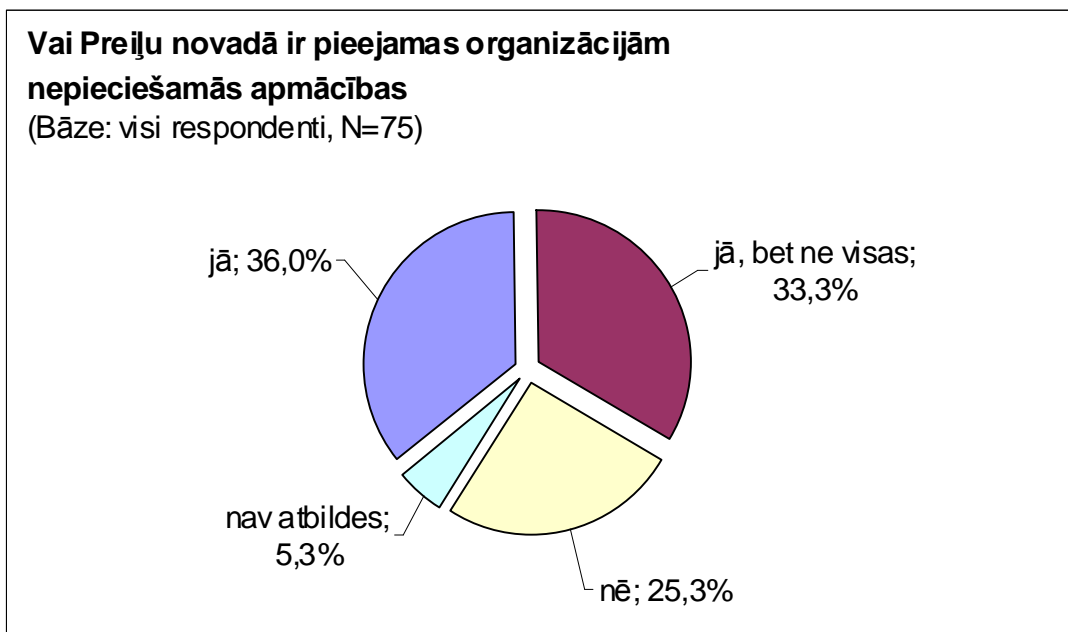
Salīdzinot ar pašreizējo situācijas vērtējumu, attiecībā par situāciju pēc 5 gadiem, ir nedaudz pieaudzis to vadītāju skaits (14,7%), kuri uzskata, ka pēc 5 gadiem darbaspēks Preiļu novadā nebūs kvalificēts un konkurētspējīgs.

Ja, vērtējot pašreizējo situāciju novadā attiecībā uz darbaspēka kvalifikāciju un konkurētspēju darba tirgū, tikai 4,0% vadītāju nebija paiduši savu viedokli, tad attiecībā par situāciju pēc 5 gadiem, atbildi nav devuši 14,7% aptaujāto vadītāju.

Domē / pašvaldības iestādēs, kā arī nevalstiskajās organizācijās un biedrībās aptaujātie vadītāji biežāk skeptiski vērtējuši Preiļu novada darbaspēka konkurētspēju darba tirgū pēc 5 gadiem.

Ja sabiedrībās ar ierobežotu atbildību un zemnieku saimniecībās aptaujātie atbilžu variantu "samērā vāji" izvēlējušies attiecīgi 27,8% un 27,3%, tad domēs / pašvaldības iestādēs un nevalstiskajās organizācijās un biedrībās kritiski noskaņoto bijis attiecīgi 50,0% un 54,5%.

Vai Preiļu novadā ir pieejamas organizācijām nepieciešamās apmācības

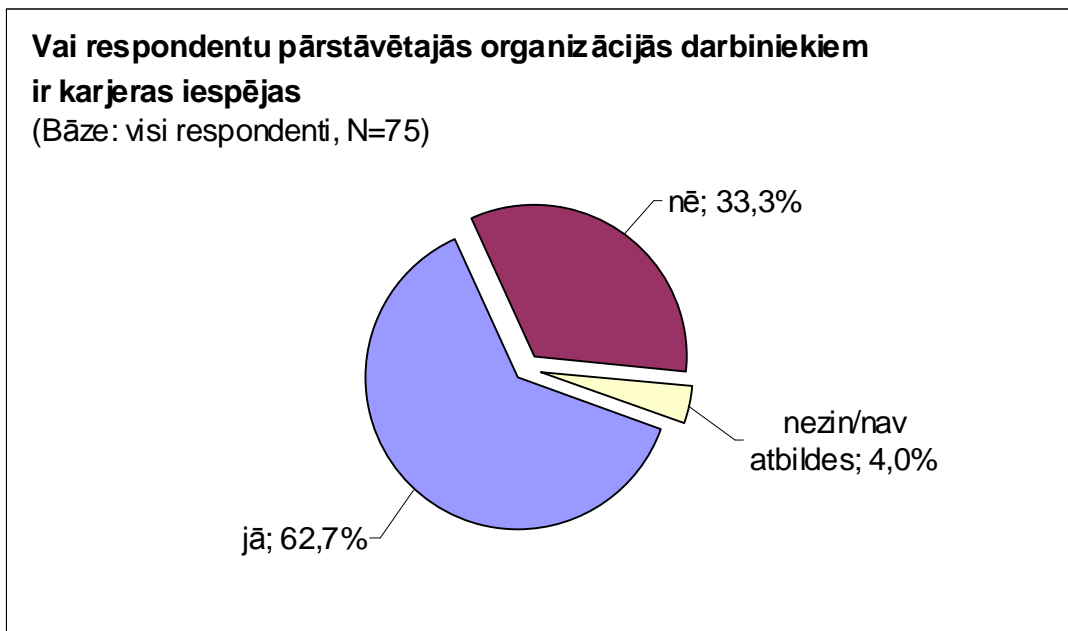
36,0% vadītāju uzskata, ka Preiļu novadā ir pieejamas visas organizācijām nepieciešamās apmācības, bet 33,3% vadītāju uzskata, ka apmācības ir pieejamas, bet ne visas nepieciešamās.

25,3% vadītāju atzinuši, ka organizācijām nepieciešamās apmācība Preiļu novadā nav pieejamas.

Būtiskāko atšķirību uzrāda rezultāti aptaujāto vidū sabiedrībās ar ierobežotu atbildību, kur 55,6% atzinuši, ka Preiļu novadā nav pieejamas viņu organizācijām nepieciešamās apmācības.

Kopumā citās aptaujas dalībnieku grupās atbildes būtiski neatšķiras.

Vai respondentu pārstāvētajās organizācijās darbiniekiem ir karjeras iespējas

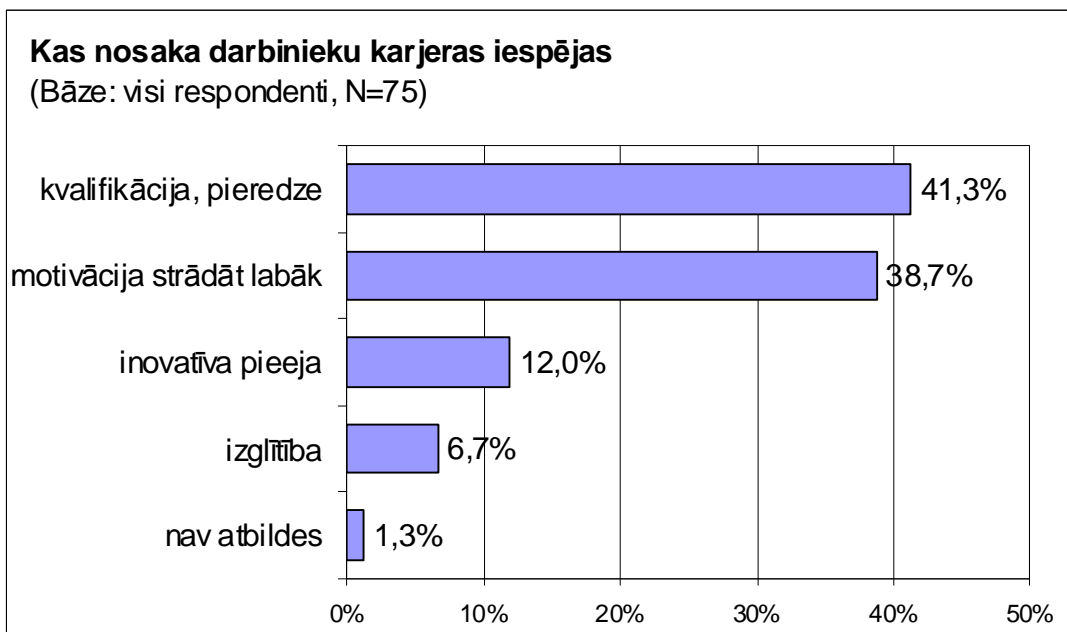
Lielākā daļa (62,7%) aptaujāto vadītāju Preiļu novadā uzskata, ka viņu pārstāvētajās organizācijās darbiniekiem ir turpmākās karjeras iespējas.

Savukārt trešā daļa vadītāju norāda, ka viņu organizācijās darbiniekiem karjeras iespējas nepastāv.

Vadītāji no organizācijām ar lielāku darbinieku skaitu (no 11 – 50 darbiniekiem) biežāk uzsver, ka viņu pārstāvētajās organizācijās darbiniekiem ir karjeras iespējas (76,9% no šīs grupas respondentiem atbildējuši apstiprinoši).

Zemnieku saimniecībās karjeras iespējas saskata salīdzinoši tikai 42,4% aptaujāto. 91,7% no domēs un padomēs aptaujātajiem arī izvēlējušies atbildēt apstiprinoši.

Kas nosaka darbinieku karjeras iespējas

Kā galveno faktoru, kas ietekmē karjeras iespējas, 41,3% vadītāju minējuši darbinieku kvalifikāciju un pieredzi.

Pēc vadītāju domām, būtiska loma karjeras iespēju veicināšanā ir motivācijai strādāt labāk. To norādījuši 38,7% vadītāju.

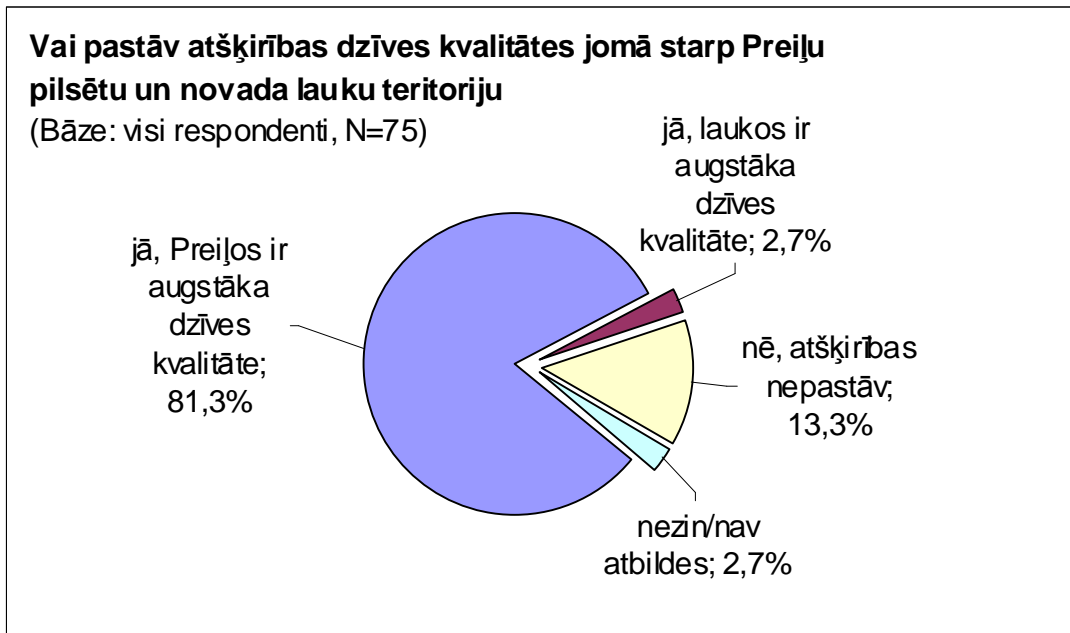
levērojami mazāks skaits vadītāju darbinieku karjeras iespējas saista ar inovatīvu pieeju darbā un darbinieku izglītību.

Nevalstiskajās organizācijās un biedrībās nedaudz biežāk kā vidēji uzsvērta darbinieku kvalifikācijas un pieredzes nozīme karjeras veidošanā (54.5%).

Sabiedrībās ar ierobežotu atbildību nozīmīga ir motivācija strādāt labāk (50.0%).

Inovatīvu pieeju biežāk novērtē vadītāji domēs un padomēs, kā arī nevalstiskajās organizācijās un biedrībās (attiecīgi 25.0% un 18.2%).

Vai pastāv atšķirības dzīves kvalitātes jomā starp Preiļu pilsētu un novada lauku teritoriju

Dzīves kvalitāti Preiļu pilsētā 81,3% vadītāju vērtē kā augstāku nekā dzīves kvalitāti novada lauku teritorijās. Tikai 13,3% dotās grupas respondentu norāda, ka atšķirības nepastāv.

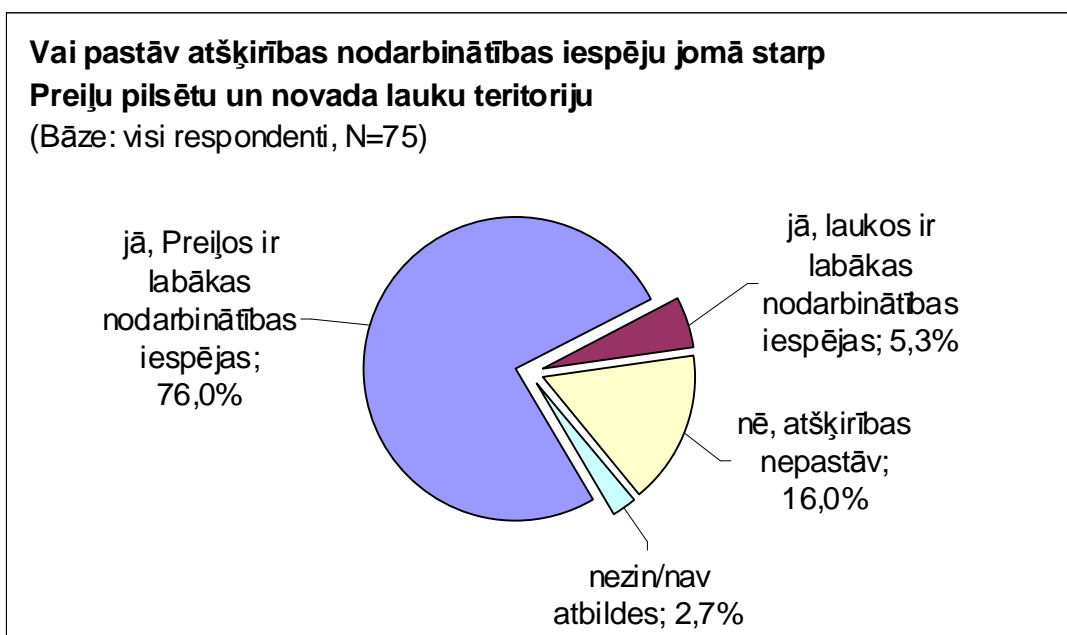
Lai gan dažādos griezumos, aplūkojot atbildes uz izvirzīto jautājumu, būtiskas atšķirības neparādās, nedaudz biežāk aptaujātie vadītāji nevalstiskajās organizācijās un biedrībās uzsvēruši, ka būtisku atšķirību dzīves kvalitātes jomā starp Preiļu pilsētu un novada lauku teritoriju nepastāv (27.3%).

Vai pastāv atšķirības nodarbinātības iespēju jomā starp Preiļu pilsētu un novada lauku teritoriju

Līdzīgi kā jautājumā par dzīves kvalitātes atšķirībām starp Preiļu pilsētu un novada lauku teritorijām, arī jautājumā par nodarbinātības iespējām, vadītāji norāda uz Preiļu pilsētas priekšrocībām salīdzinājumā ar novada lauku teritorijām.

76,0% vadītāju atzīst, ka Preiļos ir labākas nodarbinātības iespējas nekā novada lauku teritorijās.

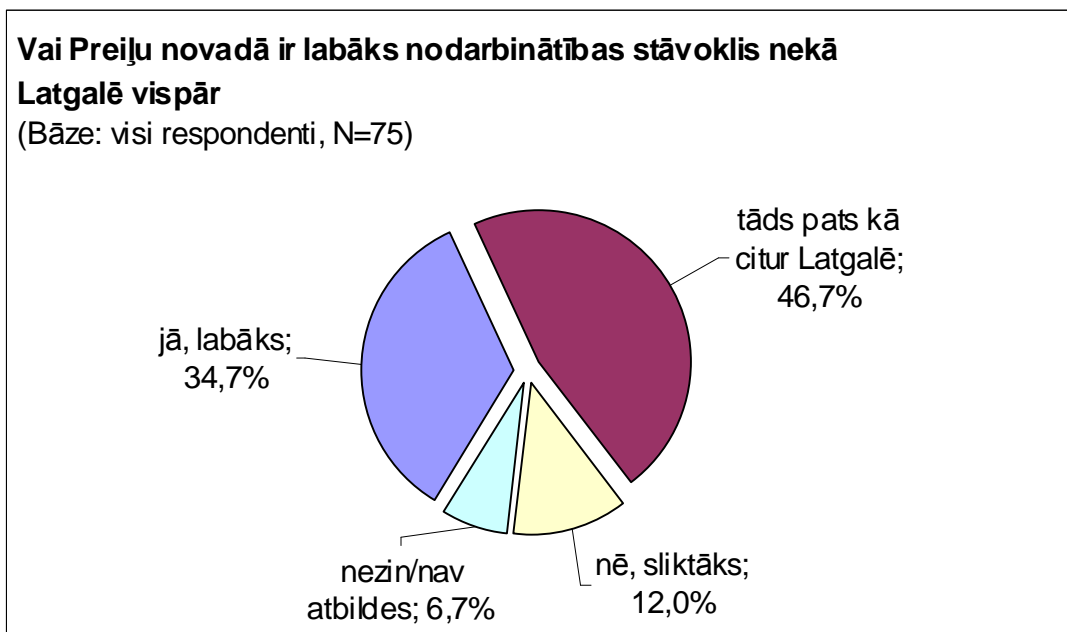
Tikai 16,0% vadītāju uzskata, ka nepastāv atšķirības nodarbinātības ziņā starp Preiļiem un lauku teritorijām, un tikai 5,3% vadītāju uzskata, ka laukos nodarbinātības iespējas ir labākas nekā Preiļos.

Salīdzinot atbildes atkarībā no uzņēmuma juridiskā statusa uz jautājumu par to, vai pastāv atšķirības nodarbinātības jomā starp Preiļu pilsētu un novada lauku teritoriju, redzams, ka tikai pārstāvji no zemnieku saimniecībām uzsvēruši labākas nodarbinātības iespējas laukos (12.1% no attiecīgās grupas respondentiem).

To, ka nepastāv būtiski atšķirību, biežāk atzinuši respondentiem no domēm un padomēm (25.0%) un nevalstiskajām organizācijām un biedrībām (27.3%).

Vai Preiļu novadā ir labāks nodarbinātības stāvoklis nekā Latgalē vispār

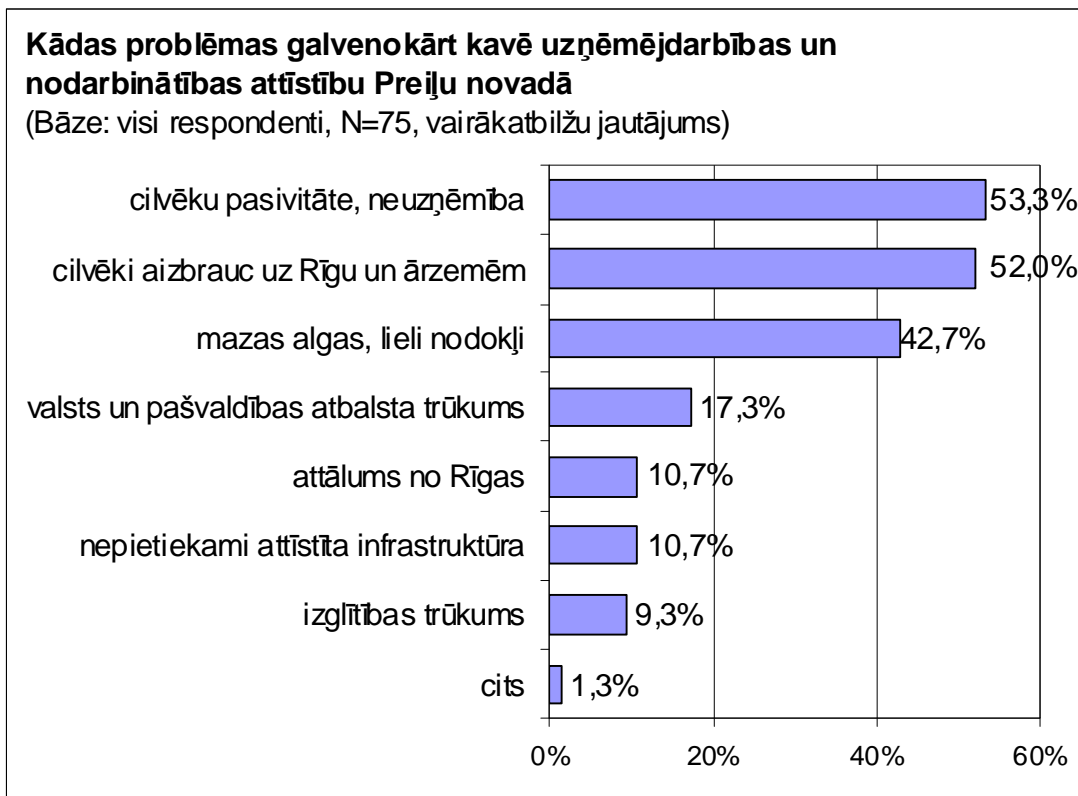
Salīdzinoši lielākā daļa (46,7%) vadītāju uzskata, ka nodarbinātības stāvoklis Preiļu novadā ir tāds pats kā citur Latgalē.

Nedaudz vairāk kā trešdaļa aptaujāto vadītāju vērtē, ka Preiļu novadā nodarbinātības stāvoklis ir labāks nekā Latgalē vispār, bet 12,0% respondentu uzskata, ka tas ir sliktāks nekā Latgalē.

Aptaujātie zemnieku saimniecībās un domēs un padomēs biežāk uzskata, ka Preiļu novadā ir labāks nodarbinātības stāvoklis nekā Latgalē vispār (attiecīgi 54.5% un 41.7%).

Respondenti no sabiedrībām ar ierobežotu atbildību (55.6%) un nevalstiskajām organizācijām un biedrībām (72.7%) vairāk sliecas domāt, ka būtiskas atšķirības ar situāciju Latgalē kopumā nav.

Kādas problēmas galvenokārt kavē uzņēmējdarbības un nodarbinātības attīstību Preiļu novadā

Kā galvenās problēmas, kas pēc vadītāju domām, kavē uzņēmējdarbības un nodarbinātības attīstību Preiļu novadā, minamas cilvēku pasivitāte un neuzņēmība. Uz šo faktoru norādījuši 53,3% vadītāju. Praktiski tikpat daudz vadītāju (52,0%) kā faktoru, kas kavē attīstību, akcentē cilvēku aizbraukšanu uz Rīgu un ārzemēm.

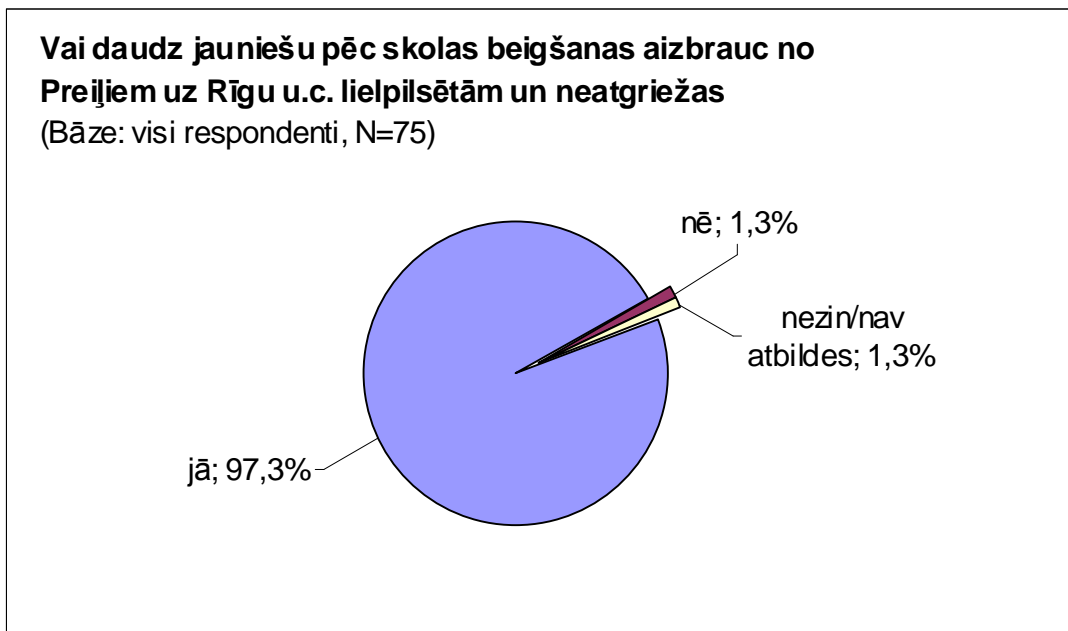
Būtisku kavējošu iespaidu uz uzņēmējdarbības un nodarbinātības attīstību atstāj arī mazās algas un lieli nodokļi, jo uz to norādījuši 42,7% vadītāju. 17,3% vadītāju minējuši arī valsts un pašvaldību atbalsta trūkumu.

Mazāku nozīmi vadītāji piešķirušī tādiem uzņēmējdarbības un nodarbinātības attīstību traucējošiem faktoriem kā attālumam no Rīgas, nepietiekami attīstītai infrastruktūrai un iedzīvotāju izglītības trūkumam.

61.1% no aptaujas dalībniekiem sabiedrībā ar ierobežotu atbildību uzskata, ka viena no būtiskākajām problēmām, kas kavē uzņēmējdarbības un nodarbinātības attīstību Preiļu novadā ir cilvēku aizbraukšana uz Rīgu vai ārzemēm. Domēs / pašvaldības iestādēs biežāk min cilvēku pasivitāti (75.0%) un mazās algas un lielos nodokļus (66.7%).

Vai daudz jauniešu pēc skolas beigšanas aizbrauc no Preiļiem uz Rīgu u.c. lielpilsētām un neatgriežas

Praktiski visi vadītāji uzskata, ka ļoti daudzi jaunieši pēc skolas beigšanas aizbrauc no Preiļiem uz Rīgu, citām lielpilsētām un Preiļu novadā neatgriežas.

Atbildes uz izvirzīto jautājumu neietekmē respondentu pārstāvēto organizāciju darbinieku skaits un to statuss.

Jautājumi privātā sektora vadītājiem

Kādi darbinieki organizācijām šobrīd trūkst

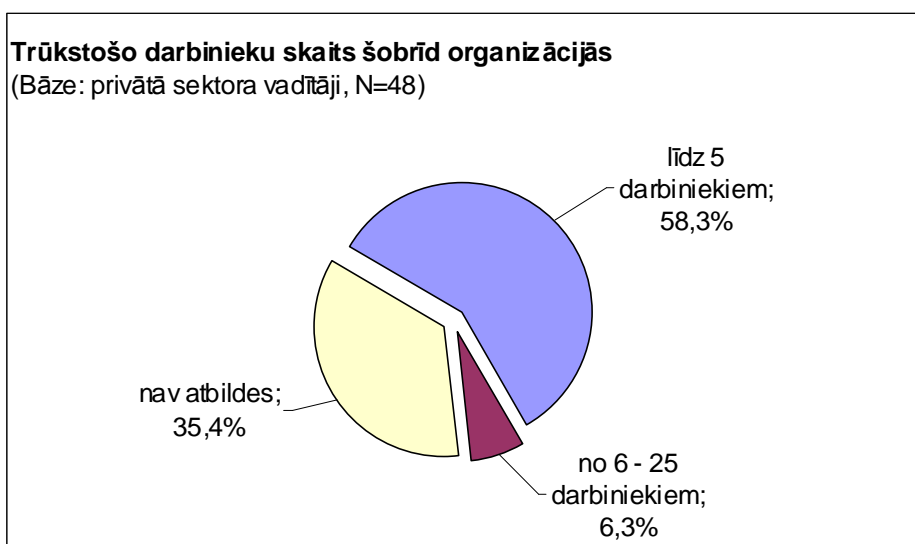
Aptaujātie respondenti tika lūgti nosaukt tās kvalifikācijas un darbinieku grupas, kas viņiem šobrīd pietrūkst.

Kādi darbinieki organizācijām šobrīd trūkst

(Bāze: privātā sektora vadītāji, N=48, vairākatbilžu jautājums (%))

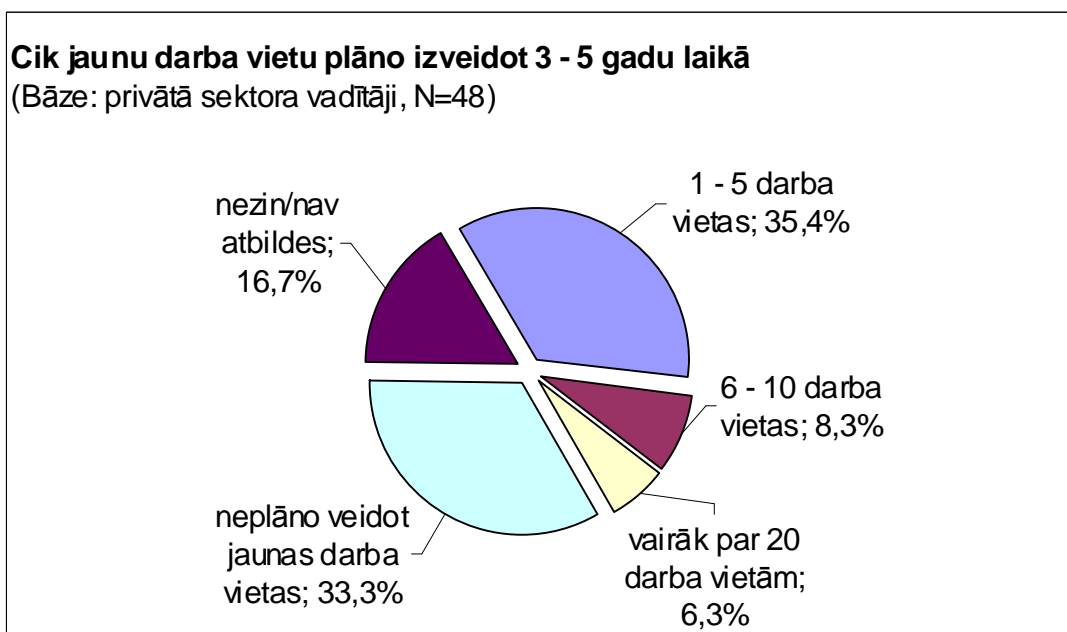
Palīgstrādnieki	33.3
Mehāniķi	10.4
Pārdevēji	8.3
Klientu menedžeri	4.2
Tūrisma menedžeri	4.2
Šoferi	4.2
Metinātāji	4.2
Grāmatveži	4.2
Atslēdznieki	4.2
Pavāri, konditori	2.1
Celtnieki	2.1
Frizieri	2.1
Galdnieki	2.1
Projektu vadītāji	2.1
Citi darbinieki	20.8
Nezin/nav atbildes	27.1

Trūkstošo darbinieku skaits šobrīd organizācijās

Biežāk darbinieku trūkums vērojams uzņēmumos ar lielāku darbinieku skaitu. 16.7% no respondentiem uzņēmumos, kuros strādā no 11 – 50 darbiniekiem, atzinuši, ka šobrīd viņiem trūkst no 6 – 25 darbiniekiem.

Cik jaunu darba vietu plāno izveidot 3 – 5 gadu laikā

Kopumā 35,4% privātā sektora vadītāju 3 līdz 5 gadu laikā plāno izveidot 1-5 darba vietām, bet trešā daļa uzņēmēju jaunas darba vietas šajā laka posmā neplāno veidot.

Ievērojami mazāks skaits uzņēmēju - 14,6% 3 līdz 5 gadu laikā plāno izveidot no 6 līdz 20 darba vietām.

Sabiedrībās ar ierobežotu atbildību vairāk plāno tuvāko 3 – 5 gadu laikā pieņemt darbā 6 - 10 darbiniekus (16.7%).

Zemnieku saimniecībās biežāk tie ir 1 – 5 jauni darbinieki (40.0%). 36.7% no respondentiem zemnieku saimniecībās uzsvēruši, ka neplāno tuvākajos 5 gados veidot jaunas darba vietas.

Kādas prasmes un zināšanas nepieciešamas darbiniekiem pašlaik

(Bāze: privātā sektora vadītāji, N=48, vairākatbilžu jautājums (%))

Paplašinātas zināšanas savā profesijā	43.8
Grāmatvedība	37.5
Svešvalodu zināšanas	25.0
Datorprasmes	25.0
Jurisprudence, likumdošana	18.8
Autovadītāja apliecība	12.5
Lietvedība	10.4
Psiholoģija	8.3
Uzņēmējdarbības zināšanas	8.3
Projektu vadība	6.3
Menedžments	6.3

Ekonomika un finanses	4.2
Celtniecība	2.1
Citas prasmes un zināšanas	6.3
Nezin/nav atbildes	8.3

Uzņēmēji visbiežāk uzsver, ka pašlaik viņu darbiniekiem ir nepieciešamas paplašinātas zināšanas savā profesijā.

Uzņēmēji bieži norādījuši arī uz to, ka darbiniekiem nepieciešamas grāmatvedības zināšanas un prasmes. Aktuālas ir arī svešvalodas zināšanas un datorprasmes. Vairāk kā 10% uzņēmēju minējuši arī jurisprudences, likumdošanas zināšanu, autovadītāju prasmju un lietvedības zināšanu un prasmju nepieciešamību

Kādas prasmes un zināšanas būs nepieciešamas darbiniekiem pēc 3 – 5 gadiem

(Bāze: privātā sektora vadītāji, N=48, vairākatbilžu jautājums (%))

Paplašinātas zināšanas savā profesijā	33.3
Grāmatvedība	33.3
Svešvalodu zināšanas	33.3
Datorprasmes	33.3
Jurisprudence, likumdošana	16.7
Lietvedība	16.7
Projektu vadība	14.6
Psiholoģija	12.5
Menedžments	10.4
Autovadītāja apliecība	8.3
Uzņēmējdarbības zināšanas	8.3
Ekonomika un finanses	6.3
Celtniecība	4.2
Citas prasmes un zināšanas	4.2
Nezin/nav atbildes	8.3

Uzņēmēji uzskata, ka arī pēc 3 līdz 5 gadiem darbiniekiem būs nepieciešamas paplašinātas zināšanas savā profesijā, būs nepieciešamas zinoši cilvēki grāmatvedībā, pieaugs svešvalodu un datorprasmju nozīmība. Pēc vadītāju domām pēc 3 līdz 5 gadiem pieaugs nepieciešamība arī pēc tādām zināšanām un prasmēm kā lietvedība, projektu vadība, menedžments, psiholoģija.

Vislabākie vietējie apmācību sniedzēji darbiniekiem pēdējā 1 gada laikā

(Bāze: privātā sektora vadītāji, N=48, vairākatbilžu jautājums (%))

Lauksaimniecības konsultāciju birojs	37.5
Praktizējošie speciālisti	14.6
Valsts ieņēmumu dienests	12.5
Nevalstiskās organizācijas	10.4
Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs	10.4
Pārtikas veterinārais dienests	10.4
Mācību firmas	4.2

Nozares asociācijas	4.2
Nodarbinātības valsts aģentūra	2.1
Darba inspekcija	2.1
Cits apmācību sniedzējs	27.1
Nezin/nav atbildes	10.4

Kā vislabākos vietējos apmācību sniedzējus darbiniekiem pēdējā 1 gada laikā uzņēmēji ir novērtējuši Lauksaimniecības konsultāciju biroju. Salīdzinoši augstu vērtējumu uzņēmēji devuši arī praktizējošiem speciālistiem un Valsts ieņēmumu dienestam. 10% respondentu par vislabākajiem vietējiem apmācību sniedzējiem uzskata nevalstiskās organizācijas, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centru un Pārtikas veterināro dienestu.

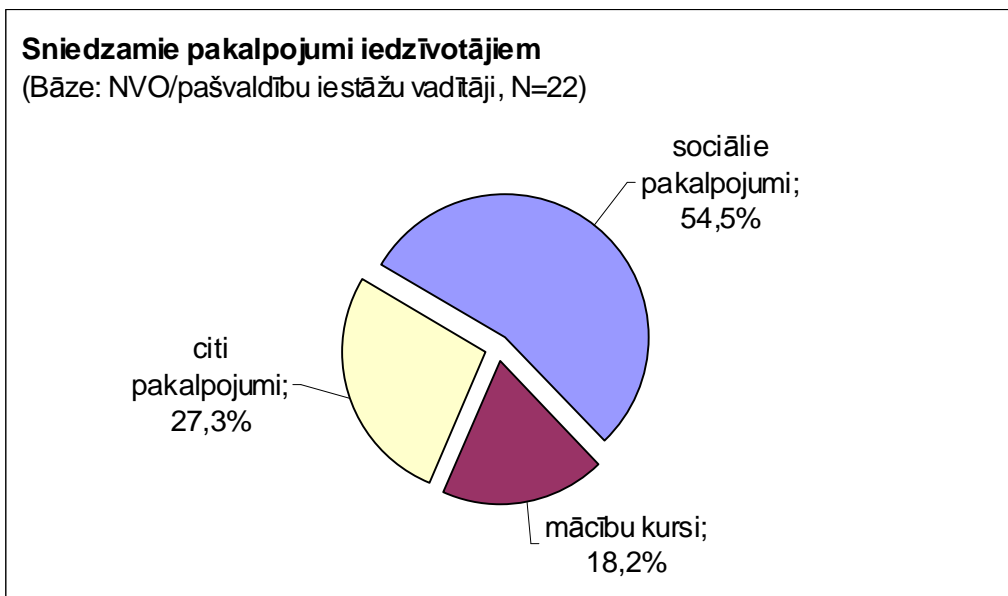
Jautājumi izglītības iestāžu vadītājiem

Lielākā daļa no izglītības iestāžu vadītājiem, ka vismaz vienas no viņu piedāvātās mācību programmas mērķiem ir virzīts uz uzņēmējdarbības un nodarbinātības veicināšanu Preiļu novadā, kā arī uzver, ka pēc šīs mācību programmas ir pietiekams pieprasījums.

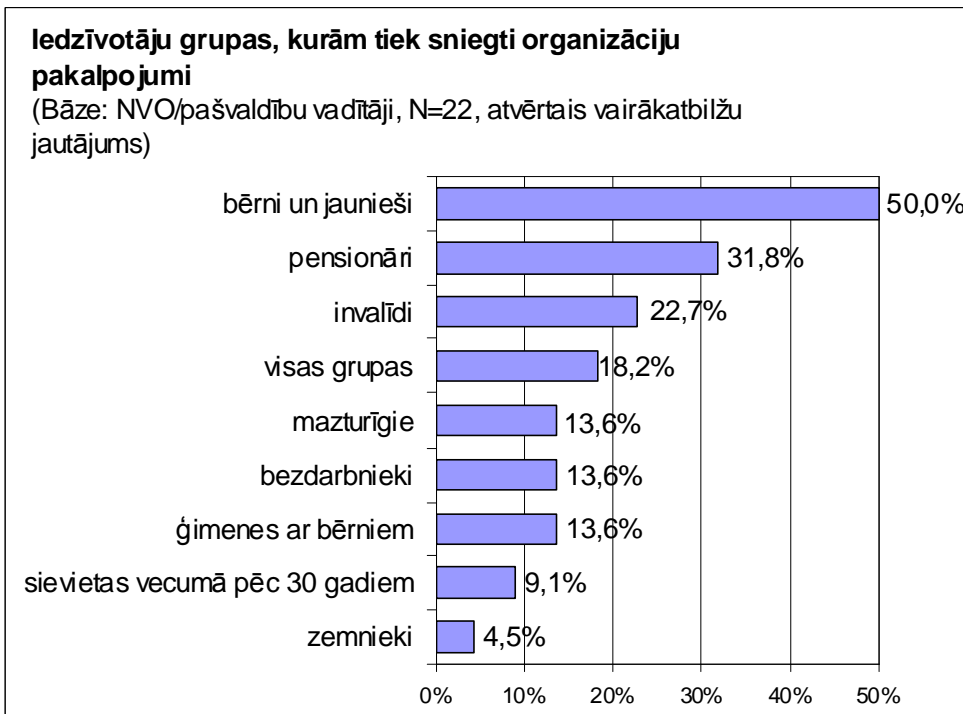
Vairāk kā puse no šīs grupas respondentiem gan atzinuši, ka šīs mācību programmas ietvaros nav iespējams iziet praksi komercuzņēmumos, taču daļa no mācību iestādēm strādā pie tā, lai šādas prakses iespējas nākotnē tiktu piedāvātas.

Kā galveno priekšnoteikumu, lai mācību iestādēs tiktu apmācīti uzņēmumos nepieciešami speciālisti, respondenti min nepieciešamību mācību iestādēm sadarboties ar uzņēmumiem.

Jautājumi nevalstisko organizāciju / pašvaldību iestāžu vadītājiem

Kā redzams grafikā, tad NVO/pašvaldību iestādes visbiežāk nodarbojas ar sociālo pakalpojumu sniegšanu iedzīvotājiem, bet 27,3% vadītāju norādījuši, ka sniedz cita veida pakalpojumus, bet 18,2% darbība saistīta ar apmācību kursu piedāvājumu iedzīvotājiem. Mācību kursus iedzīvotājiem biežāk sniedz nevalstiskās organizācijas un biedrības.

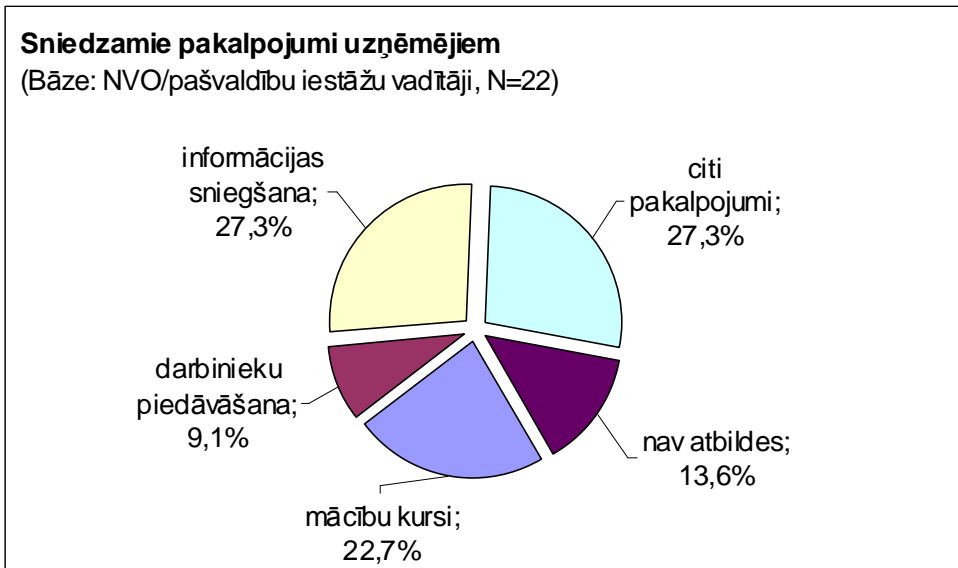

Visbiežāk (50,0%) Preiļu novadā aptaujātie pašvaldību iestāžu/NVO vadītāji norādījuši, ka viņu galvenās iedzīvotāju grupas, kurām tiek sniegti pakalpojumi, ir bērni un jaunieši. 31,8% vadītāju norāda, ka viņu vadītie NVO sniedz

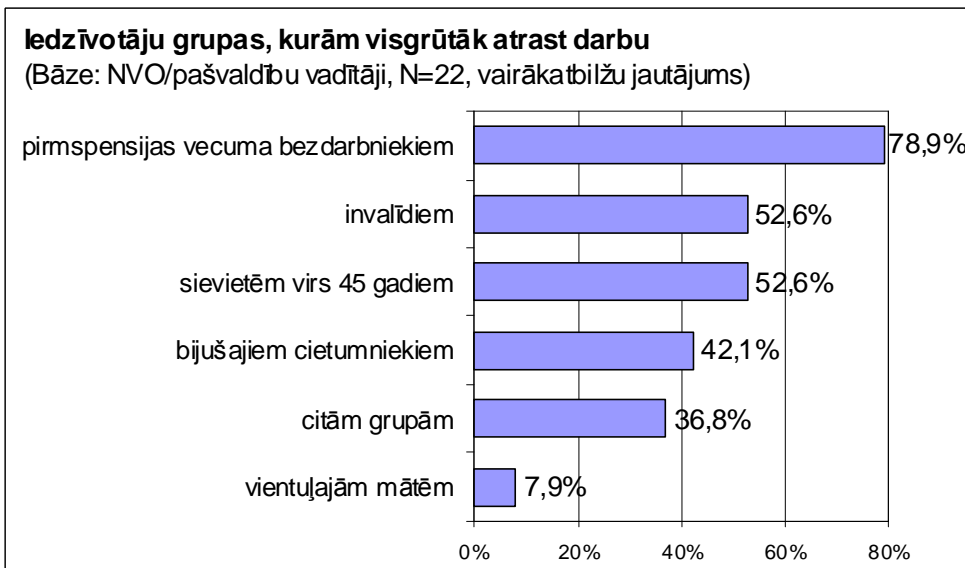
pakalpojumus pensionāriem, 22,7% orientējas uz pakalpojumu sniegšanu invalīdiem. 18,2% pašvaldību iestāžu/NVO orientējas uz visām iedzīvotāju grupām, nešķirojot kādas īpašas mērķgrupas.

Pašvaldību iestādes atzīmējušas, ka biežāk sniedz pakalpojumus bērniem un jauniešiem, pensionāriem un visām grupām.

Nevalstiskās organizācijas savus pakalpojumus galvenokārt vērš uz pensionāriem, invalīdiem, ģimenēm ar bērniem, bezdarbniekiem un mazturīgajiem.

Ja nevalstiskās organizācijas vairāk uzņēmējiem gatavas piedāvāt dažādus mācību kursus, tad pašvaldību iestādes biežāk sniedz informatīvu pakalpojumus.

Pēc pašvaldības iestāžu un NVO vadītāju domām, visgrūtāk darbu atrast ir pirmspensijas vecuma bezdarbniekiem. Uz šo grupu norādījuši 78,9% aptaujāto pašvaldības iestāžu un NVO vadītāju. Vienāds skaits respondentu - 52,6%

uzskata, ka darbu grūtāk atrast invalīdiem un sievietēm, kurām ir 45 gadi un vairāk. 42,1% pašvaldības iestāžu un NVO vadītāju norāda, ka darbu visgrūtāk atrast bijušajiem cietumniekiem.

Respondentu pārstāvēto organizāciju rādītāji

Organizāciju veidi

(Bāze: visi respondenti, N=75, vairākatbilžu jautājums)

Valsts iestādes	1.3%
Pašvaldību iestādes	16.0%
Privātie uzņēmumi	64.0%
Nevalstiskās organizācijas	13.3%
Nav atbildes	5.3%

Darbinieku skaits

(Bāze: visi respondenti, N=75)

1 – 10 darbinieki	77.3%
11 – 50 darbinieki	17.3%
51 – 250 darbinieki	4.0%
Nav atbildes	1.3%

Juridiskais statuss

(Bāze: visi respondenti, N=75)

Sabiedrības ar ierobežotu atbildību	24.0%
Zemnieku saimniecības	44.0%
Domes/padomes	16.0%
Nevalstiskās organizācijas, biedrības	14.7%
Nav atbildes	1.3%

Darbības jomas

(Bāze: visi respondenti, N=75, vairākatbilžu jautājums)

Lauksaimniecība	34.7%
Tirdzniecība	13.3%
Izglītības iestādes	12.0%
Sociālie pakalpojumi	9.3%
Valsts/pašvaldības	9.3%
Ražošana	5.3%
Būvniecība	5.3%
Veselības aprūpe	5.3%
Kokapstrāde	1.3%
Citas jomas	26.7%

2.2. Konstatētās problēmas un kritiskie faktori. Fokus grupu ieteiktie rosinājumi.

Uzņēmējdarbības veicināšana un darba vietu radīšana - problēmas un kritiskie faktori

- **Nepietiekams darba vietu skaits:** 65% no privātā sektora vadītājiem atzīst, ka šobrīd viņiem trūkst darbinieku un 50 % no viņiem nākamajos 5 gados plāno palielināt darba vietu skaitu savos uzņēmumos.
- **Nepietiekama sadarbība** starp valsts, pašvaldības un privāto sektoru, ko nepieciešams uzlabot, lai attīstītu uzņēmējdarbību un radītu darba vietas.
- **Nepieciešami atbalsta pasākumi:** konsultācijas un apmācības, biznesa inkubators jauniešiem, mazāki nodokļi, lētāki kredītresursi, lielākas algas u.c.
- Trūkst atbalsta noteiktām **sociāldemogrāfiskām** grupām sievietes uzņēmējdarbības un jauniešu uzņēmējdarbības sekmēšanai.

Cilvēkresursu un mūžizglītības attīstības veicināšana - problēmas un kritiskie faktori

- **Darba ņēmēju un darba devēju** viedokļi par darbinieku kvalifikāciju un konkurētspēju būtiski atšķiras, jo iedzīvotāju pašvērtējums par savu kvalifikāciju un konkurētspēju ir optimistisks, bet vadītāju vērtējums ir kritisks.
- Liela daļa **iedzīvotāju nav informēti** pieaugušo izglītības kursiem Preiļu novadā.
- Liela daļa iedzīvotāju uzskata, mācību **izmaksas** paši segt pilnībā nevarētu.
- Jāuzlabo **pieaugušo izglītība** Preiļu novadā.
- **Sociāldemogrāfiskās** grupas – vīriešu – motivācijas celšana aktīvāk iesaistīties pieaugušo izglītībā.
- Cilvēkresursu un mūžizglītības attīstībai aktīvāk jāpiesaista **ES fondu** līdzekļi.

Reģionālo atšķirību samazināšana, attālu lauku teritoriju attīstība nodarbinātības kontekstā – problēmas un kritiskie faktori

- **Darbaspēka** aizplūšana no novada ir būtiska problēma, kas jārisina pašvaldībai sadarbībā ar citām organizācijām.
- **Jauniešu** aizplūšana no Preiļu novada, ko varētu risināt ar lielākām algām, augstākās izglītības ieguves iespējām Preiļu novadā u.c.
- Pastāv **atšķirības** dzīves kvalitātes un nodarbinātības iespēju ziņā starp Preiļu pilsētu un novada lauku teritoriju, Preiļu novadu un citiem Latgales rajoniem.

Fokus grupas ierosinājumi nodarbinātības veicināšanai

2006. gada decembrī notika fokus grupas sanāksme, kurā piedalījās mērķa grupu (uzņēmēji, NVO pārstāvji, pašvaldības un izglītības iestāžu vadītāji un darbinieki, deputāti) un projekta dalībnieku pārstāvji. Šīs sanāksmes mērķis bija iepazīstināt fokus grupas dalībniekus ar veiktās aptaujas rezultātiem, kā arī fasilitēt diskusiju par darba tirgus problēmām. Tāpat dalībnieki tika aicināti izteikt savu viedokli attiecībā uz iespējamiem risinājumiem. Kopumā fokus grupas dalībnieki aktīvi piedalījās darbā un izteica savu viedokli, ka situācija nodarbinātības jomā **nav** kritiska, bet jāveic pasākumi tās stabilizēšanai un uzlabošanai. Dalībnieki uzsvēra

tādas problēmas kā iedzīvotāju aizplūšana no Preiļu novada uz ārzemēm peļņas nolūkos, jauniešu aizplūšana, kvalificētu darbinieku trūkums, mazas algas. Arī uzņēmēji jau pašlaik sāk izjust darbaspēka trūkumu, kas nākotnē varētu traucēt paplašināt uzņēmējdarbību. Zemāk uzskaitīti fokus grupas dalībnieku izteiktie ierosinājumi nodarbinātības problēmu risināšanai Preiļu novadā, kuri tiks ņemti vērā, sagatavojot nodarbinātības un darba tirgus attīstības rīcības programmu.

Problēmas

Risinājumi

Uzņēmējdarbība

Pašvaldībai nav aktuālas informācijas, lai sekotu situācijai nodarbinātības un cilvēkresursu jomā

Preiļu novada dome katru gadu ievāc un apkopo datus pa sektoriem, uzņēmumiem (vietējās statistikas apkopojums, šāda pieredze ir citās pašvaldībās)

Rīcības plānu var nerealizēt, jo nav finansējuma

Rīcības plānam ir jābūt pašvaldības finansējumam kaut nelielā apmērā

Nav uzņēmuma, kas darbotos sabiedrisko attiecību jomā un veidotu pozitīvu tēlu

Nepieciešams veidot pozitīvu gaisotni, jo Preiļu novadam ir ar ko lepoties

Nav informācijas par aktualitātēm uzņēmējdarbības jomā

Uzņēmējiem jāiesniedz projekti, lai piesaistītu speciālistus, konsultantus, jāsadarbojas ar Biznesa centru

Loģistikas problēmas

Nodarbinātība

Nav sadarbības starp institūcijām un sektoriem nodarbinātības jautājumu risināšanai

Preiļu novada domei jāuzņemas iniciatīva un jāauzicina pārstāvjus Nodarbinātības partnerības veidošanai.

Jaunieši aizbrauc no Preiļu novada

Jācenšas piesaistīt jauniešus pēc mācībām no citām pašvaldībām

Trūkst informācijas par ES SF

Jānodrošina informācijas aprīte

Uzņēmumi nesadarbojas, zaudē paši uzņēmēji, gan darbinieki

Jāveicina uzņēmumu kooperācija, Nodarbinātības partnerība varētu būt starpnieks

Uzņēmumi nezina, cik un kādus darbiniekus viņiem vajadzēs

Jāveicina nodarbinātības plānošana uzņēmumos

„Lieli cilvēki” un ko ar viņiem darīt; iedzīvotāji bez izglītības, darba prasmēm, pieredzes u.c., kuri nevar atrast savu vietu darba tirgū

Motivācijas, apmācību un iesaistīšanas aktivitātes, Nodarbinātības partnerība varētu būt starpnieks

Cilvēkresursu attīstība

Nepietiek informācijas par pieaugušo izglītības kursiem, jo NVO centrs piedāvā kursu, bet cilvēki par tiem nezina

Jānodrošina finansējums publicitātei un informācija par pieejamajiem pieaugušo izglītības kursiem

Reģionālās atšķirības

Zemākas algas, nekā citur, sliktāki dzīvības apstākļi un dzīves līmenis	Jāuzlabo dzīves kvalitāte (piemēram, jāattīsta infrastruktūra u.c.)
Trūkst Informācijas par ES iespējām, nonāk ar nokavēšanos	Jāuzlabo informācijas aprīte

Citi:

- jānodrošina sasaiste ar LRAA un reģiona plāniem,
- lielākā mērā jāizmanto pārrobežu sadarbības iespējas,
- jāapgūst citu pašvaldību un institūciju pieredze, piemēram, inovāciju centrs Rīgā, jāizmanto Preiļu NVO centra pieredze un materiālā bāze pieaugušo izglītības nostiprināšanai Preiļu novadā.

2.3. Latgales reģiona pētījumu salīdzinājums ar Preiļu novada aptaujas apkopojumu

Aptaujas apkopojums „Darba tirgus izpēte Preiļu novada attīstībai” ir salīdzināts atbilstoši tā 3 virzieniem ar diviem pētījumiem, kas veikti Latgalē 2006. gada jūlijā ES SF nacionālās programmas „Mūžizglītības stratēģijas izstrāde un ieviešana” projekta „Latgales reģiona mūžizglītības atbalsta sistēmas veidošana un kapacitātes stiprināšana” Nr. 2005/0102/VPD1/ESF/PIAA/05/NP/3.2.4.1/0002/0182 ietvaros²¹. Šie divi pētījumi ir:

- „Darba devēju vajadzību izpēte personālpolitikas un darba tirgus politikas jautājumos”
- „Iedzīvotāju apmācību vajadzību un iespēju izpēte”

Uzņēmējdarbības veicināšana un darba vietu radīšana

Uzņēmējdarbības attīstība:

Abos pētījumos darba devēji uzskata, ka uzņēmējdarbība Latgalē un Preiļu novadā ir jāattīsta.

Nepieciešamās prasmes un zināšanas

Latgalē nepieciešamie speciālisti:

- datorspeciālisti,
- grāmatveži,
- projektu vadītāji,
- celtnieki, pavāri/konditori,
- pārdevēji,
- šoferi un
- mehāniķi u.c..
- Kopumā Latgalē jūtams palīgstrādnieku trūkums.

Nepieciešamas prasmes un zināšanas pašreiz (vadītāju, darba devēju vērtējums):

- paplašinātas zināšanas savā profesijā;
- grāmatvedībā;
- svešvalodās;
- datorprasmes

²¹ Pētījumus veica SIA „Konsultanti”

Būtiski ņemt vērā: Darbinieku skaits

- Kopumā uzskats, ka darba vietu skaits Latgalē un Preiļu novadā ir nepietiekams.
- Tai pat laikā (īpaši privātā sektora darba devēju) jau tagad jūtams darbinieku trūkums.

Tiek prognozēt, ka darbinieku trūkums nākotnē būs vēl vairāk izjūtams.

Nākotnē (pēc 3 līdz 5 gadiem) pieaugs nepieciešamība pēc zināšanām un prasmēm:

- svešvalodās;
- datorprasmēm;
- lietvedībā;
- projektu vadībā;
- psiholoģijā, saskarsmes prasmēs.

Cilvēkresursu un mūžizglītības attīstības veicināšana Iegūstamās izglītības Latgalē vērtējums:

Iedzīvotāju aptaujas dati liecina, ka gan Latgalē, gan Preiļu novadā

- iegūstamās vidējās vispārējās izglītības līmenis ticis novērtēts labāk, nekā piedāvājamās vidējās profesionālās izglītības līmenis;
- augstu novērtēts augstākās izglītības līmenis Latgalē.

Darbinieku kvalifikācijas un prasmju vērtējums:

Abu pētījumu rezultāti (Latgale un Preiļu novads) uzrāda atšķirības starp darbiniekiem un vadītājiem, darbinieku kvalifikācijas un konkurētspējas novērtējumā:

- paši iedzīvotāji ir optimistiskāki un augstāk novērtē savu kvalifikāciju un konkurētspēju darba tirgū.
- savukārt vadītāji kopumā kritiskāk vērtē darbaspēka kvalifikāciju un konkurētspēju darba tirgū.

Informētība par pieaugušo izglītības kursiem:

- Lielai daļai iedzīvotāju (Latgale un Preiļu novads) trūkst informācijas par pieaugušo izglītības kursiem
- Īpaši vadītāji (darba devēji) uzsver pieaugušo izglītības uzlabošanas nepieciešamību Preiļu novadā.

Mācīšanās nepieciešamība:

Vērtējot izglītības un apmācību programmu nepieciešamību Latgales reģionā, jāņem vērā, ka gandrīz piektdaļai Latgales respondentu mācības vai apmācība ir nepieciešamas, „lai iegūtu darbu”, Preiļos tikpat daudz respondentu – „lai iegūtu citu darbu”. Nepiedāvājot šīs iespējas Latgalē, liela daļa no šiem cilvēkiem ir gatavi doties projām no Latgales - vai nu uz Rīgu, citiem Latvijas reģioniem, vai arī uz ārzemēm.

Vīrieši kā problēmgrupa:

Abi pētījumi uzrāda, ka kopumā vīrieši ir kūrāki uz izglītošanos. Tāpēc būtu jāstimulē vīriešu motivācija mācīties un paaugstināt savu kvalifikāciju. Savukārt attiecībā uz vīriešiem kā potenciālajiem tālākizglītības procesa dalībniekiem jāņem

vērā tas, ka viņi biežāk atzinuši savu neprasmi mācīties un nespēju ieplānot laiku mācībām.

Pieejamība – pēc iespējas tuvu dzīvesvietai:

Plānojot apmācību kursus, būtisks izglītības pieejamības faktors iedzīvotājiem ir mācību kursu norises vieta:

- 79% Latgales iedzīvotāju vēlētos mācīties Latgales reģionā (ieskaitot savu dzīvesvietu);
- 82% Preiļu novada iedzīvotāju vēlētos mācīties Latgales reģionā (ieskaitot savu novadu).
- 33% Latgales iedzīvotāju norādījusi, ka viņi vēlētos mācīties tikai savā dzīvesvietā;
- jāņem vērā, ka Preiļu novadā vēlme mācīties savā novadā ir pat ievērojami lielāka – uz to norādījuši 63% Preiļu novada iedzīvotāju.

Izglītību kavējošie faktori:

- Latgalē iedzīvotāji kā galveno faktoru, kas kavē viņu tālākizglītošanos minējuši naudas trūkumu, tad - nespēju ieplānot laiku mācībām;
- Preiļu novadā visbiežāk minētais iemesls – nespēja ieplānot laiku mācībām, kā otrs pēc nozīmības – naudas trūkums.

Kam jāapmaksā apmācības:

Lielākā daļa iedzīvotāju gan Latgales pētījumā, gan Preiļu novada pētījumā uzskata, ka apmācības būtu jāapmaksā vai nu no ES fondiem, vai nu izmaksas jāsedz darba devējam, vai arī apmācībām būtu jābūt bezmaksas.

- 73% Latgales respondentu atzinuši, ka viņi izmantotu iespēju apgūt jaunu profesiju vai paaugstināt esošo kvalifikāciju, ja būtu pieejamas bezmaksas mācības;
- ja tiktu piedāvāta iespēja apgūt citu profesiju bez maksas, aptuveni 60% respondentu Preiļu novadā šo iespēju izmantotu.

Būtiski ņemt vērā:

- Abos pētījumos gan iedzīvotāji, gan darba devēji uzsver pieaugušo izglītības uzlabošanas nepieciešamību;
- Latgales reģionā un arī Preiļu novadā būtu vēlams ievērojami paplašināt informācijas pieejamību par apmācības iespējām reģionā;
- Motivācijas celšana vīriešu vidū aktīvāk iesaistīties pieaugušo izglītībā;
- Iespējas daļēji segt dažādu apmācības kursu izmaksas darbiniekiem, tai skaitā, piesaistot ESF līdzekļus, ka arī citus resursus;
- Būtiska uzmanība būtu pievēršama svešvalodu un datorapmācības kursu piedāvājuma paplašināšanai;
- Mūžizglītības piedāvājumam Latgalē būtu jābūt saskaņotam ar darba tirgus prasībām, darba devēju norādītajām nepieciešamo darbinieku kvalifikācijas jomām.

Reģionālo atšķirību samazināšana, attālu lauku teritoriju attīstība nodarbinātības kontekstā

Potenciālā migrācijas darba dēļ

Darbaspēka aizplūšana no Latgales un no Preiļu novada ir būtiska problēma, kas jārisina pašvaldībai sadarbībā ar citām organizācijām.

- Latgalē gatavi mainīt dzīvesvietu labāka darba dēļ 49,3% respondentu;
- gandrīz puse no Preiļu novada iedzīvotājiem būtu gatava labāka darba dēļ mainīt dzīvesvietu.

Darbaspēka aizplūšana uz ārzemēm

- Gan iedzīvotāji, gan darba devēji cilvēku aizbraukšanu darbā uz ārzemēm uzskata par nopietnu draudu reģiona, novada attīstībai.
- Darbaspēka migrācijas uz ārzemēm iespējamība Latgales reģionā (Preiļu novadā) īpaši augsta ir jauniešu, vīriešu vecumā līdz 44 gadiem vidū, kā arī respondentiem ar zemāku izglītības līmeni, jo viņi nesaskata sev darba iespējas Latgalē.
- Zināmas cerības vieš pētījuma dati, ka vairāk kā puse Latgales un arī Preiļu novada iedzīvotāji nākotnē savu darbu saista ar patreizējo dzīvesvietu, vai Latgales reģionu.

Jauniešu atgriešanos un strādāšanu Preiļu novadā varētu veicināt arī:

- algu palielināšana;
- augstākās izglītības ieguves iespējas Preiļu novadā (augstskolu filiāles);
- plašāku darba iespēju nodrošināšana;
- par darba ņēmēju tiek maksāti nodokļi;
- sociālo garantiju nodrošināšana no darba devēja puses.

Būtiski ņemt vērā:

Lai padarītu Preiļu novadu pievilcīgu darbaspējīgajiem iedzīvotājiem un īpaši jauniešiem, ir svarīgi:

- mazināt pastāvošās atšķirības gan *dzīves kvalitātē*,
- gan *nodarbinātības iespēju ziņā*

starp Preiļu novadu un citiem Latgales rajoniem, kā arī starp Preiļu pilsētu un novada lauku teritorijām.

2.4. Secinājumi un ieteikumi

Aptaujas apkopojums „Darba tirgus izpēte Preiļu novada attīstībai” aptver mērķa grupu 438 anketu analīzi un apkopojumu, t.sk. Preiļu novada (Preiļu pilsēta, Aizkalnes pagasts, Preiļu pagasts) iedzīvotāji (darba ņēmēji), izglītojamie (skolēni, kas 2006.-2007. mācību gadā beigs 9. klasi un 12. klasi) un organizāciju vadītāji (uzņēmēji, pašvaldību iestāžu, NVO un cita veida organizāciju vadītāji).

Aptaujas apkopojuma secinājumu un ieteikumu daļa strukturēta atbilstoši trim pētījuma virzieniem:

- uzņēmējdarbības veicināšana un darba vietu radīšana;
- cilvēkresursu un mūžizglītības attīstības veicināšana;
- Reģionālo atšķirību samazināšana, attālu lauku teritoriju attīstība nodarbinātības kontekstā.

Uzņēmējdarbības veicināšana un darba vietu radīšana

Lai veicinātu uzņēmējdarbības uzsākšanu Preiļu novadā, būtisks ir to iedzīvotāju skaits, kuri ir orientēti uzsākt uzņēmējdarbību.

Jāatzīmē, ka Preiļu novadā salīdzinoši liels skaits iedzīvotāju un skolēnu domā par uzņēmējdarbības uzsākšanu. 27.5% no aptaujas dalībniekiem - iedzīvotājiem ir domājuši par sava biznesa uzsākšanu. Visaktīvākie šajā jomā ir respondenti vecumā līdz 35 gadiem. Visbiežāk saistoša viņiem šķiet iespēja uzsākt biznesu pakalpojumu un tūrisma jomās.

Aktīvi šajā ziņā ir arī vidusskolēni, viņu vidū salīdzinoši liela daļa (41.9%) apsver iespējas pēc izglītības iegūšanas uzsākt savu biznesu. Jāatzīmē, ka skolu jaunieši vairāk orientējas uz darbību pakalpojumu un tūrisma jomā, mazāk domājot par darbību ražošanā. Savukārt vadītāji par perspektīvāko jomu, kurā būtu jāattīsta uzņēmējdarbība, uzskata tieši ražošanas attīstīšanu. Šīs orientāciju atšķirības būtu jāņem vērā, domājot par Preiļu novada Rīcības programmas izstrādi.

Kopumā vairāk kā puse vadītāju (52,0%) uzskata, ka uzņēmējdarbība Preiļu novadā nav attīstīta un tā būtiski jāuzlabo. Par svarīgāko Preiļu novada uzņēmējdarbības atbalsta sistēmā dažādu organizāciju un uzņēmumu vadītāji uzskata sadarbību ar uzņēmējiem. Ļoti būtiska vieta atbalsta sistēmā ierādīta arī novada attīstības programmai.

Kā galveno priekšnoteikumu uzņēmējdarbības attīstībai un darba vietu radīšanai vadītāji uzsver sadarbību starp visu veidu organizācijām – mācību iestādēm, NVA, uzņēmējiem un pašvaldībām. Lielākā daļa vadītāju uzsver, ka uzņēmējdarbības uzsākšanu Preiļu novadā var veicināt infrastruktūras attīstīšana, kā arī jauniešu motivēšana atgriezties Preiļu novadā.

Kā vienu no galvenajiem atbalsta veidiem, kā varētu attīstīt uzņēmējdarbību un nodarbinātības situāciju Preiļu novadā, iedzīvotāji uzskata nodokļu samazināšanu. Tāpat uzņēmējdarbību un nodarbinātību varētu sekmēt lētu kredītresursu pieejamība un algu palielināšana. Praktiski 1/3 aptaujāto iedzīvotāju uzsver, ka biznesa un nodarbinātības attīstībai Preiļu novadā svarīgi ir arī daļēji apmaksātas mācības, bet ¼ daļa norāda uz biznesa inkubatoru nepieciešamību.

Skolēni, savukārt, uzskata, ka uzsākot biznesu, atbalsts viņiem būtu nepieciešams tieši bezmaksas konsultāciju un biznesa inkubatora veidā. Liela daļa kā būtisku uzskata biznesa izglītības esamību, uzsākot biznesu.

Izstrādājot Rīcības programmu, būtiski ir koncentrēt atbalstu arī noteiktām sociāli-demogrāfiskajām grupām.

Nepieciešamību īpaši atbalstīt sieviešu uzņēmējdarbību, kopumā atbalsta 67.0% iedzīvotāju, īpaši lielu atbalstu sieviešu uzņēmējdarbības atbalstam paudušas pašas sievietes, bet vīrieši šajā ziņā ir daudz rezervētāki. Gandrīz visi aptaujātie skolēni uzskata, ka nepieciešams īpaši atbalstīt jauniešu uzņēmējdarbību.

Kopumā vadītāju vairākums ir pārliecināti, ka Preiļu novadā ir iespējams attīstīt uz zināšanām un uz vietējiem resursiem balstītu uzņēmējdarbību. Kā galvenos vietējos resursus, ko var izmantot uzņēmējdarbības attīstīšanai Preiļu novadā, vadītāji nosaukuši kvalificētus cilvēkresursus un dabas resursus. Jāatzīmē, ka komercstruktūru vadītāji gan nedaudz retāk uzsver kvalificēto cilvēkresursu pieejamību.

70.7% vadītāju atzīst, ka Preiļu novadā darba vietu skaits ir nepietiekams. Tai pat laikā aptuveni 65% no vadītājiem privātajā sektorā atzinuši, ka šobrīd viņiem trūkst darbinieku. Aptuveni puse no viņiem plāno arī tuvāko 3 – 5 gadu laikā palielināt darbavietu skaitu savā uzņēmumā vai organizācijā.

Uzņēmēji uzsver, ka pašlaik viņu darbiniekiem ir ļoti nepieciešamas paplašinātas zināšanas savā profesijā, kā arī nepieciešamas zināšanas un prasmes grāmatvedībā, svešvalodas un datorprasmes. Arī vidējā termiņā (pēc 3 līdz 5 gadiem) būs nepieciešamas šīs pašas zināšanas un prasmes, bet pieaugs svešvalodu un datorprasmju nozīme, kā arī salīdzinājumā ar šodienas situāciju būtiski pieaugs nepieciešamība pēc tādām zināšanām un prasmēm kā lietvedība, projektu vadība, menedžments, psiholoģija.

Cilvēkresursu un mūžizglītības attīstības veicināšana

Vairāk kā 2/3 no aptaujātajiem skolēniem uzskata, ka kopumā skolā apgūstamie priekšmeti ir saistīti ar viņu nākotnes profesijām. Kā būtiskākos no tiem viņi minējuši svešvalodas, matemātiku, komerczinības. 71% skolēnu atzīst, ka skola viņus kopumā sagatavo darba dzīvei.

Aptaujas dati uzrāda, ka tikai nedaudz vairāk kā puse no iedzīvotājiem Preiļu novadā strādā savā profesijā. Kā galveno iemeslu tam, ka nestrādā savā profesijā, aptaujas dalībnieki min to, ka attiecīgajā profesijā nav iespējams atrast darbu. Gados vecāki respondenti biežāk uzsvēruši, ka viņu profesijas ir slikti apmaksātas.

Iedzīvotāju aptaujā redzams, ka kopumā vidējās profesionālās izglītības loma laba darba atrašanās ir novērtēta augstāk nekā labas vidējās vispārējās izglītības nozīme. Tomēr kopumā Preiļu novadā iegūstamās vidējās vispārējās izglītības līmenis ticis novērtēts labāk, nekā piedāvājamās vidējās profesionālās izglītības līmenis.

Pētījuma rezultāti uzrāda būtiskas atšķirības starp darbiniekiem un vadītājiem, darbinieku kvalifikācijas un konkurētspējas novērtējumā. Paši iedzīvotāji ir daudz optimistiskāki un augstāk novērtē savu kvalifikāciju un konkurētspēju darba tirgū. Savukārt vadītāji kopumā kritiski vērtē Preiļu novada darbaspēka kvalifikāciju un konkurētspēju darba tirgū. Aptaujāto vadītāju viedokļi arī attiecībā par darbaspēka kvalifikāciju un konkurētspēju pēc 5 gadiem nav daudz optimistiskāki, salīdzinot ar pašreizējo vērtējumu.

Šī pretruna ir jāņem vērā, domājot par iedzīvotāju motivēšanu mācībām, savas kvalifikācijas celšanu mūžizglītības kontekstā.

Jāņem vērā arī tas, ka pieaugušo izglītības uzlabošanai, pēc aptaujāto vadītāju domām, ir ļoti liela nozīme, lai veicinātu nodarbinātību Preiļu novadā.

Liela daļa iedzīvotāju (44%) nevar atbildēt, vai Preiļu novadā tiek pietiekami organizēti pieaugušo izglītības kursi, savukārt 34.0% no iedzīvotājiem atbildējuši apstiprinoši. 80% no organizāciju vadītājiem uzskata, ka pieaugušo izglītību Preiļu novadā būtu jāuzlabo. Tikai trešā daļa vadītāju novērtē apmācību iespējas Preiļu novadā kā pietiekamas.

No piedāvātās apmācības klāsta iedzīvotāji visbiežāk pēdējā gada laikā iedzīvotāji apmeklējuši datorkursus, svešvalodu kursus un autovadītāju apmācību. Salīdzinoši lielākā daļa iedzīvotāju (44.0%) norādījuši, ka pēdējā gada laikā apmeklējuši tieši kvalifikācijas celšanas kursus. Visaktīvākie savas kvalifikācijas celšanā ir sievietes un respondenti vecuma grupā no 35 līdz 54 gadiem. Jāatzīmē, ka kopumā vīrieši ir kūrāki uz izglītošanos, bet ievērojami biežāk kā sievietes problēmas darba jomā ir gatavi risināt, meklējot darbu citur, tai skaitā braucot strādāt uz ārzemēm. Tāpēc būtu jāstimulē vīriešu motivācija mācīties un paaugstināt savu kvalifikāciju.

Galvenā motivācija apmācībām iedzīvotāju vidū ir iespēja celt kvalifikāciju, un viņi dotu priekšroku apmācībām tieši Preiļu novadā. Par piemērotākiem apmācību veidiem aptaujātie uzskata kursus, kas notiktu divas reizes nedēļā pa dažām stundām, vienas nedēļas intensīvos apmācību kursus un nepilna laika studijas.

Lielākā daļa respondentu (78.0%) vēlas, lai apmācības notiktu latviešu valodā. Aptuveni trešā daļa no aptaujas dalībniekiem, kuriem dzimtā ir krievu valoda, arī vēlas mācīties latviski.

Puse aptaujāto iedzīvotāju uzskata, ka par izglītošanos jā rūpējas pašiem. Vīrieši šajā procesā nedaudz lielāku lomu piešķir arī valsts un pašvaldību institūcijām. Arī aptaujātie uzņēmumu vadītāji atzinuši, ka aptuveni pusē gadījumu par izglītošanos viņu darbinieki rūpējas paši. 38.7% teikuši, ka ar to nodarbojas organizācija.

Iedzīvotājiem tālākizglītošanos, viņuprāt, visbiežāk kavē laika un naudas trūkums.

Lielākā daļa iedzīvotāju atzinuši, ka daļēji varētu atļauties mācību maksu segt paši, taču lielākoties uzskata, ka vai nu mācību izmaksas būtu jāsedz no ES fondiem vai arī tām jābūt bezmaksas. Ja tiktu piedāvāta iespēja apgūt citu profesiju bez maksas, aptuveni 60% respondentu šo iespēju izmantotu.

Aptaujāto vadītāju lielākā daļa (62,7%) uzskata, ka Preiļu novadā viņu pārstāvētajās organizācijās darbiniekiem ir turpmākās karjeras iespējas. Kā galveno faktoru, kas ietekmē karjeras iespējas, vadītāju minējuši darbinieku kvalifikāciju un pieredzi. Pēc vadītāju domām, būtiska loma karjeras iespēju veicināšanā ir arī darbinieka motivācijai strādāt labāk.

Reģionālo atšķirību samazināšana, attālu lauku teritoriju attīstība nodarbinātības kontekstā

Lai padarītu Preiļu novadu pievilcīgu darba tirgus attīstības iespēju ziņā gan iedzīvotājiem, gan uzņēmējiem, svarīgi ir mazināt iedzīvotāju aizplūšanu no Preiļu novada.

Darbaspēka aizplūšana no novada ir būtiska problēma, kas jārisina pašvaldībai sadarbībā ar citām organizācijām. Gandrīz puse no iedzīvotājiem būtu gatava labāka darba dēļ mainīt dzīvesvietu. Vīrieši šai ziņā ir mobilāki nekā sievietes. Tomēr zināmas cerības raisa fakts, ka liela daļa iedzīvotāju sākotnēji mēģinātu atrast darbu Preiļu novadā. Jaunieši bieži ir ieinteresēti darba meklējumos doties uz Rīgu, bet iedzīvotāji, kuriem dzimtā valoda ir krievu valoda, bieži mēģinātu atrast darbu Daugavpilī.

Praktiski visi vadītāji uzskata, ka ļoti daudzi jaunieši pēc skolas beigšanas aizbrauc no Preiļiem uz Rīgu, citām lielpilsētām un Preiļu novadā neatgriežas.

Gandrīz 94% no visiem aptaujātajiem respondentiem atzinuši, ka, viņuprāt, daudz cilvēku no Preiļu novada ir aizbraukuši darbā uz ārzemēm un 41% saka, ka šobrīd vai nu paši, vai kāds no viņu ģimenes locekļiem, draugiem un paziņām strādā ārzemēs. Vairāk kā 40% aptaujāto iedzīvotāju arī paši domā par darba meklējumiem ārzemēs. Jo jaunāki ir iedzīvotāji, jo biežāk viņi izskata iespēju doties strādāt uz ārzemēm. No aptaujātajiem skolēniem 8.1% atzina, ka noteikti brauks strādāt uz ārzemēm, bet 62.5% šādu iespēju pieļauj.

Kā galvenais faktors, kāpēc, pēc Preiļu novada respondentu domām, cilvēki aizbrauc strādāt uz ārzemēm ir atalgojums. Faktoru – „lielākas algas” ir minējuši 89,5% respondentu. Kā ļoti būtisku iemeslu darbam ārzemēs respondenti minējuši arī nepieciešamību uzturēt ģimeni, labāku dzīves kvalitāti ārzemēs, kā arī svešvalodas apguves iespējas un darbs ārzemēs, lai varētu izskolot bērnus.

Kā galvenās problēmas, kas pēc vadītāju domām, kavē uzņēmējdarbības un nodarbinātības attīstību Preiļu novadā, minamas cilvēku pasivitāte un neuzņēmība. Tāpēc būtu pievēršama nopietna uzmanība cilvēku aktivizēšanai, iesaistīšanai dažādos pasākumos, apmācībā.

Praktiski tikpat daudz vadītāju kā faktoru, kas kavē Preiļu novada un uzņēmējdarbības attīstību, akcentē cilvēku aizbraukšanu uz Rīgu un ārzemēm.

Tā kā 66.3% no aptaujātajiem skolēniem plāno pēc vidējās izglītības iegūšanas turpināt mācības kādā augstākās izglītības iestādē, tad būtiski ir piedāvāt augstākās izglītības ieguves iespējas Preiļu novadā vai Latgalē. 67.5% iedzīvotāju atbalsta augstskolu filiāļu veidošanu, lai Preiļu novadā varētu iegūt augstāko izglītību.

Tieši algu palielināšana arī tiek minēti kā viens no galvenajiem veidiem, kā varētu nodrošināt jauniešu atgriešanos un strādāšanu Preiļu novadā. Paši aptaujātie jaunieši (vecuma grupā līdz 24 gadiem) salīdzinoši biežāk uzsvēruši, ka jauniešiem vajadzētu nodrošināt plašākas darba iespējas. Kā iemesli neapmierinātībai ar darbu tiek minēti arī tas, ka darbs atrodas tālu no mājām un ir slikti darba apstākļi. Daļa iedzīvotāju sūdzas par to, ka par viņiem netiek maksāti nodokļi. Iedzīvotājiem būtiska ir arī sociālo garantiju nodrošināšana no darba devēja puses.

Domājot ar Preiļu novada attīstību un reģionālo atšķirību mazināšanu, pēc iedzīvotāju domām, ļoti būtiski ir investēt infrastruktūras attīstībā – ceļos un ielās (70,5%), kā arī dzīvojamā fonda uzlabošanā un attīstīšanā (53,5%). Liels skaits respondentu norāda arī uz investīciju nepieciešamību cilvēku izglītībā – cilvēku apmācībā un izglītībā un izglītības infrastruktūrā – skolās un bibliotēkās.

Zīmīgi, ka aptuveni 90% no iedzīvotājiem uzskata, ka Preiļu pilsētā ir labākas darba iespējas nekā Preiļu novada lauku teritorijās. Arī organizāciju vadītāju vidū 76.0% uzskata, ka Preiļu pilsētā nodarbinātības iespējas ir labākas.

Pārliecinošs vadītāju vairākums (81%) dzīves kvalitāti Preiļu pilsētā vērtē kā augstāku nekā dzīves kvalitāti novada lauku teritorijās, un tikai 13% dotās grupas respondentu norāda, ka atšķirības nepastāv.

Tāpēc, lai padarītu Preiļu novadu pievilcīgu darbaspējīgajiem iedzīvotājiem un īpaši jauniešiem, ir svarīgi mazināt pastāvošās atšķirības gan dzīves kvalitātē, gan nodarbinātības iespēju ziņā starp Preiļu novadu un citiem Latgales rajoniem, kā arī starp Preiļu pilsētu un novada lauku teritorijām.

Visumā ar Preiļu novada pašvaldības darbību novada attīstībā ir apmierināti 77.0% no iedzīvotājiem. Uzņēmēju darbības vērtējums ir līdzīgs, taču tur biežāk tika izvēlēts atbildes variants “drīzāk pozitīvi, nevis negatīvi”.

Nedaudz vairāk par pusi no aptaujātajiem iedzīvotājiem uzskata, ka paši iedzīvotāji rūpējas par Preiļu novada attīstību, bet salīdzinoši liela daļa uzsver, ka paši iedzīvotāji nav pietiekami aktīvi un nepietiekami rūpējas par Preiļu novada attīstību. Tāpēc aktīvāk izmantojams ne tikai uzņēmēju, NVO un citu institūciju potenciāls, bet arī pašu iedzīvotāju līdzdalība Preiļu novada attīstības veicināšanā ir stimulējama.